

Manse maailmankartalle:
Tampere tapahtumakaupunkina

Tiia Joki
Veera Virtanen
Tampereen yliopisto
Johtamiskorkeakoulu
Kunta- ja aluejohtaminen
Pro gradu -tutkielma
Syyskuu 2018

Tampereen yliopisto

Johtamiskorkeakoulu

TIIA JOKI JA VEERA VIRTANEN: Manse maailmankartalle: Tampere tapahtumakaupunkina

Kunta- ja aluejohtamisen pro gradu -tutkielma, 106 sivua 12 liitesivua

Tutkielman ohjaaja: Markku Sotara

Syyskuu 2018

Tampereella on pitkät perinteet kulttuuri- ja urheilukaupunkina, jossa tapahtumat ovat luoneet vaihtelua asukkaiden arkeen. Viime vuosina kaupunki on aktivoitunut tapahtumien järjestämisessä ja houkuttelussa: tapahtumallisuuden kasvattaminen on kirjattu kaupungin strategiaan. Tämän pro gradu -tutkielman tarkoitus on perehtyä tarkemmin siihen, miten ja miksi Tampere haluaa kehittyä tapahtumakaupunkina. Tutkielman tarkoituksena on selvittää, millaisia odotuksia ja tavoitteita kaupungilla on tapahtumia kohtaan, millainen toimintaympäristö vahvuuksine ja heikkouksineen Tampere on tapahtumille ja miten käytännössä tapahtumallisuutta kaupungissa edistetään.

Kaupunkien kannalta tapahtumilla on vaikutuksia paikallistalouteen, kaupunkiympäristöön sekä kaupungin ilmapiiriin ja imagoon. Tästä syystä tapahtumat nähdään yhtenä kaupunkikehittämisen välineenä ja vetovoimaisuustekijänä, jonka avulla erottautua muista kaupungeista. Siten on perusteltua todeta, että tapahtumallisuus osana kaupunkikehittämistä on ajankohtainen kunta- ja aluetutkimuksen aihe. Aiheen tutkiminen on tärkeää myös siitä syystä, että suomalaista tutkimusta aiheesta on saatavilla melko vähän. Tutkimuksen aineistonkeruu kohdistettiin kaupungissa toimiviin tapahtumateollisuuden asiantuntijoihin, joista osa edusti Tampereen kaupunkia ja osa yksityissektoria. Aineistonkeruumenetelmänä käytettiin puolistrukturoitua teemahaastattelua.

Aineiston perusteella voidaan todeta, että Tampere haluaa tarjota jatkossakin monipuolisia, sisällöltään ja kooltaan vaihtelevia tapahtumia erilaisille kohderyhmille. Tapahtumat nähdään keinona tarjota kaupunkilaisille elämyksiä, mutta myös niiden taloudelliset, yhteisölliset ja ympäristövaikutukset ymmärretään. Tapahtumajärjestäjät näkevät Tampereen hyvänä alustana tapahtumille, vaikka kehitettävääkin on. Uuden areenan ja tapahtumapuiston valmistumista odotetaan tapahtuma-ammattilaisten keskuudessa ja majoituspalveluille nähdään kasvava tarve. Myös saavutettavuudessa olisi parannettavaa, sillä etenkin globaalisti tarkasteltaessa Tampereen sijainti on syrjäinen. Toisaalta valtakunnallisesti kaupungin sijainti on loistava ja kulkuyhteydet ovat hyvät. Raitiotien valmistuessa liikkuminen helpottuu entisestään ja Tampereen kaupunkikuva muuttuu lähemmäksi eurooppalaisia kilpakumppaneitaan.

Tutkielman perusteella voidaan todeta, että Tampere on onnistunut tarjoamaan hyvät edellytykset tapahtumien järjestämiselle ja houkuttelulle. Tapahtumien vaikutukset aluetalouteen ja ihmisten paikallisidentiteetin vahvistumiseen ymmärretään kaupungissa hyvin. Tampereella on selkeä tahtotila olla elämyksellinen tapahtumakaupunki, joka luo elinvoimaisuutta asukkaille, matkailijoille ja yrityksille.

Asiasanat: kaupunkikehittäminen, elämystalous, kehityshanke, tapahtumakaupunki, tapahtumat, vetovoimaisuus

Sisällysluettelo

1. Johdanto (Virtanen)	1
2. Kaupungit etsivät uutta suuntaa teollisuuden tilalle (Virtanen)	4
2.1 Lokaalit vahvuudet käyttöön globaalissa kilpailussa (Virtanen)	5
2.2 Luovan teollisuuden merkitys korostuu (Virtanen)	8
2.3 Kehitys Tampereella (Virtanen)	12
3. Tapahtumat ja kaupunki (Joki)	17
3.1 Tapahtuman määritelmä (Joki)	17
3.2 Tapahtumien vaikutukset kaupunkiin (Joki)	21
3.3 Tampere tapahtumakaupunkina (Joki)	33
4. Tapahtumat ja kehityshankkeet kansainvälisen vetovoiman moottorina (Joki)	41
4.1 Tapahtumat ja kehityshankkeet (Joki)	42
4.2 Tampereen kehityshankkeet (Joki)	45
4.3 Tapahtumakaupungin vetovoimaisuustekijöiden kaarimalli (Joki & Virtanen)	50
5. Tutkimusmenetelmät ja aineisto (Virtanen)	57
5.1 Tutkimuskysymys ja tutkimuksen tavoitteet (Virtanen)	57
5.2 Tutkimuksen rakenne ja keskeisimmät rajaukset (Virtanen)	58
5.3 Tutkimusaineisto ja tutkimusmenetelmät (Virtanen)	60
6. Teemahaastatteluaineiston analyysi (Joki & Virtanen)	65
6.1 Tampere tapahtumakaupunkina (Joki & Virtanen)	65
6.2 Kehityshankkeet tapahtumakaupungin ytimessä (Joki & Virtanen)	83
6.3 Tapahtumakaupungin vetovoimaisuustekijät (Joki & Virtanen)	91
7. Päätelmät (Joki & Virtanen)	95
7.1 Tutkimuksen luotettavuuden arviointi (Joki & Virtanen)	97
7.2 Jatkotutkimusmahdollisuudet (Joki & Virtanen)	97
Lähteet	99
Kirjallisuuslähteet	99
Verkkolähteet	103
Liitteet	107

1. Johdanto (Virtanen)

Ready, set, pam! Ratinanstadionilta kaiku selostajan kuuluttamana urheilijoiden kutsu lähtöviivalle ja lähtölaukaus. Samaan aikaan 500 metrin päässä juna on pysähtynyt Tampereen rautatieaseman raiteille odottamaan lähtölupaa, sillä rautatien päällä olevalla rakennustyömaalla paalutetaan perustuksia uudelle kansiareenalle kovan paukkeen saattelemana. Tamperetta rakennetaan vauhdilla isojen investointien säästämänä kohti uutta ja parempaa tapahtumakaupunkia. Tampere on saanut vankan jalansijan toisena vahvana tapahtumakaupunkialueena Suomessa pääkaupunkiseudun lisäksi. Tampereelle houkutellaan ja kaupunkilaisia hellitään laajalla määrällä urheilu-, musiikki- ja kulttuuritapahtumia.

Tampereen kaupunki on ottanut osaksi strategiaansa kehittyä kansainvälisesti kiinnostavaksi tapahtumakaupungiksi, joka haluaa kilpailla suurista tapahtumista muiden eurooppalaisten kaupunkien rinnalla. Tampereella on vahvat perinteet urheilu- ja kulttuuritapahtumien järjestämisessä. Jääkiekko- ja koripallopelit keräävät kaupunkiin vuosittain kymmeniä tuhansia katsojia ja kesäisin järjestettävät musiikkifestivaalit ja kulttuuritapahtumat houkuttelevat tuhansia turisteja. Tapahtumallisuuden taustalla on vahvat perinteet, usko tekemiseen ja joukko vahvoja persoonia vaikuttamassa kaupungin tapahtumien kasvuun. Kaupungilla on tahtotila tukea tapahtumien järjestämistä mahdollistamalla järjestäjille tapahtumapaikat ja muun tarvittavan infran tapahtumien järjestämiseen. Samalla Tampereen kaupunki tapahtumatoimiston ja Visit Tampere yrityksen avulla organisoii itse tapahtumia sekä aktiivisesti hakee kansainvälisesti merkittävien urheilutapahtumien järjestämisvastuuta.

Tamperelainen paikallislehti Tamperelainen kirjoitti 26.8.2014 Blockfest- Hip Hop festivaalin jättäneen Tampereen alueelle kävijätutkimuksen mukaan 5,2 miljoonaa euroa (Blockfestin vieraat jättivät kaupunkiin miljoonia, 26.8.2014 www.tamperelainen.fi). Vastaava uutinen kohosi Suomen tietotoimiston uutissivuille 21.9.2017, kun se uutisoi markkinointitoimiston tekemän tutkimuksen mukaan samaisen musiikkifestivaalin jättäneen kaupunkiin rahaa lähes 21 miljoonaa euroa (Blockfestin festarivieraat jättivät Tampereen seudulle jälleen muhkean rahapotin, 21.9.2017 www.sttinfo.fi). Uutiset osoittavat tapahtumakävijöiden massiiviset vaikutukset kaupungin elinkeinoelämään. Samalla kuitenkin kaupungin kasvavista meluhaitoista kiistellään ja tapahtumien vaikutuksia kestävä kehityksen kannalta arvioidaan kriittisesti. Keskustelua herättää myös kaupungin tapahtumakohtainen tukeminen: tuetaanko vain isoja massivirtojen tapahtumia vai panostetaanko myös pieniin alakulttuurin tapahtumiin ja ihmisten välisiin kohtaamisiin.

Tapahtumien mahdollistaminen edellyttää kaupungilta toisinaan mittaviakin investointeja tapahtumapaikkoihin ja kaupungin infrastruktuuriin. Santalahden rantapuisto kasvattaa tapahtumajärjestäjien mahdollisuuksia suurentaa kävijämääräänsä. Kansi ja areena taas vastaavasti tarjoaa mahdollisuuden isoille maailmantähtien kiertuekeikoille, joilla Tampere nousee vahvaksi vaihtoehdoksi Helsingin rinnalle. Raitiotie muokkaa Tamperetta kohti eurooppalaista kaupunkikuvaa ja tunnelmaa. Samalla kuitenkin keskustelu kehityshankkeiden tarpeellisuudesta tilanteessa, jossa kaupungin taloustilanne huononee jatkuvasti, käy vilkkaana.

Kaupunkien ja alueiden välinen kilpailu asukkaista, osajista, yrityksistä ja investoinneista sekä kansallisesti että kansainvälisesti on jatkuvaa. Lisäksi mukaan on tullut kilpailu tapahtumista, jotka paitsi auttavat erilaisten virtojen houkuttelussa, ovat itsekin houkuttelun kohteena. Tapahtumien rooli yhtenä kaupungin vetovoimaisuustekijänä kumpuaa kaupunkien siirtymisestä jälkiteolliseen aikaan. Perinteisen teollisuustuotannon rinnalle ja ohi on noussut elämystalous, joka on yksi nopeimmin kasvavista talouden osa-alueista. Elämystalouden nousu on havaittavissa etenkin rikkaissa länsimaissa, joissa ihmisten kiinnostus tavaroita ja palveluita kohtaan on siirtynyt kokemuksiin. (Christensen, J. 2009, 25–26.) Muutos voidaan nähdä myös siinä, että jälkiteollisessa yhteiskunnassa on siirrytty tuotteiden myymisestä tarinoiden myymiseen (Jensen R. 1999). Tapahtumat ovatkin oiva keino synnyttää tarinoita, joita tapahtumat sekä kaupungit voivat vetovoimakilpailussaan hyödyntää.

Tapahtumat ovat olleet osa ihmisten arkea läpi historian. Tapahtumien markkinataloudellinen luonne ja niiden mainospotentiaali ovat kuitenkin melko uusia ilmiöitä, jotka saivat alkunsa televisioiden yleistyttyä. Globaalit tv-lähetykset ovat kasvattaneet tapahtumien saamaa näkyvyyttä niin perinteisessä kuin myös sosiaalisessa mediassa. Tämän myötä tapahtumista on muovautunut tehokas keino kasvattaa paitsi yksittäisten tapahtumien, myös kaupunkien ja alueiden näkyvyyttä. Yksi onnistunut kansainvälinen urheilutapahtuma, paljon yleisöä houkuttelevat ja maailmanluokan tähtiä esiintymään saavat festarit tai kansainvälinen kulttuuritapahtuma nostavat kaupungin asemaa vetovoimakilpailussa ja luovat elementtejä brändin rakentamiseen. Samalla kuitenkin tapahtumien lisääntyessä ja niiden koon kasvaessa investoinnit kaupungin kehittämiseen sekä turvallisuuden takaamiseen asettavat omat haasteensa tapahtumakaupungin toimintaan.

Kaupunkikehittäminen ja tapahtumallisuuden kasvattaminen on hedelmällinen ja ajankohtainen kunta- ja aluetutkimuksen aihealue. Tampereen kaupunkiseudun ainutlaatuisen vahva kehittäminen ja suuret investoinnit luovat mielenkiintoisen toimintaympäristön, joka mahdollistaa tapahtumakaupunki-käsitteen ja ilmiön tutkimisen monesta eri näkökulmasta. Tutkimuksessa

arvioidaan Tampereen tulevaisuutta ja vahvuuksia tapahtumakaupunkina. Tämän lisäksi tutkimuksessa pohditaan tapahtumakaupungin moniulotteista rakennetta ja erilaisten käynnissä olevien kehityshankkeiden vaikutuksia Tampereen tapahtumallisuuden kehittymiseen. Tutkimuksessa pyritään vastamaan tutkimuskysymykseen: miten ja miksi Tamperetta kehitetään tapahtumakaupunkina. Tämän lisäksi tutkimuksen tavoitteiksi asetettiin ajankohtaisuus ja käytännön läheisyys, joita tavoiteltiin haastatteleamalla Tampereen tapahtumatalouden näkökulmasta keskeisimpiä asiantuntijoita.

Tutkimuksen alkuosassa paneudutaan tapahtumakaupungin teoreettiseen kehystämiseen, keskeisiin käsitteisiin sekä toimintaympäristön rakentumiseen. Tutkimuksen jälkimmäisessä osassa keskitytään empiirisen aineiston analysointiin ja pohditaan yhtäläisyyksiä teorian ja empiirisen aineiston havaintojen välillä. Tutkimuksen lopussa esitellään tutkimuksen johtopäätökset ja pohditaan mahdollisia jatkotutkimuspolkuja.

Työnjako

Tämä Pro gradu -tutkielma on syntynyt kahden opiskelijan yhteistyön ansiosta. Tutkimuksen työnjako haluttiin pitää tasapuolisena ja selkeänä. Lukujen alkuihin on merkitty sen opiskelijan nimi, jolla on ollut päävastuu kyseisen luvun kirjoittamisesta. Samalla halutaan kuitenkin painottaa, että jokaisessa tutkimuksen osa-alueen rakentamisessa, suunnittelussa ja toteutuksessa on ollut mukana molemmat opiskelijat (Joki & Virtanen). Tutkimushaastattelut sekä aineiston käsittely ja analysointi toteutettiin yhdessä. Tutkimuksen aikataulun takia osa tutkimuksen kirjallisen osuuden kirjoittamisvastuusta on jaettu tasapuolisesti molemmille opiskelijoille ja pääkirjoittaja merkittiin selvästi sekä sisällysluetteloon, että lukujen alkuun otsikon jälkeen. Tutkimuksessa haluttiin painottaa yhteistyön hyötyjä ja vahvuuksia, joten molempien opiskelijoiden ajatuksia, oivalluksia sekä yhtäläinen panostus näkyvät kirjoittamisvastuun jakamisesta huolimatta kaikissa tutkimuksen osa-alueissa.

2. Kaupungit etsivät uutta suuntaa teollisuuden tilalle (Virtanen)

Kaupunkien kehittyminen, menestyminen ja strategiat kokivat suuria muutoksia länsimaissa teollisuuden siirryttyä taloudellisesti nouseviin, halvempaa tuotantoa tarjoaviin maihin. Selviytyäkseen vanhojen teollisuuskaupunkien oli pakko muuttua, sillä suuret tuotantoyritykset ja niiden tehtaat eivät enää työllistäneet kaupunkilaisia ja tilalle oli tultava uusia työpaikkoja ja kaupunkikuvan oli kehityttävä. Vanhoilla vahvoilla teollisuuskaupungeilla oli edessään uusi aika, jolloin merkittävään rooliin nousivat paikallisten, lokaalien vahvuuksien tunnistaminen ja hyödyntäminen, sekä alueen elinvoiman uudelleenrakentaminen palveluiden, turismin ja luovien alojen ympärille.

Tehtaiden ympärille ja niiden varaan muotoutunut teollisuuskaupunki oli pitkään aluetutkimuksen ja kehittämisen keskiössä. Deindustrisaatio ja globalisaatio aiheuttivat yhdessä tilanteen, jossa kaupunkien oli pakko uudistua. Perinteisen teollisuuden väistyminen antoi tilaa palvelualojen, kulttuurialan sekä tapahtuma-alan kasvulle ja nousivat merkittävään rooliin kaupunkien elinvoiman kannalta. Samalla muuttui myös kaupunkien välinen kilpailuasetelma. Perinteinen kilpailuasetelma, jossa kaupungit houkuttelivat yrityksiä halvoilla tuotantomahdollisuuksilla ja työvoimalla, vaihtui uudenlaiseen tilanteeseen. Tietoyhteiskunta, sen mukana tuleva korkeakoulutettu työvoima sekä uudet innovaatiot, alueellinen urbaani yhteisöllinen kehittäminen ja alueen kokonaisvaltainen vetovoimaisuus nousivat keskeisiksi käsitteiksi kaupunkien välisessä kilpailussa. Ilmiö on parhaiten nähtävissä rikkaissa länsimaissa, joissa jälkiteollinen kehittyneisyys kohti palvelukeskeistä yhteiskuntaa on pitkällä. Samankaltainen kehityssuunta on kuitenkin jo havaittavissa myös halpaa tuotantoa tarjoavissa Aasian maissa, sekä Lähi-idän nousevissa maissa. Esimerkiksi perinteisen halpatuotantomaa Kiinan kaupungeista Peking ja Shanghai nousevat kovaa vauhtia alueiden vetovoimaisuushierarkiassa. (Anttiroiko, 2015. 1–5.)

Edellä mainitun kaupunkien välisen kilpailuasetelman kehittyminen on samalla kiihdyttänyt merkittävästi kaupunkien tapaa reagoida yhteiskunnan muutoksiin. Jotta alue ja kaupunki menestyy ja pysyy vetovoimaisena, on sen hallinnon pystyttävä reagoimaan nopeasti ja joustavasti muutuvaan tilanteeseen. Tällöin eteen saattaa tulla tilanne, jossa kaupungin on muutettava kehityksensä suuntaa rajustikin lyhyen ajan sisällä. (Anttiroiko, 2015. 1-5.) Nopeammalla reagointikyvyllä kaupungin on mahdollista pyrkiä välttämään suuret taloudelliset ongelmat, joita esimerkiksi ison tehtaan tai yrityksen poislähtö alueelta aiheuttaa. Epäonnistuneena esimerkkinä tällaisen reagointikyvyn puutteesta voidaan pitää Yhdysvaltojen entisen vahvan teollisuuskaupungin

Detroitin tilannetta, jossa yksi maailman menestyneimmistä teollisuuskaupungeista on taantunut konkurssin tasolle.

Vetovoimaisuus kaupunkien välisessä kilpailussa on tutkimuksessamme keskeinen käsite. Kaupungin vetovoimaisuus voidaan nähdä moniosaisena ilmiönä, jonka taustalta voidaan löytää lukematon määrä erilaisia osatekijöitä. Vetovoimaisuutta voidaan käsitellä myös subjektisena ilmiönä, jonka osatekijöitten tärkeys käsitteen määrittelyn kannalta muuttuu sen mukaan, käsitelläänkö kaupungin vetovoimaisuutta asukkaan, yrityksen tai vain muun tekijän näkökulmasta. Kaupungin ja alueen vetovoimaisuus on noussut tutkimuskohteeksi jälkiteollisuuden aikakaudella, jolloin mallit kaupunkien ja alueiden menestystekijöistä saivat väistyä. Yhtenä keskustelun aloittajana voidaan pitää Michael Porteria, joka käsitteli alueiden vetovoimaisuutta ja kilpailukykyä artikkelissaan *The competitive advantage of the inner city* (1995). Porter lähti mallissaan liikkeelle ajatuksesta, jossa kaupunkien tulisi perustaa taloutensa ja taloudelliset panoksensa niin, että ne hyödyttäisivät alueen sisäisiä tarpeita, mutta samalla tarjoaisivat kilpailukykyisiä hyödykkeitä ja palveluita myös alueen ulkopuolisille markkinoille. Samalla Porter painotti jokaisen kaupungin sisäisten vahvuuksien löytämistä ja niiden jalostamista osaksi menestystekijöitä. Kaupungin ei kannata lähteä kilpailemaan vetovoimaisuudellaan segmentissä, johon sillä ei ole luonnollisesti lokaaleita vahvuuksia. Väitettään Porter vahvisti Etelä-Bronxia koskevalla esimerkillä, jossa kasvava elektroniikkayhtiö oltiin houkuteltu muuttamaan verohelpotusten avulla sijaintiin, jossa sillä ei ollut edellytyksiä menestyä. Tällöin sekä yhtiön että alueen hyödyt ja synnergia-ajatus eivät toteutuneet.

2.1 Lokaalit vahvuudet käyttöön globaalissa kilpailussa (Virtanen)

Kaupunkien kilpailuasema verrattuna toisiinsa on muuttunut jälkiteollisessa yhteiskunnassa. Perinteinen kilpailuasetelma, jossa menestynyt kaupunki tarjosi työpaikkoja tehtaassa sekä edullista asumista, on laajentunut. Perinteinen ajatusmalli ei kuitenkaan ole kokonaan muuttunut: houkutellakseen ihmisiä kaupungin on oltava elävä, virikkeellinen sekä tarjottava ihmisille mahdollisuuksia. Kaupunkien kehittyminen ja spesialisoituminen on ollut keskiössä monen aluetutkijan tutkimuksissa. Kaupunkien vetovoimaa ja brändäämistä käsitellään eri näkökulmista, minkä lisäksi useissa tutkimuksissa pohditaan kaupungin merkitystä erilaisten virtojen solmukohtana. Tätä uutta urbaania paradigmaa kaupunkien merkityksestä vetovoimatekijänä ensimmäisten joukossa eritteli Manuel Castells teoksissaan. Erityisesti teos *The informational city*

(1989) käsittelee informatiivisen teknologian merkityksen nousua ja samalla sitä, miten kaupunkien pitää pyrkiä hallitsemaan erilaisia verkostoja, virtoja ja kasvattaa vetovoimaansa.

Kaupungin vetovoimaparadigmassa kaupungin voidaan nähdä toimivan solmukohtana ja pyrkivän houkuttelemaan erilaisia virtoja, kuten koulutettua työvoimaa, sijoituksia, raaka-aineita ja innovaatioita. Menestyäkseen kaupungin on pyrittävä hallitsemaan lokaaleja omanaisuuksiaan käyttäen höydyksi erilaisten virtojen tarjoamia mahdollisuuksia kehittyä ja houkutella asukkaita, yrityksiä sekä rahaa. (ks. Castells 1989; Friedmann 2002.) Keskiössä on kaupungin poliittinen asetelma, kaupungin onnistunut brändääminen sekä hallinnon oikeanlainen toiminta. Ari-veikko Anttiroiko käsittelee teoksessaan *The political economy of city branding* (2014) erilaisia jälkiteollisia kaupunkiprofiileja ja sitä, miten kaupungilla on mahdollisuus menestyä omien lokaalien vahvuksiensa kautta. Hän jakaa teoksessaan kaupungit neljään eri lohkoon, jotka eriytyivät vielä kahdeksi omaksi profiilikseen. Anttiroikon käyttämät profiilit ovat pääoma, tietotaito, viihde sekä liikkuminen. Pääomalohkossa kaupunkiprofiilit eritellään yrityspalvelu- ja finanssikaupunkeihin, tietotaitolohkossa teknologi- ja yliopistokaupungiksi, viihdelohkossa kulttuuri- ja matkailukaupungiksi sekä logistiikkalohkossa profiilit jaetaan kongressi- ja logistiikkakaupunkeihin. (Anttiroiko 2014, 106–108.)

Yllä mainittu Anttiroikon käyttämä jako jälkiteollisissa profiileissa toistuu myös muiden tutkijoiden julkaisuissa. Tämä ei kuitenkaan tarkoita, että yksikään kaupunki voidaan selvästi osoittaa kuuluvan vain yhteen profiiliin. Useassa kaupungissa menestyksen avain on siinä, että se on toimiva yhdistelmä erilaisia kaupunkiprofiileja. Tutkimuksemme kannalta merkittävää on tarkastella viihdelohkon profiileita. Tunnettuja kulttuuri- ja matkailukaupungeiksi itseään brändäviä kaupunkeja on valtava määrä. Yhteistä niille kaikille kuitenkin on, ettei niiden menestyminen perustu pelkästään viihdyttävään kulttuuritarjontaan ja nähtävyyksiin. Menestyvän kulttuuri- ja matkailukaupungin on oltava myös logistisesti helposti saavutettavissa ja kaupungin liikenteen sekä julkisen liikenteen toimia hyvin. Samalla myös kulttuuri- ja matkailukaupunkiin yhdistyy usein perinteikäs korkeakoulukulttuuri tai yrityksiä houkutteleva ilmapiiri. Hyvinä esimerkkeinä menestyvistä kulttuuri- ja matkailukaupungeista on monia. Esimerkiksi Lontoo ja New York täyttävät niin kulttuuri- ja matkailukaupungin kuin myös yritys- ja yliopistokaupungin profiilin vaatimuksen. On toki selvää, että niiden menestyminen perustuu myös historian tapahtumiin, mutta samalla ne ovat onnistuneet kehittymään monella eri tasolla houkutteleviksi alueiksi asua, työskennellä ja matkustaa.

Paikallisen hallinnan merkitys vetovoimaisuuden hallinnassa

Jälkiteolliset profiilit ja virtojen hallinta -ajattelu luovat pohjaa paikalliselle hallinnalle ja sen merkitykselle kehityksen kannalta. Vaikka kaikilla kaupungeilla ei ole samat lähtökohdat globaalissa vetovoimaisuuskilpailussa, on jokaisella kaupungilla silti mahdollisuus tiettyssä määrin vaikuttaa omaan kehitykseensä ja varsinkin siihen, miten omat lokaalit vahvuutensa hyödyntää. Kyky pärjätä ja menestyä kaupunkien välisessä kilpailussa määräytyy useasti alueen hallinnan ja verkostojen johtamisen kautta. Samalla paikallispolitiikka nousee merkittävään asemaan, sillä paikallisella päätöksenteolla on valtava merkitys siinä, millaiseksi kaupungin vetovoimalla on mahdollisuudet kehittyä. Vetovoimaisuus on hallinnan verkostojen kautta pystyttävä ohjaamaan oikeaan suuntaan.

Hallinnan, poliittisen päätöksenteon sekä verkostojen merkitys ja asema muuttuu samalla kun kaupungin koko muuttuu. Kaupungit voidaan ajatella olevan jatkuvasti muuttuvassa tilassa, jossa reaktionopeus erilaisten muutosten tapahtuessa on todella merkittävä asia. Pienikokoisella kaupungilla on erilaiset lähtökohdat, heikkoudet ja vahvuudet, kun tarkastellaan kaupunkien vetovoimaa ja kilpailukykyä. Pienet kaupungit eivät pysty kilpailemaan globaalilla skaalalla isojen kaupunkien kanssa työvoiman valtavissa määrissä tai laaja-alaisella specialisoitumisella. Ne eivät myöskään pysty tarjoamaan yhtä suuria taloudellisia pääomia tai avustuksia yrityksien tai asukkaiden käyttöön, eikä niillä ole globaalien metropolikaupunkien tavoin merkittävää medianäkyvyyttä. Toisaalta ne taas usein pystyvät tarjoamaan edullisempia asumisratkaisuja ja turvallisuutta. Lisäksi pienemmissä kaupungeissa harvoin painitaan isoille kaupungeille ominaisten ongelmien, kuten liikenteen ruuhkien tai saasteiden kanssa. Samalla pienempien kaupunkien hallinnon päätöksenteko- ja reaktiokyky kohdattaviin vetovoimaisuuden ja kilpailukyvyn kehittämiseen liittyviin haasteisiin on usein parempaa verrattuna isoihin kaupunkeihin. Menestyvät pienemmät kaupungit ovat usein panostaneet vahvasti koulutukseen, innovaatioihin tai kulttuuriin. Samalla ne tarjoavat yhteisöllisyyttä, lyhyitä välimatkoja sekä turvallista asumista asukkailleen. (Kresl & Ietri, 2016)

Edellä mainitut seikat selittävät pienempien kaupunkien vetovoimaisuutta kansalaisten näkökulmasta. Kompaktin kokoinen ja turvallinen kaupunki hyvine palveluineen houkuttelee koulutettua väestöä muuttamaan alueelle. Tämän lisäksi pienemmän kokoluokan kaupungit voivat houkutella myös yrityksiä. Yrityksien kannalta merkittävää on yritysmäinen suhtautuminen, tarjolla oleva koulutettu työvoima ja kustannustehokkuus. Pienemmissä kaupungeissa päätöksenteon reaktionopeus on usein merkittävästi nopeampaa kuin isoissa kaupungeissa. Samalla

yhteisöllisyyden ja turvallisuuden merkitystä ei voida väheksyä, kun ajatellaan vetovoimaisuutta yrityksien näkökulmasta. Usein pienikokoisempi kaupunki pystyy tarjoamaan koulutetun työvoiman hieman edullisemmin kuin suurempi kaupunki. Tämä voidaan selittää vertaamalla suurempaa rahallista palkkaa pienen kaupungin tarjoamien etujen yhteenlaskettuun summaan. Yksinkertaisesti työntekijät kokevat asumiskulujen edullisuuden, turvallisuuden ja lyhyiden välimatkojen tarjoaman lisäajan perheen sekä harrastuksien parissa yhdessä merkittävämmäksi kokonaisuudeksi kuin suurempi rahallinen palkka. (Kresl & Ietri, 2016.)

Paikallisen hallinnan yhteydessä voidaan nostaa esille myös globalisaation käsite (kts. Mm. Swyngedow 1992 ja 2004). Globalisaatiolla tarkoitetaan globaalin kehityksen ja lokaalien jokaiselle alueelle ainutlaatuisten piirteiden yhdistämistä. Onnistunut globalisaatiotoiminta vaatii osakseen paikallisen, kansallisen ja globaalin tasojen yhdistämistä ja onnistunutta paikallisten resurssien hallintaa. Edellä mainittu virtojen hallinta yhdistettynä onnistuneeseen paikalliseen hallintaan ja sopivaan suhteeseen lokaaleja vahvuuksia sekä taitoa käyttää niitä yhdistyvät usein vahvuudeksi, jolla erotetaan menestyvät kaupungit omaksi kastikseen kaupunkien välisessä vetovoimaisuuskilpailussa.

2.2 Luovan teollisuuden merkitys korostuu (Virtanen)

Edellisessä osiossa käsiteltiin kaupunkien uutta vetovoimaparadigmaa, lokaaleja vahvuuksia sekä niiden hallintaan liittyviä tekijöitä. Keskeiseksi teemaksi vetovoimaisuuden syntymiseen liittyi työvoiman ja väestön houkuttelu kaupunkiin. Koulutettu työvoima on avain kaupunkien yrityksien houkuttelussa ja tätä kautta valtava tekijä kaupungin taloudellisen tasapainon ja menestymisen saavuttamiseksi. Koulutettua työvoimaan merkitystä merkitystä kaupungeille on käsitelty laaja-alaisesti eri tutkimuksissa. Aluetutkimuksen kehyksessä merkittävä tutkimusasetelma on ollut Richard Floridan ajatus luovasta luokasta ja sen merkityksestä kaupungin tai alueen menestymisen kannalta. Florida esittelee teoksessaan *The rise of the creative class, revisited* (2014) luovan luokan olevan väestön joukko, johon kuuluu laaja-alaisesti luovasti ja innovoiden työskenteleviä henkilöitä. Florida ei rajoita luovaa luokkaa vain taiteilijoihin, musikoihin ja näyttelijöihin vaan käsite pitää sisällään myös innovaattorit, tiedemiehet, liikemiehet, tutkijat ja muut koulutetut innovatiivisesti työskentelevät. Luovan luokan käsite yhdistetään myös paikkaan, sillä Floridan luovaan luokkaan voi kuulua myös tehdas, jossa työskentelevät henkilöt saavat vapauden innovoida ja luoda uutta. (Florida R. 2014, 15–35.)

Floridan teoriassa luovan luokan merkityksestä kaupunkien kasvun ja menestymisen kannalta annetaan suuri arvo koulutukselle ja luovuudelle. On selvää, että innovaatiot ja koulutettu työvoima houkuttelevat yrityksiä alueelle, mutta teorian luokittelevuus ja tietynlainen ihmisten arvottaminen ovat saaneet aikaan paljon kritiikkiä luovan luokan teoriaa kohtaan. Samalla kuitenkin näiden luovien ihmisten kautta kaupunkikuva monipuolistuu ja kaupungin kulttuuri-, urheilu- ja tapahtumaelämä virkistyy, kun kaupunkilaisten tarve vapaa-ajan viihteelle ja tekemiselle kasvaa.

Ihmisten luovuuden merkityksessä ja yhteiskunnan muuttuneesta luonteesta on kirjoittanut myös Rolf Jensen teoksessaan *The Dream Society* (1999). Jensen määrittelee siirtymistä tuotteiden myymisestä tarinoiden myymiseen. Samalla ajatuksena on siirtyminen tietoyhteiskunnasta tarinayhteiskuntaan, jossa asiakas ei enää osta vain tavaraa tai palvelua, vaan hän ostaa hänelle kerrotun tarinan tuon tavaran kautta. Jensenin luoma ajattelumalli määrittelee uudestaan myös työntekijän ominaisuudet: tekninen älykkyys antaa tilaa luovuudelle sekä suostuttelun ja houkuttelun taidoille. Henkilö, jolla on taito kertoa tarinoita tuotteen takaa ja yrityksen organisaation tuloksista, on tärkeä ase kilpailussa muita yrityksiä vastaan. (Jensen, R. 1999, 134.)

Jensen antaa teoksessaan esimerkin tuotteen kertomasta tarinasta kellomerkki Rolexin avulla. Ostaessasi tavallisen kellon sinulle on tärkeää, että sen ajanotto-ominaisuus on tarkka ja luotettava. Tällöin olet usein valmis maksamaan kellosta vain näiden ominaisuuksien verran, jolloin summa on kohtuullinen. Kuitenkin ostaessasi merkkikellon, kuten monia tuhansia maksavan Rolexin, ostat samalla tarinan kellon takaa. Rolex- kelloihin yhdistetään usein tietynlainen elämäntyyli, varakkuus sekä seikkailunhalu. Tällöin teknisesti määriteltyn hintaan on mahdollista lisätä päälle hinta kellon kertoman tarinan kautta. (Jensen, R. 1999, 34–36.)

Innovaatiot ja luovuus ovat nousseet keskeisiksi teemoiksi ihmisten, yhteiskunnan ja samalla kaupungin menestymisen kannalta. Menestyäkseen kaupungin on pystyttävä houkuttelemaan koulutettuja ja luovia kaupunkilaisia. Houkutellakseen tuota väestöä muuttamaan kaupunkiin, on kaupungin tarjottava työpaikkoja, turvallisuutta ja palveluita. Sosiaali- ja terveystaloudet sekä muut arkipäiväiset elämän elementit ovat kaupungin tarjoamien palveluiden tukipilarit. Kuitenkin näiden lisäksi elämyksistä ja kokemuksista on tullut entistä tärkeämpi osa ihmisten arkea. Elämystalous (experience economy) on noussut neljänneksi markkinatalouden osa-alueeksi tavaroiden, hyödykkeiden ja palveluiden rinnalle (Pine & Gilmore, 1999, 1–5). Elämyksillä tarkoitetaan asioita, jotka ostetaan joko täydentämään jotain hyödykettä tai kokonaan erillisenä kokonaisuutena. Elämykseen sijoittaessa ihminen maksaa asiakkaalle tarjotuista kokemuksista ja niistä muodostuneista muistoista. Elämystalous on noussut keskeiseksi talouden osa-alueeksi erityisesti

rikkaissa teollistuneissa maissa, joissa ihmisten tarve tavaroihin ja palveluihin on jo täytetty. Tällöin ihmisten on mahdollista kuluttaa taloudellisia varojaan itsensä kehittämiseen ja henkilökohtaisiin kokemuksiin. (Christensen, J. 2009, 25–26.)

Elämystalous käsitteenä kattaa laaja-alaisesti ihmisille tarjottavat kokemukset. Käsitteen sisään mahtuvat usein kaikki luovat alat, kuten musiikki- ja elokuvateollisuus, televisio- ja radioala, peliala, arkkitehtuuri ja mainostaminen (Christensen, J. 2009, 25–26.) Tässä tutkielmassa elämystaloutta käsitellään kaupunkikokemuksien, turismin ja tapahtumajärjestämisen kautta. Elämystalouden markkinataloudellisen roolin määrittelyssä suurimman hankaluuden tuottaa arvon määrittäminen ja arvoketjun osoittaminen. Puhuttaessa jostakin konkreettisesta hyödykkeestä, jonka ihminen ostaa, on tuotteen arvo ja arvon muodostuminen helposti osoitettavissa. Kun kyseessä on elämystalouden tuote, esimerkiksi tapahtuma, on tarkkaa arvoa ja arvon muodostumista puolestaan vaikea arvioida. Luonnollisesti osan arvosta muodostaa esimerkiksi konsertissa soitettava musiikki ja sen kuuluminen, mutta miten on mahdollista mitata siitä jäävän kokemuksen arvo tai tunteet, jotka hyvä seura ja mieleisen musiikin kuuleminen synnyttää. Vastaavasti myös matkustaminen on elämys, josta maksetaan, ja jonka tarkkaa markkina-arvoa mahdoton määrittellä. Matkustaessa ihminen kartuttaa kokemuksia, tunteita ja mielikuvia, jotka on mahdollista säilyttää. Silti niiden tarkkaa rahallista arvoa sekä sitä, mistä kaikesta nämä kokemukset ovat muodostuneet, on mahdotonta määrittellä. Kysymystä elämystalouden markkina-arvosta ja arvoketjun syntymisestä pohtii muun muassa Christensen teoksessaan *Global Experience Industries: The Business of Experience Economy* (2009).

Elämystalouden käsitteen määrittelyssä vaikeuksia tuottaa myös kilpailuasetelman määrittely. Elämystaloudessa kilpailun kohteena on ihmisten viettämä vapaa-aika. Christensen (2009) esittää teoksensa lopussa elämystalouden olevan tällä hetkellä nopeimmin kasvava markkinatalouden osa-alue. Ihmiset siis haluavat ja ovat valmiita käyttämään rahaa uusien kokemusten saamiseen. On selvää, että eri elämystalouden osa-alueet kilpailevat keskenään: toinen kuluttaja haluaa käyttää vapaa-aikansa matkailuun ja toinen taas katsella elokuvia kotona tai nauttia näytelmästä teatterissa. Silti kilpailu osa-alueiden sisällä on erilaista. Usein onnistuneet ja ikimuistoiset kokemukset ruokkivat halua saada lisää samankaltaisia kokemuksia. Yksi hyvä konsertti ruokkii halua käydä seuraavassa ja niin edelleen. Samalla esimerkiksi saman alueen tapahtumajärjestäjät voivat tehdä yhteistyötä luomalla verkostoja ja kehittämällä alueen tapahtumakulttuuria yhdessä.

Paikan merkitys ja paikkasidonnaisuus korostuvat elämystalouden yhteydessä. Paikkojen vaikutus elämyksiin voi olla joko kokemukseen lisäarvoa tuottava tai paikat voivat itsessään olla elämyksen

tuottajina. Lisäarvoa tuottavat paikat liittyvät usein elämyksen mainostamiseen ja kokemiseen jossain tiettyssä lokaatiossa. Hyvänä esimerkkinä on pizzan syöminen Napolissa tai mustanmakkaran syöminen Tammelan torilla. Toisaalta paikat voivat olla jo itsessään elämyksiä kuten New Yorkissa sijaitseva Central Park, jossa käveleminen ja puistosta nauttiminen ei tarvitse vierelleen yhtäkään ruoka-annosta tai tavaraa ollakseen jo itsessään elämys. (Lorentzen, 2009.)

Festivalisaatio ja tapahtumatalous

Urheilu, kulttuuri ja alakulttuurit muodostavat osan elämystaloudesta. Samalla ne voidaan eritellä vielä elämystalouden lähellä olevan käsitteen ja ilmiön, festivalisaation sisälle. Festivalisaatiolla (festivalization) käsitetään tapahtuman ympärille muodostuva verkosto ja talouskokonaisuus. Käsitteen sisälle voidaan asettaa tapahtumien omanlainen kulttuuri, niiden markkinointiin ja järjestämiseen liittyvä taloudellinen osa-alue sekä kaupunkien työskentely sekä kilpailu tapahtumien saamiseksi ja kaupungin brändin parantamiseksi.

Johnny Allen käsittelee teoksessaan *Festivals And Special Event Management* (2002) festivalisaation historiaa. Teos pohjautuu festivalisaation syntymiseen ja kehittymiseen käyttäen esimerkkinä Australian tapahtumia, mutta kehityskulku on yhdistettävissä tapahtuneen samankaltaisena myös muualla maailmassa. Kulttuuria, urheilua ja ihmisten kokoontumisia on ollut läpi ihmiskunnan historian, mutta tapahtumien markkinataloudellinen luonne ja niiden käsittäminen osaksi taloudellisia mahdollisuuksia tapahtui television tullessa osaksi yhteiskuntaa. Tapahtumien tarjoamat markkinointimahdollisuudet kasvoivat ja samalla tapahtumien saavuttama yleisömassa kasvoi. Tapahtumien vahva kaupallistuminen tapahtui 1980-luvun lopussa, kun tapahtumien taloudelliset hyödyt huomattiin ja kilpailu erityisesti suurempien tapahtumien järjestämisvastuusta eri maiden ja kaupunkien välillä kasvoi. Television välityksellä näytetyt suuret Olympialaisten kaltaiset urheilukilpailut kasvattivat kaupungin näkyvyyttä ja tarjosivat mahdollisuuden osoittaa kaupungin oleva kiinnostava alue niin asukkaalle, yrityksen kuin myös turistin kannalta. (Allen, J. 2002, 5–18.)

Festivalisaation ja sen myötä tapahtumien onnistumiseen ja kehitykseen liittyy vahvasti johtaminen ja hallinta. Tapahtumien järjestäminen on monialainen tehtävä, jossa haasteita voi aiheuttaa niin tekniset kuin myös käytännön ongelmat. Tapahtumapaikan tekniikka, sisällön mielenkiintoisuus, logistiikka ja turvallisuus ovat esimerkkejä haasteista, joita tapahtuman järjestäjä kohtaa. Samalla tapahtumalta vaaditaan innovatiivisuutta, jotta se säilyisi mielenkiintoisena. Uusiutuminen on

haaste varsinkin perinteisissä tapahtumissa, jotka toistuvat joka vuosi samassa paikassa. (Carlsen J & al. 2010.)

Edellä mainitut haasteet liittyvät vahvasti myös kaupungin festivalisaatioon. Tapahtumakaupungin on kehittyäkseen huolehdittava tapahtumapaikoista, yöpymisvaihtoehdoista, liikkumisesta sekä kaupungin turvallisuudesta. Tapahtumakaupunki voidaan ymmärtää laajana käsitteenä, joka pitää sisällään kaupungin aseman tapahtumien hallitsijana. Kaupungin tehtävänä on panostaa mahdollistajan roolissa kaupungin houkuttelevuuteen ja tarjota tapahtumajärjestäjille hyvä alusta tapahtumien järjestämiseen. Tässä tutkimuksessa tapahtumakaupunki liitetään tiukasti tapahtumatalouteen, jolla tarkoitetaan tapahtumien ympärille muodostuvaa taloudellista verkostoa. Tutkimuksessa verkostoon nähdään kuuluvan niin kaupunki ja sen organisaatio, tapahtumajärjestäjät, ravintola- ja kahvilapalvelut sekä kaikki tapahtumakävijän käyttämät sidosryhmät. Käsite on siis hyvin laaja, mutta se voidaan kehystää ajatuksella ja kysymyksellä: Mitä palveluita tapahtumakävijä tapahtumakaupungissa vieraillessaan käyttää? Käsitteen taustalle on vaikea löytää suoraa ja yksiselitteistä teoreettista pohjaa, mutta sen käyttö on perusteltu ja johdettu tutkimusta varten tehtyjen haastatteluiden sekä elämystalous- ja festivaalisatio- käsitteen avulla.

2.3 Kehitys Tampereella (Virtanen)

2018-luvun Tampere on merkittävä Suomen keskuskaupunki, jonka väkiluku on kolmanneksi suurin pääkaupunki Helsingin ja kehäkolmosen sisälle jäävän Espoon jälkeen. Suuren väkiluvun lisäksi Tampere ja sen lähialueet muodostavat Suomen toiseksi suurimman kaupunkialueen, jossa kasvava kaupunki sekä monet kasvuyritykset työllistävät suuren joukon kaupunkilaisia. Tampere on selvästi vakinaistanut asemansa kehittyvänä kasvavana kaupunkina: laaja koulutustarjonta, vilkas yrityskeskittymä ja vahva kehitystä kannattava poliittinen tahtotila varmistavat asian. Tampereen kehittyminen on alkanut kosken ympärille muodostuneista tehtaista, mutta jälkiteollisuuden aikakaudella kaupungin on ollut pakko muuttua ja kehittää omaa brändiään uudenlaiseksi pysyäkseen mukana kaupunkien välisessä kilpailussa.

Tampereen teollisuuden ja samalla kaupungin kehittymisen ja kasvamisen voidaan nähdä alkaneen Finlaysonin tehtaan perustamisesta. Vuonna 1820 perustettu tehdas toi mukanaan työllisyyttä ja Tampereen asukasluku kasvoi vauhdilla. Vuosien kuluessa Tammerkosken vesivoimaa hyödynnettiin myös muiden tehtaiden voimalähteenä. Teollisuuden kehitys jatkui Tampereella aina teollisuuden rakennemuutokseen saakka. 1980-luvulla alkaen Tammerkosken rannalla sijainneet tehtaat siirsivät tuotantoaan kaupungin laidalle, josta matka jatkui vielä eteenpäin halvempaa

teollisuutta tarjoaviin maihin. Teollisuuden siirtyessä muualle koko Tampereen kaupungin profiiliin oli muututtava ja tyhjäksi jääneet tilat kaupungin ydin keskustassa täytettävä uusilla palveluilla. (Lind 2015, 7–18.) Tampereella deindustriisaation myllerryksessä selvittiin kuitenkin suhteellisen hyvin. Tampereen pelastukseksi osoittautui korkeakoulujen panostaminen uusiin teknisiin aloihin. Korkeasti koulutettu työvoima siivitti yritysten kasvua ja samalla Tampereen raskaaseen teollisuuteen painottunut yritys-kunta muotoutui vastaamaan kansainväliseen kysyntään (Lind 2015, 7–18.).

Tampereen kaupungin kehityshistoriaa kuvailee kautta aikojen vahva uudelleen kehittymisen ja muotoilun kulttuuri (Kostiainen & Sotarauta, 2003). Kehitys alkoi valtavasta harppauksesta pienestä kylästä Suomen johtavaksi teollisuuskaupungiksi. Jälkiteollisuuden aikakautena Tampere profiloitui nopeasti merkittäväksi teknologia- ja korkeakoulukeskittymäksi. Nykyään Tampere on vahvassa kehittymisen tilassa, jossa Tampereen yritys-keskittymän rinnalle on nousemassa vahva luovan teollisuuden alan keskittymä. Aikakautta kuvaa hyvin suuret kaupungin kehityshankkeet kuten keskusareena, ratinan alueen kehittäminen ja uudet logistiikkaratkaisut, kuten ratikka. Samalla Tampere on panostanut myös tapahtuma- ja kulttuuritalouden strategisen puolen kehittämiseen Tampereen entisen tapahtumatoimiston, nykyisin Visit Tampere- yrityksen ja Suurtapahtumatyöryhmän kautta.

Pohdittaessa syytä Tampereen kaupungin ja kaupunkiseudun kehittymiseen ja menestykseen, löydetään vastaukseksi monia eri osasyitä. Kostiainen ja Sotarauta pohtivat artikkelissaan *Great Leap or Long March to Knowledge Economy: Institutions, Actors and Resources in the Development of Tampere, Finland* (2003), Tampereen kaupungin menestyksen kulmakiviä. Oikeanlainen valtion- ja aluetason poliittisen ilmapiirin yhteisymmärrys sekä samat päämäärät suuntaavat kehitysaskleet oikeaan suuntaan. Paikallishallinnon roolin merkitys päätöksenteossa on vaihdellut hallinnon ja poliittisen tilanteen kehittyessä. Selvää on kuitenkin, että valtion- ja aluetason päätöksenteon ja paikallisen päätöksenteon päälinjojen motiivien ja päämäärien pitää kohdata. Tällöin luodaan tilanne, jossa Suomen kaltaisella, globaalissa mittakaavassa pienellä alueella ja Tampereen kaltaisella pienellä kaupungilla on myös mahdollisuus menestyä kansainvälisessä alueiden välisessä kilpailussa.

Poliittisen tahtotilan merkitys selviää hyvin vertaillen Tampereen keskeisiä talouslukuja ja käynnissä olevia kehityshankkeita sen vanhaan kilpakumppaniin Turkuun. Tampereen ja Turun välinen kilpailu on kaupunkien asukaslukujen lisäksi kääntynyt monessa osa-alueella Tampereen hyväksi (Väestörakenne 31.12., www.tilastokeskus.fi). Tampereen kaupunki on jo pitkään

panostanut suuriin kaupungin infrastruktuuria ja kaupunkikuvaa parantaviin kehityshankkeisiin, kuten rantatunnelin rakentaminen, raitiotie ja keskustan suuret rakennushankkeet. Vastaavasti Turussa vastaavat suuret rakennushankkeet ovat kaatuneet poliittisen tahtotilan puuttumiseen. Konkreettisesti Tampereen ja Turun ero kehittämisessä nähdään esimerkiksi vertaillen kaupunkien budjetoitua investointeihin varattua rahamäärää. Tampereen kaupungin investointikuluihin varaama budjetti on kaksinkertainen verrattuna kilpailijakaupunki Turkuun. Tampereen kaupunki varasi vuonna 2017 talousarviossaan yli 200 miljoonaa euroa erilaisiin investointihankkeisiin, kun vastaava summa Turun talousarviossa oli noin puolet (Tampereen kaupungin talousarvio 2017 & Turun kaupungin talousarvio 2017).

Edellä mainittu osoitti Tampereen poliittisen tahtotilan voimakkuuden ja myönteisyyden suhteessa kaupungin kehittämiseen. Tampereella on jo pitkään valinnut poliittinen tilanne, jossa vallalla olevasta puolueesta riippumatta kaupungin rohkea kehittäminen nähdään tärkeänä asiana. Osoituksena tästä voidaan pitää kaupunginhallituksen hyväksymiä jo toteutuneita sekä käynnissä olevia kehityshankkeita. Samalla voidaan todeta Tampereella olevan vahva, joskin pienehkö vaikuttajaverkosto, jolla on vahva tekemisen tahtotila. Osaksi nämä vahvat vaikuttajat ovat poliittisia toimijoita, mutta osaksi he ovat myös kaupungin organisaatiossa työskenteleviä kehitysmuönteisiä asiantuntijoita. Tulevaisuus näyttää onko Tampereen kehittämisrohkeus henkilöitynyt liiaksi pienen verkoston varaan vai löytyykö myös tulevaisuudessa kaupungin poliittisesta, virkamies- ja yritys kentästä rohkeutta toteuttaa isoja investointeja.

Kahtiajakautunut kulttuuri- ja urheilu -Tampere

Hyvän ja vahvan kehitystyön sekä suotuisan poliittisen tilanteen lisäksi Tampereen, erityisesti tapahtuma- ja kulttuuritalouden, kehittämiseen voidaan nähdä vaikuttaneen Tampereen kahtiajakautumisen historia. Tampereen kulttuurielämän kehittyminen voidaan nähdä alkaneen jo 1900-luvun alussa Suomen vahvan kahtiajakautumisen ja järjestötoiminnan kehittymisen myötä. Jo Finlaysonin tehtaan kulta-aikoina Tampereelle oli alkanut muodostua vahvaa järjestötoimintaa: tehtaan työntekijät tarvitsivat viihdettä raskaan työn vastapainoksi. Tampereella toimi vahva työväenliike, jonka myötä Tampereelle perustettiin työväenopisto ja Tampereen työväen teatteri (Historia, www.tampere.fi). Vastapainona vahvalle työväen toiminnalle perustettiin Tampereelle samoihin aikoihin Tampereen Kauppaseuran tukema Tampereen teatteri (Historia, www.tampereenteatteri.fi).

Samalla jakautuminen näkyi myös Tampereen urheilutoiminnassa eri urheiluseurojen perustamisen ja toiminnan kasvun myötä. Tampereella on jo pitkään toiminut monia vahvoja ja perinteikkaita urheiluseuroja. Tampereen Palloilijat perustettiin vuonna 1921 ja se aloitti toimintansa jalkapallokentillä (Tampereen Palloilijat 95 vuotta, www.tampereenpalloilijat.fi). Noin 10 vuotta myöhemmin perustettiin toinen perinteinen tamperelainen urheiluseura Tampereen Ilves, joka toimii aktiivisesti yhtenä suomen suurimpana seurana jalkapallon, futsalin ja jääkiekon saralla (Seuran esittely, www.ilvesry.fi). Jääkiekossa Ilveksen rinnalle ja arkkipastoriksi perustettiin Tampereen Tappara vuonna 1955, minkä ansiosta Tampere kasvoi vahvaksi ja tunnetuksi jääkiekkokaupungiksi (TBK aloitti 1932, Tappara jatkoi vuodesta 1955 eteenpäin, www.tappara.fi).

Vastakkainasettelu niin urheilu kuin myös kulttuuririntamalla on synnyttänyt Tampereelle tasapainoisen ja positiivisesti eri osapuolia kirittävän kilpailutilanteen. Urheiluseurojen seuratyö on ollut pitkäaikaista ja tarjonnut kaupunkilaisille mahdollisuuksia harrastaa sekä seurata kovatasoista kilpaurheilua. Tämän lisäksi kulttuuritoimijat ja edellä mainitut teatterit ovat panostaneet ohjelmistoonsa ja Tamperetta voidaan kutsua jääkiekko- ja urheilukaupungin lisäksi yhdeksi merkittävämmistä Suomalaisista teatterikeskittymistä. Kilpailuasetelman kautta Tampereen kaupunkialue on hyötynyt elämän ilmapiiriin ja laajan harrastustarjonnan lisäksi vahvasta vapaaehtoisten verkostosta ja tekemisen hengestä, jota toimiminen yhteisöllisessä seuratoiminnassa synnyttää.

Yhteenveto

Luvussa käsiteltiin kaupunkien vetovoimaisuuden muutosta ja luovuuden nousua osaksi teollisuuden osa-alueita. Kaupunkien brändääminen on noussut yhdeksi keskeiseksi työkaluksi kaupunkien välisessä kilpailussa. Tapahtumat ja maine elävänä tapahtumakaupunkina on yhä parempi valtti kasvattaa kaupungin vetovoimaa ja houkuttaa uusia asukkaita, turisteja ja yrityksiä. Samalla tapahtumien merkitys taloudellisten hyötyjen kannalta on muodostunut selkeämmäksi elementiksi. Tapahtumien ja tapahtumakaupungin taustalla on luovuus ja sen merkityksen kasvu. Festivaalisaation ja suur tapahtumien mediahuomion kautta luovuus niin kulttuurissa kuin myös urheilussa on noussut rahanarvoiseksi mainosvaltiksi, jolla myydään niin ihmisten osaamista kuin myös houkuttelevaa kotikaupunkia palveluineen.

Tampereen kaupunki on kehittynyt tasaista vauhtia Suomen toiseksi merkittävämmäksi talousalueeksi pääkaupunkiseudun jälkeen. Kehittymisen taustalla ovat olleet Tampereen korkeakoulujen kehittyminen ja tätä kautta koulutettu työvoima, sekä alueella toimivien yritysten

menestyminen. Samalla Tampereelle on kehittynyt myös vahva tapahtumamyönteinen ilmapiiri. Aseveliakseli kulttuuri- ja seuratoiminnassa, kuin myös poliittisessa toiminnassa on luonut positiivisen kilpailutilanteen, jossa Tampere on kehittynyt tapahtumien keskittymäksi, jonne mahtuu kulttuuria, urheilua sekä paljon muuta tapahtumallista toimintaa.

3. Tapahtumat ja kaupunki (Joki)

Tapahtumat ovat olleet erottamaton osa kaupunkeja lähes yhtä kauan, kuin kaupunkeja on ollut olemassa. Elämyksellisyyden lisäksi ne nähdään keinona erilaisten poliittisten, sosiaalisten ja taloudellisten tavoitteiden saavuttamiseen. Tapahtumilla on moninaisia vaikutuksia paikallistalouteen, fyysiseen ympäristöön, sekä kaupungin ilmapiiriin ja imagoon. Tästä syystä tapahtumat nähdään yhtenä kaupunkikehittämisen välineenä sekä keinona erottautua muista kaupungeista. Talouden liikehdintää on yhä vaikeampi ennustaa, joten säilyäkseen kilpailukykyisenä kaupunkien on käännettävä sisäisten resurssiensa, kuten paikallisen osaamisen, luovuuden, tilojen ja historian puoleen. Asukkaiden paikallisidentiteettiä pitäisi pystyä ylläpitämään ja vahvistamaan samaan aikaan kun ihmisten globaali liike kiihtyy. Tapahtumien, kuten festivaalien, urheilukilpailujen ja näyttelyiden järjestäminen ja markkinointi ovat yksi keino säilyttää kaupunkien vetovoima niin kilpailukyvyllisesti kuin asukkaiden arvomaailmassa.

3.1 Tapahtuman määritelmä (Joki)

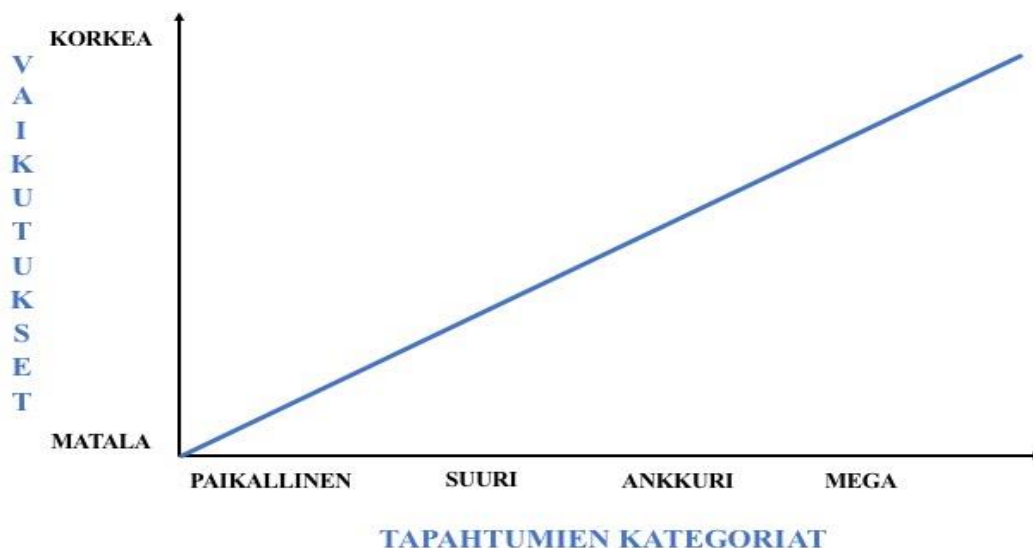
Tapahtuman voidaan määritellä olevan tapaus tai tapahtuma, joka on merkittävä, jännittävä, epätavallinen ja kiinnostava. Englanninkielisessä kirjallisuudessa käytetään usein termiä *special event*, jolla tarkoitetaan ainutkertaista, tavallisesta arjesta poikkeavaa tapahtumaa, kuten festivaali, urheilukilpailu tai taidetapahtuma. (Richards & Palmer 2010, 39–40.) Tapahtumaan voidaan viitata myös termeillä *cultural event* (ks. Richard & Palmer 2010) tai *planned event* (Getz 2008). Edellä mainitut termit ovat kuitenkin sisällöllisesti lähes samanlaisia, minkä vuoksi niiden erottelu ei tämän tutkielman kannalta ole tarpeellista. Tapahtumalla voidaan tarkoittaa myös kansallisia juhlapäiviä, yksilöiden erityisiä juhlapäiviä, kulttuurisia rituaaleja tai yritystapahtumia, kuten lanseeraustilaisuuksia. Täysin yksiselitteistä tai kaikki erilaiset tapahtumat kattavaa määritelmää onkin ymmärrettävästi vaikea antaa, eikä sille oikeastaan ole edes tarvetta. Yhteistä erilaisille tapahtumille on termien kirjavuudesta huolimatta se, että ne ovat tietoisesti suunniteltu korostamaan erityistä hetkeä tai juhlaa, jolla pyritään saavuttamaan sosiaalisia, kulttuurisia tai yritysmaailman tavoitteita. Tapahtuma ja sen erityisyys tai ainutlaatuisuus on myös aina jossain määrin kokijastaan riippuvaista. (Bodwin, G.A.J. 2006, 14–15.)

Teoksessaan *Event Management & Event Tourism* (2005, 16) Getz määrittelee tapahtuman kahdella tavalla: järjestäjän ja vierailijan näkökulmasta. Järjestäjälle tapahtuma on kerran tai harvoin järjestettävä tilaisuus, joka poikkeaa järjestäjä tahon normaalista toiminnasta. Vierailijalle

tapahtuma puolestaan on mahdollisuus viettää vapaa-aikaa arjesta poikkeavalla tavalla ja kokea jotakin sosiaalisesti tai kulttuurillisesti poikkeavaa. Tapahtuma on tilallinen ja väliaikainen ilmiö (*spatial-temporal phenomenon*), joka on aina muuttuva ja vaihteleva yhdistelmä tapahtumamiljöötä ja -ohjelmaa, ihmisiä, järjestäjiä ja johtamista (Getz 2008, 404). Vaikka sama tapahtuma järjestettäisiin useita kertoja, se ei koskaan ole täysin samanlainen kuin edeltäjänsä. Tapahtumissa viehättääkin sekä niiden ainutkertaisuus, että itse tunne olla osana ainutkertaista kokemusta. Kuten jo aiemmassa luvussa todettiin, ihmiset ovat pelkkien palvelujen sijaan yhä kiinnostuneempia mieleenpainuvista kokemuksista. Pine ja Gilmore (1999, 12) toteavatkin, että kokemukset ovat tapahtumia, jotka vetoavat ihmisiin henkilökohtaisella tasolla.

Tapahtumien määritelmien ja lähestymistapojen kirjosta huolimatta jokaiseen tapahtumaan voidaan yhdistää muutama yleistävä piirre. Ensimmäinen on tapahtumien viihdeluonne, jonka vuoksi ihmiset osallistuvat tapahtumiin: tapahtumat tarjoavat mahdollisuuden irtautua arjesta. Toinen tapahtumille olennainen piirre on niitä ympäröivä ilmapiiri, joka houkuttelee niin yritykset kuin kaupungitkin panostamaan ja sponsoroimaan tapahtumia, sekä pyrkimään hyötymään niistä paitsi rahallisesti myös markkinointimahdollisuutena. Kolmas tapahtumia yleisesti kuvaava piirre on niiden luonne sosiaalisena työkaluna. Tällä tarkoitetaan tapahtumia mahdollisuutena vaikuttaa ihmisten mielipiteisiin, sekä paikkana, jossa luodaan sosiaalisia verkostoja. (Smith, A. 2012, 1–2.)

Erilaisten määritelmien lisäksi tapahtumia voidaan myös luokitella esimerkiksi niiden koon, sijainnin, sisällön tai ajoituksen mukaan. Koko on yleinen tapa luokitella tapahtumia. Yleisimmin kirjallisuudessa käytettyjä kokoluokkia ovat suuret tapahtumat (*major events*), megatapahtumat (*mega-events*), ankkuritapahtumat (*hallmark events*) sekä paikallistapahtumat (*local/community events*). (ks. Smith 2012, Bowdin 2006, Richards & Palmer, 2010.) Tapahtumien vaikutus ihmisiin, ympäristöön ja kustannuksiin kasvaa tapahtuman koon mukaan, alla olevan kuvion mukaisesti.

Kuva 1. Tapahtumien koon suhde vaikutuksiin. (Bodwin, G.A.J. 2006, 16)

Paikallistapahtumat ovat nimensä mukaisesti suunnattu lähinnä kaupungin tai alueen asukkaille, ja niiden järjestämisessä on pyritty huomioimaan juuri tämän joukon tarpeet. Tapahtumat ovat yleensä luonteeltaan viihdyttäviä ja sosiaalisia. Paikallistapahtumilla on useita hyviä vaikutuksia, kuten yhteenkuuluvuuden tunteen kasvaminen ja yhteisöllisyyden arvostaminen, sekä paikallisidentiteetin vahvistuminen. Paikallistapahtumien avulla asukkaita voidaan kannustaa myös esimerkiksi liikkumaan ja harrastamaan monipuolisemmin, sekä lisäämään monimuotoisuutta ja suvaitsevaisuutta. Suotuisista vaikutuksista johtuen kaupungit ovat kasvavassa määrin alkaneet rahallisesti tukea erilaisten tapahtumien järjestämistä osana kaupunkikehittämisstrategiaa. (Bodwin, G.A.J. 2006, 16.)

Paikallistapahtumat voivat olla myös hyvinkin pieniä kaupunginosatapahtumia, joita esimerkiksi Helsingissä järjestetään paljon. Maija Merimaa esittelee kaupunginosatapahtumien vaihteita teoksessa *Festivaalien Helsinki*, toim. Satu Silvanto (2007, 110–117). Kaupunginosatapahtumat ovat yleensä epäsäännöllisiä ja lyhytkestoisia, eikä niissä välttämättä ole selkeää yhdistävää teemaa. Järjestäjinä ei toimi alan ammattilaiset, vaan aktiivisten asukkaiden joukko, ja tapahtumat pyritään pitämään pienimuotoisina ja jopa kotikutoisina, jotta osallistumiskynnys pysyisi matalana. Pienestä koostaan ja rajatusta kohderyhmästään huolimatta kaupunginosatapahtumat ovat tärkeitä niin järjestäjille kuin kävijöille, ja lukuisten sosiaalisten vaikutusten lisäksi niiden avulla parannetaan alueen yhteishenkeä ja imagoa.

Ankkuritapahtumat ovat suurempia sekä tunnetumpia kuin kaupunginosatapahtumat, mutta yhteistä molemmille on se, että ne identifioituvat vahvasti järjestäjäkaupunkiinsa. Vastaavasti erona pieniin kaupunginosatapahtumiin on se, että kokonsa ansiosta Hallmark-tapahtuma voi joissakin tapauksissa olla kaupungin kansainvälisesti tunnettu symboli, kuten Rion karnevaalit tai Münchenin Oktober-festivaalit. Hallmark-tapahtumien avulla voidaan houkutella turisteja ja kasvattaa kaupungin tunnettuutta. Kokonsa, mediahuomionsa ja turistien houkuttelukykynsä puolesta ne ovat kuitenkin pienempiä kuin suuret tapahtumat (major events).

Suurten tapahtumien avulla voidaan houkutella merkittäviä määriä kävijöitä, saavuttaa taloudellisia etuja sekä laajaa mediahuomiota. Esimerkiksi kansainväliset urheilukilpailut luokitellaan suuriksi tapahtumiksi, mutta myös osa suurimmista kulttuuritapahtumista ja konserteista voidaan sijoittaa tähän kategoriaan. Suuret tapahtumat kasvattavat kaupunkien kansainvälistä tunnettuutta, ja siksi niiden isännöimisestä käydään kilpailua kaupunkien välillä. (Bowdin, G.A.J. 2006, 15–17.)

Myös Smith (2012, 1–2) määrittelee kirjassaan tapahtumia koon perusteella. Tapahtumien koon voidaan nähdä vaikuttavan siihen, millaista muutospainetta ne saavat aikaan kaupungissa. Käsitteellä "mega-event" eli valtava tapahtuma tai megatapahtuma, Smith kuvailee tapahtumia, joihin myydään yli miljoona lippua. Tämän kaltaisia tapahtumia on vain kourallinen ja parhaiten niiden luonnetta kuvaa esimerkiksi olympialaiset. Megatapahtumat saavuttavat laajan kansainvälisen yleisön ja ovat suuresti esillä medioissa ympäri maailmaa.

Koon lisäksi tapahtumia voidaan määritellä myös sijainnin avulla. Suurimmalla osalla tapahtumista ei ole vakituista sijaintia eli niiden järjestäminen on – ainakin teoriassa – mahdollista missä vain, kaupungista riippumatta. Tämän kaltaisia tapahtumia ovat esimerkiksi isäntäkaupunkia vaihtavat tapahtumat, kuten Olympialaiset ja Euroviisut. Sijainnista riippumattomat tapahtumat voidaan uudelleen jaotella vielä tapahtumiin, jotka on mahdollista järjestää missä tahansa kaupungissa, sekä tapahtumiin, joiden onnistuneeseen järjestämiseen alueelta/kaupungilta vaaditaan tietyt ominaisuudet. Jälkimmäisestä, tietyt ominaisuudet edellyttävästä tapahtumasta esimerkkinä voidaan mainita Talviolympialaiset. (Smith, A. 2012, 3.) Sijaintiinsa kiinnittämättömien tapahtumien vastakohtana ovat tapahtumat, jotka ovat luonteensa takia tiukasti kiinnittyneet isäntäkaupunkiinsa, kuten aiemmin mainitut ankkuritapahtumat. Tällöin tapahtumat ovat usein rakennettu juuri kyseisen sijainnin maineen, ominaisuuksien tai perinteiden sekä historian ympärille, joista myös niiden menestyminen ja ilmapiiri ovat usein riippuvaisia. (Smith 2012; Bowdin 2006.)

Toinen sijaintiin liittyvä määrittelyperuste on tapahtuman luonteen tuoma liikkuvuus. Tällöin tapahtumat voidaan määritellä staattisiksi ja liikkuviksi tapahtumiksi. Staattinen tapahtuma

järjestetään tietyssä sijainnissa alusta loppuun, jolloin yleisö kokoontuu seuraamaan tapahtumia samaan paikkaan koko tapahtuman ajaksi. Staattiset tapahtumat järjestetään yleensä stadionilla tai areenalla. Vastakohtana tälle ovat paikasta toiseen siirtyvät tapahtumat, jolloin tapahtuman päänäyttämö liikkuu dynaamisesti tapahtuman siirtyessä sijainnista toiseen. Tämän kaltaisia tapahtumia ovet esimerkiksi kaupunkien läpi kulkevat karnevaalit sekä pyöräily- ja purjehduskilpailut. (Smith, A. 2012, 3.)

Koon ja sijainnin lisäksi tapahtumia voidaan jäsentää sisällön mukaan. Smith (2012, 5) käyttää teoksessaan sisällön kolmijakoista määrittelyä: urheilu, kulttuuri ja liike-elämän tapahtumat. Jaottelu on selkeä, mutta ei täysin aukoton. Kulttuuritapahtumia ei suoraviivaisesti voida rajata omaan kategoriaansa, sillä usein kulttuuria katsotaan löytyvän kaikista tapahtumista. Näin ollen esimerkiksi urheilutapahtumat sisältävät omanlaistaan kulttuuria. Vastaavaa sisällöllistä kolmijakoa käyttää myös Bowdin (2006, 18–22), jonka mukaan kulttuuritapahtumat, kuten festivaalit, ovat perinteisin ja universaalein tapahtumamuoto. Festivaalien järjestäminen ulottuu kauas historiaan ja ne kuuluvat eri muodoissaan lähes jokaiseen yhteiskuntaan. Urheilutapahtumat ovat myös vuosikymmenten aikana kehittyneet ja niiden merkitys tapahtuma-alalla on kasvanut. Liike-elämän tapahtumat ovat vakiintunut osa tapahtuma-alaa, ja niillä on huomattava taloudellinen vaikutus isäntäkaupungeille sekä niitä ympäröiville alueille.

Tapahtuman määrittelyssä voidaan hyödyntää myös yksittäisen tapahtuman kestoa ja tapahtumien toistuvuutta. Toistuvuuden avulla tapahtumat voidaan jaotella ainutkertaisiin tapahtumiin ja tapahtumiin, jotka järjestetään tietyn ajan välein. Osa tapahtumista toistuu viikoittain tai jopa useammin. Tällaisia ovat esimerkiksi urheilusarjojen ottelut. Osa taas järjestetään joka vuosi tai esimerkiksi joka neljäs vuosi (Olympialaiset). Tapahtumien kesto voi taas olla mitä tahansa. On paljon tapahtumia, jotka sijoittuvat yhteen iltaan, esimerkiksi konsertit, urheiluottelut ja konferenssit. Vastaavasti on jopa kokonaisia vuosia kestäviä tapahtumia, kuten vuosittain vaihtuva Euroopan kulttuuripääkaupungin virka. Tämän tyyppiseen tapahtumaan liittyy usein sen rakentuminen monesta osatapahtumasta, jotka yhdessä mielletään yhdeksi isoksi tapahtumakokonaisuudeksi. (Smith, A. 2012, 5.)

3.2 Tapahtumien vaikutukset kaupunkiin (Joki)

Erilaiset tapahtumat ovat olleet osa kaupunkeja lähes yhtä kauan, kuin kaupunkeja on ollut olemassa. Kaupunkien ja tapahtumien välinen suhde on kuitenkin muuttunut viime vuosikymmeninä ja tapahtumien järjestämisestä on tullut suunnitelmallisempaa niin sisällön kuin

tavoitteiden suhteen. Richardsin & Palmerin (2010, 2–6) mukaan tapahtumat nähdään yhä useammin paitsi keinona kehittää aluetaloutta, myös välineenä poliittisten ja sosiaalisten tavoitteiden saavuttamiseen. Tapahtumien avulla pyritään myös houkuttelemaan turisteja. Toiset kaupungit hyödyntävät historiaansa ja olemassa olevia tapahtumia muokkaamalla niitä turistikohteiksi, toiset kaupungit kehittävät ja markkinoivat täysin uusia tapahtumia samassa tarkoituksessa. Getzin (2007, 403–428) mukaan tapahtumilla on kuitenkin muukin, kuin pelkkä turistien houkuttelun rooli. Niiden avulla voidaan kehittää alueen kulttuuritarjontaa, sekä vahvistaa asukkaiden identiteettiä. Tapahtumat ja tapahtumakäyttöön rakennettavat tilat myös muokkaavat fyysistä kaupunkiympäristöä, kuten liikennejärjestelmiä ja infrastruktuuria.

Onnistuessaan tapahtuma tarjoaa yleisölleen hyvän ilmapiirin ja osallistumisen tunteen. Toisinaan tarjolla on ainutkertainen spehtaakkeli, joka ilmapiirin ja osallisuuden lisäksi tuo tapahtumalle ja järjestäjäkaupungille näkyvyyttä. Näin ollen yhdenkin tapahtuman avulla voidaan saavuttaa kaksi hyvinkin erilaista tavoitetta. On kuitenkin muistettava, että tapahtumilla on aina tavoiteltujen tulosten ja vaikutusten lisäksi muita, osittain hallitsemattomia vaikutuksia. Tällaisia voivat olla esimerkiksi ruuhkat, järjestyshäiriöt, sosiaalinen eriytyminen tai taloudelliset tappiot. Jotta voidaan ymmärtää, miksi tapahtumien merkitys kaupunkikehittämisessä on kasvanut, on ymmärrettävä se, millaisia tavoiteltuja ja tahattomia vaikutuksia tapahtumilla on. Tässä alaluvussa syvennyttään ensiksi perinteisimpään tapaan tarkastella tapahtumien vaikutuksia, eli taloudelliseen lähestymistapaan. Lopuksi siirrytään vaikutustutkimuksessa hiljalleen enemmän huomiota saaneisiin sosiaalisiin ja fyysisiin vaikutuksiin.

Tapahtumien taloudelliset vaikutukset

Kuten jo edellisessä pääluvussa todettiin, aiemmin taloutta ja tuotantoa ovat dominoineet fyysisten tuotteiden tuotanto ja myynti. Viimeisten vuosikymmenien aikana yhdeksi kasvun ja kilpailun osa-alueeksi on kuulunut myös kaupunkien kulttuuritoiminnot sekä niihin liittyvät aineettomat palvelut ja tuotteet. Ruokolaisen (2017, 16–17) mukaan voidaan myös puhua kulttuurin taloudesta tai luovasta taloudesta, joku ulottuu paikallistasolta aina globaalille tasolle asti. Luovassa taloudessa tuotteiden, kuten tapahtumien arvo syntyy siitä, millaisia merkityksiä ja kokemuksia ne saavat kuluttajissaan aikaan. Luova talous ja tapahtumat sen osana ei ole pelkästään hyvinvointiin liitettävä yllällisyys tai paikan vetovoimatekijä, vaan yksi talouskasvun lähde muiden alojen joukossa. Kainulaisen (2005, 95) mukaan tapahtumat itsessään voidaan nähdä paikallistalouden kehitykseen vaikuttavina taloudellisina yksiköinä ja ne voidaan rinnastaa muihin talouden toimijoihin investointien, liikevaihdon ja työllistävien vaikutustensa kautta. Tämän luvun tarkoitus ei

kuitenkaan ole luoda yksityiskohtaista, taloustieteellistä katsausta taloudellisten vaikutusten arviointiin, vaan pikemminkin luoda yleiskatsaus siitä, miksi talousvaikutusten huomioiminen on tärkeää tapahtumatalouden kannalta.

Tapahtumat vaikuttavat niin hyvällä kuin huonolla tavalla ympäristöönsä. Koska tapahtumia ja niiden järjestämismahdollisuuksia rahoitetaan osittain verovaroin, on näitä vaikutuksia pyrittävä tunnistamaan, arvioimaan ja johtamaan. Tapahtumien taloudellisten vaikutusten tutkimuksella on paitsi kansainvälisessä tutkimuksessa, myös suomalaisella tutkimuskentällä pitkät perinteet (esim. Cantell 1993; Tyni ja Aho 1999). Tämä johtuu yksinkertaisesti siitä, että talousvaikutusten mittaamiselle on aina ollut kysyntää, sillä kaupunkien on helpompaa ja turvallisempaa investoida tapahtumiin, kun tiedetään, millaista vastinetta rahalle on luvassa. Muihin vaikutusulottuvuuksiin verrattuna taloudellisia vaikutuksia on myös helpointa mitata ja tarkempia mittaamenetelmiä kehitetään jatkuvasti. Mikäli tapahtumia käytetään taloudellisenä välineenä ja kaupunkikehittämisen keinona, tarvitaan niiden vaikutuksista todisteita. Poliittisessa keskustelussa ei riitä pelkkä kokemus jonkin asian merkittävydestä, vaan päätöksentekijät haluavat vähintäänkin arvioita siitä, mitä julkisella rahalla tehtävät investoinnit tapahtumatalouteen tuottavat. Tapahtumiin investoiminen voi vaikuttaa hieman epämääräiseltä ja vaikeasti hahmotettavalta toiminnalta verrattuna perinteiseen tehdastuotantoon, mikä lisää konkreettisten todisteiden tarvetta.

Kainulaisen (2005, 90) mukaan talousvaikutuksia on mahdollista tutkia monesta eri näkökulmasta riippuen siitä, mikä tahoo asiaa tutkii ja kenen intresseistä milloinkin on kysymys. Vaikutuksia voidaan kartoittaa niin majoituspalveluiden, paikallisen yritystoiminnan, kaupungin kuin koko kansantalouden näkökulmasta. Vastaavasti mittausten analyysin lähtökohtana voi olla yhteiskunnallinen, liiketaloudellinen tai julkistaloudellinen kannattavuus. Yhteiskunnallisella kannattavuudella tarkoitetaan tapahtuman eri sidosryhmille, kuten sijoittajille, rahoittajille tai kunnalle, koituvia taloudellisia hyötyvaikutuksia. Liiketaloudellinen kannattavuus puolestaan viittaa tapahtuman taloudelliseen onnistumiseen tapahtumajärjestäjän kannalta. Julkistaloudellinen kannattavuus liittyy kunnallistaloudelliseen kannattavuuteen, jolloin taloudellisesti menestyksekkäs tapahtuma synnyttää suurimman nettohyödyn kunnalle. (ibid. 2005, 90.) Kun erilaisia talousvaikutusten arviointeja ja mittauksia hyödynnetään julkisessa päätöksenteossa, tulisi aina arvioida, kenen intressit tutkimuksessa korostuvat ja mistä lähtökohdasta tulokset on analysoitu. Siihen, mikä edellä mainituista lähtökohdista – liiketaloudellinen, julkistaloudellinen vai yhteiskunnallinen – on tärkein, voi olla vaikea löytää vastausta.

Taloudelliset vaikutukset itsessään voidaan jaotella suoriin, epäsuoriin sekä johdettuihin vaikutuksiin. Suorat ja epäsuorat vaikutukset voidaan edelleen jaotella sen perusteella, missä vaiheessa kulutusketjua tapahtuma jättää alueelle taloudellisia vaikutuksia. Suorat vaikutukset syntyvät festivaalien järjestämiseen liittyvistä kuluista, kuten palkoista, vuokrista ja ostoista. Epäsuorat vaikutukset puolestaan muodostuvat tapahtumiin osallistuvien kulutuksesta, kuten majoituksesta, ravintolapalveluista, ostoksista ja liikkumisesta. Johdannaisvaikutukset ovat niitä vaikutuksia ja kehityssuuntia, joita tapahtumat voivat olemassaolollaan kiihdyttää, kuten palkkatason nousu. (Richards & Palmer 2010, 348.) Kainulainen (2005, 98) puolestaan käyttää johdannaisvaikutuksista termiä tertiääriset vaikutukset. Tertiääriset vaikutusten jäsentämisen lähtökohtana voidaan hänen mukaansa pitää sitä, että näkyvyydeltään merkittävät tapahtumat lisäävät alueen tunnettuutta, houkuttelevuutta sekä vetovoimaisuutta. Tämä puolestaan voi heijastua yritysten, työntekijöiden ja asukkaiden sijoittumispäätöksiin tai matkailijoiden mieltymyksiin. Suorat talousvaikutukset ovat melko helposti mitattavissa, kun taas epäsuorien ja johdannaisvaikutusten mittaaminen on vaikeaa, joskin jälkimmäisten vaikutus on alueiden kannalta merkittävin (ibid. 2010, 348). Tapahtumien johdannaisvaikutuksia tutkittiin Iso-Britanniassa, kun Davies (2006, 321–244) selvitti kahden urheilustadionin vaikutuksia kiinteistömarkkinoihin. Tulosten mittaamisvaikeuksista huolimatta havaittiin, että molemmissa tapauksissa stadionit paransivat niiden lähialueen imagoa. Imagon parantuminen puolestaan johti molemmilla alueilla kiinteistöjen hintatason nousuun, mikä tietenkin voidaan nähdä hyvänä tai huonona asiana tarkastelijasta riippuen.

Kainulaisen (2005, 100–101) mukaan epäsuorien vaikutusten tutkimuksille on tyypillistä tapahtumassa vierailevan yleisön kulutuskäyttäytymisen analysointi. Tutkimusaineisto kerätään yleensä kyselyjen avulla, joista puolestaan johdetaan tilastollisia yleistyksiä ja arvioidaan tapahtuman kaupunkiin jättämiä rahamääriä. Esimerkiksi Connel & Page (2005) tutkivat World Medical and Health Gamesin (Medigames) epäsuoria vaikutuksia vuoden 2003 järjestäjäkaupungissa Skotlannin Stirlingissä. Yli puolet tutkimuskyselyyn osallistuneista yrityksistä raportoivat asiakasmääriensä kasvaneet tapahtuman aikana, erityisesti asiakasmäärien kasvua näkyi kahviloissa ja ravintoloissa. Ravintola- ja kahvila-alan yrityksistä 75 prosenttia ja majoitusalan yrityksistä kaksi kolmasosaa katsoi tapahtumalla olleen suora vaikutus liiketoimintaansa. Kaikista yrityksistä 42,9 prosenttia raportoi tapahtumalla olleen välitön ja huomattava vaikutus liiketoimintaan, kun vastaavasti 44,3 prosenttia vastaajista ei havainnut tapahtumalla olleen vaikutusta. (Connel & Page 2005, 79.) Osittain ristiriitainen tulos havainnollistaakin, että taloudellisten vaikutusten mittaaminen ja analysointi eivät koskaan ole yksinkertaista ja aukotonta.

Matkailijoiden ja vierailijoiden houkuttelu on yksi tapahtumatalouden keskeisimmistä tavoitteista. Se on laaja ja monisyinen kokonaisuus, jonka näkökulmasta olisi varmasti mahdollista toteuttaa oma itsenäinen tutkimuksensa. Tässä tutkielmassa olemme kuitenkin liittäneet turisminäkökulman osaksi tapahtumien taloudellisten vaikutusten tarkastelua, sillä ensisijaisesti turismin kautta tavoitellaan nimenomaan taloudellisia hyötyjä. Lisäksi Tapahtumat ovat tehokas keino kasvattaa matkailijoiden määrää sekä pidentää aikaa, jonka matkailijat kohteessa viettävät. (Bowdin G.A.J. 2006, 50–51.) Kainulaisen (2005, 96–97) mukaan tapahtumavierailijoiden ja matkailijoiden tapahtumapaikkakunnalla kulutetut rahat on toisinaan rinnastettu vientituloihin, sillä tapahtuman ansiosta ulkopuolelta tulevien rahavirtojen osuus alueella lisääntyy. Kulutuksesta kertyneet tulot ohjautuvat majoituspalveluyrityksille, ravintoloille, vähittäiskauppaan ja kuljetuspalveluista vastaaville yrityksille. Tapahtumien aikana myös alueen omien asukkaiden rahavirtojen on havaittu suuntautuvan omalle alueelle, mikä puolestaan voidaan rinnastaa tuontiin.

Felsenstein ja Fleischer (2003, 385–392) esittävät kolme syytä, miksi tapahtumien hyödyntäminen turismin kasvattamiseksi on lisännyt suosiotaan. Ensinnäkin paikallisfestivaalit kasvattavat kaupungin paikallisturismia. Paikallisturismilla tarkoitetaan sitä, että kaupungin ja lähialueiden asukkaat saadaan liikkeelle juuri kyseisenä ajankohtana, mikä ei välttämättä ilman tapahtumaa onnistuisi. Toiseksi onnistuneiden tapahtumien avulla voidaan parantaa paikan imagoa ja tunnettuutta, sekä lisätä sen houkuttelevuutta matkakohteena. Tämä tarkoittaa turistien houkuttelua kansallisella ja yhä kasvavassa määrin myös kansainvälisellä tasolla. Kolmas syy tapahtumien hyödyntämiseen on se, että tapahtumien järjestäminen matkailusesongin ulkopuolella voi pidentää sesongin kestoja. Bowdin (2006, 74) käyttää sesongin pidentämisestä esimerkkinä laskettelukeskuksia, jotka erilaisten tapahtumien avulla pyrkivät houkuttelemaan kävijöitä myös varsinaisen sesongin ulkopuolella. Suomessakin tähän on havahduttu, sillä monissa laskettelukeskuksissa järjestetään kesäisin erilaisia festivaaleja, urheilukilpailuja ja kesäteatteriesityksiä.

Taloukasvun lisäksi tapahtumat toimivat imagotekijänä, sekä keinona rakentaa kaupungin brändiä ja markkinoida kaupunkia. Kilpailu investoinneista ja osajista on ajanut kaupungit pohtimaan ja kehittämään vetovoimatekijöitään ja niiden markkinointia erottuakseen muista kaupungeista. Kaupunkien välisessä kilpailussa on jo pitkään pyritty tarjoamaan elämyksiä ja erottautumaan, ja imagosta on tullut keskeinen kilpailukyvyn elementti. (Niskavirta 2007, 32.) Kaupungin brändi voidaan lyhyesti määritellä yleisvaikutelmaksi tai tunteeksi, jonka ihmiset kaupunkiin liittävät. Tapahtumat tarjoavat mahdollisuuden brändin luomiseen, kehittämiseen ja vahvistamiseen. (Bowding G. A. J. 2006, 67–74.) Esimerkiksi Kuhmon Kamarimusiikkifestivaali on onnistunut

yhdistämään kaupungin syrjäisyyden ja taiteen varsinaiseksi menestystarinaksi sekä Kuhmon kaupunkikuvan tunnusmerkiksi (Kainulainen 2004, 30).

Imagotekijän lisäksi tapahtumat nähdään myös keinona paikkamarkkinointiin (place-marketing) sekä paikan promootioon (place promotion). Kainulaisen (2005, 287) mukaan paikan markkinointi voidaan määritellä tietoiseksi tavaksi tuottaa alueiden imagoja ja symboleja, sekä välittää niitä koskevia viestejä. Paikkamarkkinoinnin ydinelementtejä ovat alueen vahvan ja vetovoimaisen imagon luominen, vetovoimaisten ”kiihokkeiden” ja ”yllykkeiden” suunnittelu ja markkinointi, sekä kohdealueen tuotteiden ja palveluiden toimittaminen asiakkaille (ks. Kotler 1999, 25). Ottaen huomioon tapahtumien perusluonteen ja tarkoituksen, ei ole yllättävää, että ne nähdään vartenotettavana keinona paikan markkinointiin ja promootioon. Kainulaisen (2004, 121–122) mukaan tapahtumilla on korvaamatonta imagoarvoa, ja tämä arvo heijastuu myös paikalliseen talouselämään. Tapahtuman saavuttama kansallinen ja kansainvälinen tunnettuus ja taloudellinen arvo ilmenevät esimerkiksi yritysmaailman kiinnostuksena tapahtumaa kohtaan. On kuitenkin huomioitava, että tapahtumien aikaansaama imago ei realisoidu välittömästi uusina asukkaina ja työpaikkoina. Sen sijaan pitkällä aikavälillä niillä voidaan olettaa olevan alueiden imagoja ja vetovoimaa vahvistava vaikutus.

Aiempien tutkimusten ja edellä mainittujen havainnollistusten perusteella voidaan siis todeta, että tapahtumat lisäävät toiminnallaan alueen raha- ja ihmisvirtoja ja synnyttävät yleisön kulutuksen kautta paitsi suoria taloudellisia, myös erilaisia kerrannaisvaikutuksia (vrt. Kainulainen 2004, Ilmonen, Kaipainen & Tohmo 1995). Talousvaikutusten mittaaminen ei sen suosiesta huolimatta ole kuitenkaan täysin ongelmatonta ja yksiselitteistä. Vaikutusten mittaaminen ja raportointi tulisikin tehdä tarkasti eri muuttujat huomioiden. Kuten jo aiemmin tässä luvussa on todettu, mittaamiseen ja tulosten analysointiin vaikuttaa aina mittaavan tahon omat intressit (Kainulainen 2005, 90). Tahosta riippuvien intressien lisäksi mittaamiseen ja arvioimiseen liittyy myös muita ongelmia, kuten tulosten suoranainen kaunistelu ja vaikutusten yliarviointi, sekä tutkimusten tarkoituksenhakuisuus. Talousvaikutusten mittaamisessa ei myöskään aina huomioida sitä, että osa tapahtuman aikana kerrytetyistä tuloista, kuten majoitus ja ravintolapalvelujen tuloista olisi kertynyt ilmankin tapahtumaa (Felsensein ja Fleischer 2003, 391). Usein vaikutusmittaukset ovat tilaustutkimuksia, joilla pyritään todistelemaan päättäjille ja asukkaille tapahtumien taloudellista kannattavuutta (Kainulainen 2005, 106–107).

Kainulainen (2004) tutki kulttuuritapahtumien työllistäviä vaikutuksia ja havaitsi, että samalla kun tapahtumien kautta syntyvät välittömät työpaikat pystytään yleensä laskemaan, välillisten

vaikutusmekanismien tunnistaminen ja tulosten mittaaminen on usein mahdotonta. Toisin sanoen kvantitatiivisin metodein – joita taloustutkimukset yleensä hyödyntävät – ei pystytä tekemään päätelmiä laadullisten työllisyysvaikutusten merkityksistä. Välillisiä työllisyysvaikutuksia mitattaessa, kuten yleisestikin taloudellisia vaikutuksia arvioidessa tullaan kysymykseen, mitkä vaikutustulokset ovat juuri tapahtumien vaikutuksia, eivätkä esimerkiksi paikallisten työmarkkinoiden synnyttämiä tuloksia. Kainulainen korostaakin, että tapahtumien työllisyysvaikutukset riippuvat monesta eri tekijästä, joista osa on ainutkertaisia, tiettyyn tapahtumaan liitettäviä tekijöitä, kun taas toiset yleisempiä, toimintaympäristölle ominaisia vaikutusmekanismeja. (Em. 2004, 59–60.) Tapahtumien aluetaloudellisia merkityksiä arvioidessa tämä seikka tulisikin ottaa aina huomioon.

Vaikka taloudellisten vaikutusten merkitystä kaupunkien kannalta ei voi kiistää, kritiikkiä on kuitenkin esitetty näkökulman yksipuolisuudesta (vrt. Richards & Palmer 2010, Sherwood 2007). Tapahtumilla kun on paljon muitakin merkittäviä vaikutuksia niin fyysiseen kuin sosiaaliseen kaupunkiympäristöön. Getzin (2007, 419) mukaan taloudellisia hyötyjä ja vaikutuksia on tutkittu jo niin paljon, että muiden vaikutusten tutkiminen on jäänyt heitteille. Vastaavasti myös muiden kuin taloudellisten mittareiden kehittäminen ja käyttäminen on jäänyt vajavaiseksi. Koska tapahtumien arvioimista pelkästään taloudellisesta näkökulmasta ei ole nähty tarpeeksi kattavana lähestymistapana, omaksuttiin tapahtumatutkimuksessa holistisempi näkökulma. Kolmoishyödyn periaatteeksi (triple bottom line) kutsuttu näkökulma huomioi taloudellisten vaikutusten lisäksi myös sosiaaliset sekä fyysiset ja ympäristöön kohdistuvat vaikutukset, ja se otettiin käyttöön tapahtumatutkimuksessa 1980-luvulla. (Sherwood, P. 2007, 2.)

Getzin (2009, 64) mukaan kolmoishyödyn periaate ei keskity pelkästään tapahtumien vaikutusten, vaan myös niiden synnyttämän arvon mittaamiseen kolmen edellä mainitun hyötynäkökulman kautta. Kolmoishyödyn periaatteen hyödyntämiseen tapahtumatutkimuksessa liittyy kuitenkin omat haasteensa. Ensinnäkin vaikeudeksi muodostuu aineellisen ja aineettoman arvon vertailu ja arvottaminen. Toiseksi haasteeksi Getz mainitsee sen, että samalla kun taloudellisten vaikutusten ja arvon mittaamisen työkaluja on tarjolla runsaasti, sosiaalisten ja ympäristövaikutusten mittareita ei juurikaan ole. Tämän tutkimustiedollisen epätasapainon havaitsin etsiessäni tapahtumien vaikutustutkimuksia, joista suurin osa oli juuri taloudelliseen näkökulmaan keskittyviä. Seuraavissa alaluvuissa syvennytään kuitenkin kahteen muuhun tutkimusnäkökulmaan, eli sosiaalisiin ja fyysisiin vaikutuksiin.

Sosiaaliset vaikutukset

Tapahtumien taloudellisten vaikutusten mittaaminen on nähty osittain vaikeana, monimutkaisena ja vajavaisena. Sosiaalisten vaikutusten arvioiminen on kuitenkin sitäkin haastavampaa. Yksinkertaisuudessaan sosiaalinen vaikutus saattaa olla pelkkä jaettu kokemus, mutta se voi ilmetä myös yhteisöllisyyden lisääntymisenä, paikallisidentiteetin vahvistumisena, eri kulttuurien yhdentymisenä tai asukkaiden osallisuuden lisääntymisenä. (Richards & Palmer 2010, 365–371.) Kuten niin usein tieteen kentällä, terminologia ei ole tässäkään tapauksessa täysin yhtenäistä. Toiset tutkijat käyttävät sosiaalisista vaikutuksista termiä sosio-kulttuuriset vaikutukset (esim. Hall 1992), kun toisaalla käytetään termiä sosiaaliset ja kulttuuriset vaikutukset (esim. Bowdin G.A.J 2006). Termit kuitenkin vastaavat sisällöltään melko tarkasti toisiaan, joten tässä tutkielmassa tarvetta tarkemmalle erittelylle ei mielestämme ole ja käytämme jatkossa termiä sosiaaliset vaikutukset.

Vaikka tapahtumien tutkiminen painottuu edelleen melko vahvasti taloudellisten vaikutusten mittaamiseen, sosiaalisten vaikutusten tutkimus kasvaa jatkuvasti (esim. Pasanen, Taskinen & Mikkonen 2009; Wood 2005). Myös De Bres ja Davis (2001) ovat tutkineet paikallistason festivaalien vaikutuksia paikka- ja ryhmäidentiteetin vahvistumiseen. Tutkimuksen mukaan etenkin pienissä kaupungeissa tapahtumat vahvistivat asukkaiden paikkaidentiteettiä ja lisäsivät ryhmään kuulumisen tunnetta. Hixson (2014, 198-218) puolestaan selvitti tutkimuksessaan kahden Australian Adelaidessa järjestettävän festivaalin vaikutuksia nuoriin, 16-19 -vuotiaisiin kaupunkilaisiin. Tutkimuksen tavoitteena oli selvittää, millä tavoin nuoret osallistuvat tapahtumiin ja millaisia vaikutuksia osallistumisella on osallisuuden tunteen syntymiseen ja identiteetin kehitykseen. Tutkimuksessa selvisi, että aktiivinen osallistuminen lisäsi tapahtuman sosiaalisia vaikutuksia. Toisin sanoen nuoret, jotka osallistuivat enemmän, saavuttivat enemmän osallisuuden tunnetta ja identiteetin kehitystä kuin ne, jotka eivät olleet yhtä aktiivisia. Hixsonin (2014, 200) mukaan sosiaaliset vaikutukset ovat pääosin kokijalleen erittäin tärkeitä. Tapahtumien sosiaalisia ulottuvuuksia, kuten myös keinoja mitata sitä tulisi korostaa paitsi tutkimuksessa, myös tapahtumien arvioinnissa aiempaa enemmän. Siten tapahtumien sosiaalinen ulottuvuus ymmärrettäisiin ja huomioitaisiin myös päättäjien keskuudessa paremmin.

Kimmo Kainulainen (2004) havaitsi tutkiessaan kaupunkien ja maaseutukuntien kulttuuritapahtumien aluetaloudellisia vaikutuksia, että kulttuuritapahtumilla on vaikutus myös paikalliseen aktiivisuuteen ja yhteistyöhön. Tapahtumat saattavat eri toimijoita, kuten yrityksiä, talkootyövoimaa ja paikallisia kulttuuritoimijoita yhteen, millä voi välillisesti olla suuri merkitys paikallisen kehittämisilmapiirin muodostumisessa. Parhaimmillaan tapahtumat aktivoivat laajalla

rintamalla paikallista kehittämistoimintaa ja toimivat yhteistyön liikkeellepanevana voimana. Tapahtumien avulla voidaan edistää myös alueen luovuutta, virikkeellisuutta ja innovatiivista ilmapiiriä. Luova ja virikkeellinen ilmapiiri on yhteydessä myös alueidentiteetin ja paikallistunnon kehittymiseen. Erityisesti maaseudulla paikallistunnon ja -ylpeyden merkitys korostuu, sillä se luo osaltaan uskoa maaseudulla asumisen tulevaisuuteen. (ibid. 2004, 124–126.) Mielestämme alueidentiteetin merkitystä ei tulisi unohtaa kaupungeissakaan, joissa asukkaat ovat kansainvälistymisen ja tietoliikenneyhteyksien myötä yhä vähemmän sidoksissa tiettyihin lokaatioihin, niin henkisesti kuin fyysisesti.

Aina tapahtumien sosiaaliset vaikutukset eivät ole pelkästään hyviä. Tapahtumat voivat lisätä päihteiden käyttöä, järjestyshäiriöitä ja muuta rikollisuutta. (Bodwin A.J. 2006, 37–39.) Ikävä esimerkki häiriökäytöksen lisääntymisestä löytyy Ruotsista vuodelta 2016, jolloin poliisi tutki viittätoista raiskausepäilyä ja noin neljäkymmentä seksuaalisen häirinnän tapausta kahden kesäfestivaalin yhteydessä Norrköpingissä ja Karlstadissa (Yle.fi-verkkouutiset 2016). Myös Suomessa häiriökäyttäytymistä festivaalien yhteydessä on esiintynyt, esimerkiksi Raumanmeren juhannus - festivaalin järjestäminen sen alkuperäisellä paikalla Rauman Otanlahdessa lopetettiin rikollisuuden ja muiden ikävien lieveilmiöiden vuoksi. Tapahtumapaikka sijaitsee lähellä asutusta, ja festivaalikävijöistä aiheutui asukkaille moninaista häiriötä. (Kettumäki, R. 2016.) Tapahtumien negatiivisia sosiaalisia vaikutuksia ei tulisi kiistää ja yrittää peitellä. Ongelmat kohtaamalla niihin on mahdollista puuttua ja yrittää vaikuttaa lisäämällä henkilökuntaa ja kiinnittämällä huomiota tapahtuma-alueen järjestelyihin. Ongelmatilanteissa myös kunnan ja tapahtumajärjestäjän välisen yhteistyön merkitys korostuu. Tiedotuksella, turvallisuusjärjestelyillä ja puhtaanapidolla on tapahtuman onnistumisen kannalta suuri merkitys, eikä niitä tulisi jättää ainoastaan tapahtumajärjestäjän vastuulle.

Getzin (2007) mukaan yhteiskunta, yhteisöt ja sosiaaliset ryhmittyvät antavat kukin erilaisia merkityksiä tapahtumille. Näiden ryhmien antamat merkitykset vaikuttavat yksilöön, joka toisaalta luo aina myös omat tulkintansa tapahtumasta. Esimerkiksi tietyn musiikkigenren festivaalitapahtuma saattaa aiheuttaa paheksuntaa paikallisyhteisöissä ja pienemmissä ryhmissä, vaikka yhteiskunnassa yleisesti ottaen monipuolista musiikkitarjontaa pidetään tärkeänä. Festivaalikävijä tunnistaa nämä ryhmään kuulumattomien negatiiviset asenteet, ja haluaa jo ehkäpä pelkästään sosiaalista tukea osoittaakseen osallistua kyseiseen tapahtumaan. Myös Kainulainen (2004, 126) nostaa sosiaalisten vaikutusten käänköpuolena esiin tapahtumasta koituvien etujen ja hyötyjen epätasaisen jakamisen eri toimijoiden kesken. Tällöin tapahtumaan osallistumisen luonne saattaa politisoitua ja jakaa ihmisiä eri ryhmiin, vaikka tarkoitus olisi ollut päinvastainen.

Tapahtumaan osallistuminen siis vahvistaa yhteenkuuluvuuden tunnetta saman henkisiä kävijöitä kohtaan, mutta samaan aikaan etäännyttää yksilöä muista yhteisöistä. Vaikka tapahtuma pyrkisikin tavoittamaan mahdollisimman laajasti erilaisia sosiaalisia ryhmiä, saattaa sosiaalista eriytymistä tapahtua siitä huolimatta. Toisinaan taas tapahtumat ovat tarkoituksella suunnattu tietyille ihmisryhmälle tai ikäjoukolle, jolloin tapahtuma ei toimikaan eri ryhmiä yhdistävänä vaan erottavana tekijänä. Esimerkiksi De Bres ja Davies (2001, 333) havaitsivat, että tietyt väestöryhmät, kuten naiset, etniset vähemmistöt ja yliopisto-opiskelijat olivat jääneet sivuun tutkimuskohteina olleissa tapahtumissa siitäkin huolimatta, että heidän osuus paikallisesta väestöstä oli huomattavan suuri. Tämä johtui siitä, että kyseisten tapahtumien tavoitteena oli huomioda erityisesti seudun alkuperäisasukkaat ja kasvattaa heidän yhteenkuuluvuuden tunnettaan aluetta ja muita sosiaalisia ryhmiä kohtaan. Tässä onnistuttiinkin, tosin muiden ryhmien kustannuksella. Esimerkki havainnollistaa sosiaalisen arvontuottamisen kompleksisuuden niin tapahtumajärjestäjän kuin osallistujien kannalta.

Varsinaiseen tapahtumaan osallistumisen lisäksi kaupunkilaiset osallistuvat tapahtumiin usein myös vapaaehtoisina. Monille tapahtumille vapaaehtoisten työpanos on myös elinehto, sillä vastaavan joukon palkkaaminen työntekijöiksi kasvattaisi kustannuksia kestäättömästi. Talkootyön merkitys on suuri etenkin urheilutapahtumissa, joissa mukana olevat vapaaehtoiset ovat urheiluseurojen jäseniä. Talkootyö ei hyödytä ainoastaan tapahtumajärjestäjää, vaan se luo merkityksellisyyttä myös yksilölle. Vapaaehtoistoiminta tarjoaa sisältöä elämään, kokemuksen merkittävästä toiminnasta sekä mahdollisuuden auttaa ja kehittyä (Mykkänen-Hänninen 2007, 11). Monelle vapaaehtoistyö on pitkä perinne, jonka avulla luodaan ja ylläpidetään sosiaalisia suhteita. Vapaaehtoiset voivat osallistua tapahtuman järjestämiseen sen eri vaiheissa, aina suunnittelusta käytännön toteutukseen. Kaupungin omissa tapahtumissa vapaaehtoisten työpanoksen hyödyntäminen voi toisinaan olla myös itse tarkoitus, keino osallistaa asukkaita yhteiskunnalliseen toimintaan ja kasvattaa yhteisöllisyyttä.

Yhteenvedona todettakoon, että tapahtumilla on aina sekä sosiaalisia hyötyjä että haittoja. Kuten taloudellisten vaikutusten tutkimuksen kritiikki osoittaa, ei sosiaalisia vaikutuksia arvioidessakaan tulisi sortua tulosten kaunisteluun tai vaikutusten ylikorostamiseen, vaan tuloksia tulisi analysoida kokonaisvaltaisesti ja objektiivisesti. Tapahtumien roolia sosiaalisten tavoitteiden edistäjänä ei tulisi ylikorostaa, pikemminkin sen tulisi olla yksi kaupunkikehittäjien hyödynnettävissä oleva keino tavoitteiden saavuttamiseksi. Sosiaalisten vaikutusten lisäksi tapahtuma synnyttää järjestäjäkaupungissaan myös moninaisia fyysisiä ja ympäristövaikutuksia, joita käydään läpi seuraavaksi.

Fyysiset vaikutukset

Kolmoishyödyn periaatteen kolmas ja viimeinen hyötynäkökulma on tapahtumien fyysiset vaikutukset. Kuten taloudelliset ja sosiaaliset, myös fyysiset vaikutukset voivat olla sekä tavoiteltuja että tahattomia. Fyysisellä hyötynäkökulmalla tarkoitetaan tapahtumien vaikutuksia liikennejärjestelyihin, infrastruktuuriin, joukkoliikenteeseen tai rakentamiseen. Bowdinin (2006, 44) mukaan tapahtumien avulla voidaan myös tehdä tunnetuksi kaupungin omaleimaista ja uniikkia kaupunkiympäristöä. Kirjallisuudessa fyysiset vaikutukset liitetään usein yhteen ympäristövaikutusten kanssa (physical and environmental impacts) (esim. Sherwood 2007; Getz 2009, Bowdin 2006). Huomioimalla tapahtumien ympäristövaikutukset kiinnitetään huomiota esimerkiksi siihen, miten tapahtumia voidaan järjestää kestävä kehitys, kierrätys ja jätteenkäsittely huomioiden. Tämän tutkimuksen kannalta olennaisempia ovat juuri fyysiset vaikutukset, joihin tämä luku pääasiassa keskittyy. Koska tapahtumien ympäristövaikutukset tulee kuitenkin tiedostaa, käydään niitä seuraavaksi läpi tiivistetysti ja yleisellä tasolla pysytellen, minkä jälkeen siirrytään tarkastelemaan fyysisiä vaikutuksia.

Tapahtumalla on aina jonkinlainen – hyvä ja huono – vaikutus ympäristöön. Haitallisia ympäristövaikutuksia ovat esimerkiksi meluhaitat, saasteet, roskaisuus ja ruuhkat. Ympäristöhaittojen vähentämiseen on viime aikoina alettu kiinnittää enemmän huomiota, vaikkakin seurausten mittaamisessa niin tapahtumajärjestäjien kuin tutkijoiden puolesta kiinnitetään edelleen enemmän huomiota taloudellisiin ja sosiaalisiin vaikutuksiin. Tästä syystä ympäristövaikutusten tunnistamisessa ja mittaamisessa on edelleen toivomisen varaa. (Getz 2009, 70.) Getzin väitettä tukee Anderssonin, Ambrechtin ja Lundbergin (2016) tutkimus, jossa tutkittiin sisäurheilutapahtuman vaikutuksia kestävä kehityksen näkökulmasta huomioiden taloudelliset, sosiaaliset ja fyysiset vaikutusulottuvuudet. Vaikutusmittarina käytettiin rahamittallista arvoa, jotta kutakin vaikutusulottuvuutta pystyttäisiin vertailemaan keskenään ja siten muodostamaan yhdenmukainen käsitys tapahtuman kestävydestä pitkällä aikavälillä. Tutkimuksen mukaan ympäristövaikutusten rahallinen arvo oli vain viisi prosenttia tapahtuman kokonaisvaikutuksista, mikä vaikutti pieneltä verrattuna ympäristöasioiden näkyvyyteen mediassa ja poliittisessa keskustelussa. Tutkijat tulivatkin siihen tulokseen, että tutkimuksessa käytetyt rahalliset mittarit aliarvioivat tapahtumien ympäristökustannuksia huolimatta siitä, että eri mittareita pyrittiin hyödyntämään tavallista laaja-alaisemmin. (Andersson, Ambrecht & Lundberg 2016, 175.)

Ympäristövaikutukset korostuvat silloin, kun tapahtumia järjestetään niille suunnittelemattomissa julkisissa tiloissa ja ympäristöissä, kuten puistossa, kaduilla ja toreilla. Vastaavasti haittoja on

mahdollista vähentää järjestämällä tapahtumat niille varatuissa tiloissa, kuten stadionilla, areenalla tai konferenssikeskuksessa. Vaikka virallisia ympäristövaikutustutkimuksia tapahtumista harvoin teetetään, tulisi ympäristölle aiheutuvia haittoja arvioida mahdollisimman kattavasti etukäteen. (Bowdin G.A.J. 2006, 44.) Vaikka tapahtumat kuormittavat aina jossain määrin ympäristöään, voidaan niiden avulla myös lisätä ympäristötietoutta. Tapahtumat nähdäänkin yhä useammin keinona muuttaa ihmisten asenteita ja tapoja, sekä mahdollisuutena esitellä kestävän kehityksen ja kierrätyksen parhaita käytäntöjä. (Bowdin G.A.J. 2006, 45.) Huomion kiinnittäminen tapahtumien ympäristöhaittoihin on melko uusi ilmiö, joka on synnyttänyt termejä *vihreä tapahtuma* (green event), *kestävä* tai *vastuullinen tapahtuma* (sustainable/responsible event). Kestävä tapahtuma kiinnittää huomiota muun muassa energiankulutukseen, hiilipäästöihin, vedenkulutukseen ja kierrätykseen. (Getz 2009, 169.)

Joskus tapahtumat ja niiden houkuttelu synnyttävät tarpeen uuden tapahtumapaikan rakentamiselle. Vaikka rakentaminen voidaan nähdä mahdollisuutena kehittää ja elvyttää tapahtumapaikan ympäristöä, uusia tapahtumapaikkoja suunnitellessa tulisi muistaa, että mikään rakennus ei yksinään riitä kehittämään ympäristöään tai lisäämään alueen vetovoimaa. Davies (2006) tutki stadionin rakentamisen vaikutuksia kaupunkiympäristön kehittymiseen Iso-Britannian Manchesterissa ja Cardiffissa. Osa paikallisista koki pelkän uuden ja komean stadionrakennuksen kohentaneen kaupungin ilmettä ja lisänneen alueen arvoa. Toisaalta moni näki stadionin toimineen ensisijaisesti katalysaattorina uuden pääoman houkuttelemiseksi alueelle. Vaikka suuret rakennusprojektit saattavat lisätä alueen elinvoimaa, täysin varauksetta tutkijat eivät tähän kaupunkikehittämisen keinoon suhtaudu. Temelován (2007, 171) mukaan massiivisiin rakennushankkeisiin keskittynyt tapa kehittää kaupunkia saattaa vahingoittaa paikallisia yrityksiä ja yhteisöä nostamalla alueen hintatasoa. Suuret hankkeet saattavat myös lisätä alueen sosiaalista eristäytymistä sekä eriarvoistumista (ks Bianchini *et. al.* 1992).

Uusien tapahtumapaikkojen kehittämisessä ja rakentamisessa on mukana yleensä useita eri sidosryhmiä, joiden tarpeet ja mielipiteet on otettava projektissa huomioon. Sidosryhmiä edustavat luonnollisesti paikallishallinto ja asukkaat, mutta myös yritykset, järjestykset, taide- ja kulttuuritoimijat sekä urheiluseurat voivat olla omia sidosryhmiään. Ensinnäkin tulisi tarkkaan selvittää ja todentaa se, että kysyntää nimenomaan uudelle tilalle on riittävästi. Mikäli näin ei ole, tulisi hyödyntää olemassa olevia paikkoja tai rakentaa väliaikaistiloja, joita on mahdollista myöhemmin muuttaa ja siirtää.

Sen lisäksi, että tapahtumajärjestäjien ja järjestäjäkaupunkien tulisi arvioida uusien tapahtumapaikkojen tarpeellisuutta, niiden muunneltavuutta ja jatkokäyttömahdollisuuksia, tulisi tarkoin suunnitella myös niiden sijainti. Sijaintia valitessa päättäjät ovat valintojen edessä, rakentaako tapahtumapaikat keskitetysti vai hajautetusti ympäri kaupunkia, sekä sijoittaako tapahtumapaikat kaupungin keskustaan vai reuna-alueille. Suuren tapahtuma-areenan sijoittaminen kaupungin keskustaan saattaa aiheuttaa ruuhkia, pysäköintivaikeuksia ja väliaikaisia reittimuutoksia sekä kevyelle- että ajoneuvoliikenteelle. Toisaalta keskustassa liikenneyhteyden ovat yleensä lähtökohtaisesti paremmat kuin kaupungin laitamilla ja lähellä ovat myös muut palvelut, kuten ravintolat ja majoituspalvelut. Loftmanin ja Nevin (1995, 300) mukaan palvelu- ja tapahtumakeskittymät tulisi sijoittaa paikkaan, joka tarjoaa yrityksille parhaat edellytykset kehittyä ja kasvaa. Tällaisia sijainteja ovat yleensä kaupunkien keskustat ja ranta-alueet. Myös Smithin (2006, 85) mukaan tapahtumapaikan sijoittaminen keskustaan kasvattaa ravintoloiden ja hotellien kysyntää, mikä tukee paitsi olemassa olevien yritysten toimintaa, myös mahdollistaa uusien toimijoiden tulemisen alueelle. Esimerkiksi aiemmin mainitussa Cardiffin kaupungin tapauksessa areena lisäsi myös asuinrakentamisen mahdollisuuksia lähialueilla, mikä todennäköisesti ei olisi ilman areenaa ollut mahdollista (Davies, 2006, 237).

3.3 Tampere tapahtumakaupunkina (Joki)

Tampereen tapahtumatoimiston mukaan tapahtumat ovat erottamaton osa elinvoimaista Tamperetta ja kaupungin asenne on avoin ja myönteinen erilaisia tapahtumia kohtaan. Tapahtumien nähdään lisäävän asukkaiden hyvinvointia, yhteisöllisyyttä ja viihtyvyyttä sekä lisäävän työpaikkoja. Tapahtumatoimiston vision mukaan kaupunki panostaa tulevaisuudessakin voimakkaasti uusien, suurta yleisöä kiinnostavien tapahtumien mahdollistamiseen, kehittämiseen ja hankkimiseen. (Tampereen tapahtumatoiminnan suuntaviivat, Tampereen Tapahtumatoimisto.) Myös Tampereen pormestariohjelmaan vuosille 2017-2021 on kirjattu tavoitteeksi lisätä kaupungin kansainvälistä tunnettuutta. Pormestariohjelman mukaan sitä pyritään lisäämään kertomalla tarinaa Tampereen kaupungista, sen syvimmästä olemuksesta ja omalaatuisuudesta. Olennainen osa tarinaa ovat alueen kansainvälisesti tunnetut toimijat, tapahtumat ja ilmiöt. Pohjoismaiden suurimmassa sisämaakaupungissa luontoon, turvallisuuteen ja puhtauteen yhdistetään monipuolinen tapahtumatarjonta ja hyvä saavutettavuus. (Inhimillinen ja vetovoimainen Tampere, Lauri Lylyn pormestariohjelma vuosille 2017-2021.)

Se, että tapahtumat ja niiden rooli kaupunkikehittämisessä mainitaan kaupungin strategisissa asiakirjoissa, jo itsessään kertoo siitä, että tapahtumatalouteen suhtaudutaan kaupungissa vakavasti. Huomionarvoista on myös se, että tapahtumien tavoitevaikutukset eivät rajoitu vain taloudellisiin, vaan myös sosiaaliset ja osittain myös fyysiset vaikutukset on asiakirjoissa huomioitu. Kansainvälisen tunnettuuden kasvattaminen sekä tapahtumien ympärivuotisuus nousevat myös esiin tapahtumataloudelle asetetuissa tavoitteissa. Tarkemmin kaupungin tapahtumille asettamia visioita ja tavoitteita käydään läpi myöhemmin tämän luvun lopussa. Ensin kuitenkin luodaan katsaus Tampereen tapahtumiin sekä kaupunkiin tapahtumatoimijana.

Tapahtumat Tampereella

Tarkastelemalla Tampereella järjestettävien tapahtumien kirjoa voidaan todeta, että kaupungissa tapahtuu paljon. Visit Tampere on koostanut otteen Tampereen tapahtumista verkkosivuilleen ja sen mukaan kaupungissa järjestetään vuonna 2018 yli 450 tapahtumaa. On toki huomioitava, että lista päivittyy ja täydentyy jatkuvasti, eikä kyse ole virallisesta tilastoinnista. Otteeseen on koottu kokoluokaltaan ja vierailijamääriltään suurimmat tapahtumat, eikä se sisällä juurikaan pientapahtumia tai paikallistapahtumia. Esimerkiksi Menoinfo.fi-hakusivusto löytää tuhansia Tampereella järjestettäviä tapahtumia vuodelle 2018, pienistä palvelutalojen senioritapahtumista suuriin konsertteihin. Alla olevaan taulukkoon on koottu Visit Tampereen tapahtumakalenterista löytyvät vuoden 2018 tapahtumat kuukausittain.

Kuukausi	Määrä	Kuukausi	Määrä
tammikuu	21	heinäkuu	35
helmikuu	46	elokuu	40
maaliskuu	50	syyskuu	44
huhtikuu	48	lokakuu	22
toukokuu	78	marraskuu	19
kesäkuu	55	joulukuu	8
YHTEENSÄ 466			

Taulukko 1. Tampereella järjestettävät tapahtumat kuukausittain. (lähde: Tampereen tapahtumia 2018, 5.4.2018 www.visittampere.fi.)

Kaupungin ja tapahtumatalouden kannalta positiivista on se, että tapahtumasesonki ei ole ainoastaan muutamalle kesäkuukaudelle keskittynyttä, vaan tapahtumia järjestetään melko tasaisesti helmikuusta elokuuhun. Hieman yllättäen toukokuu on vuoden tapahtumarikkain kuukausi lähes kahdeksallakymmenellä tapahtumalla. Joulukuu on odotetusti ja ymmärrettävästi hiljaisin, mutta loka-, marras- ja tammikuussa tapahtumia on tarjolla melko paljon, noin kaksikymmentä tapahtumaa kuukaudessa. Vuoden merkittävimpiin tapahtumiin kuuluu Yleisurheilun nuorten MM-kisat, joka on kansainvälisin koskaan Tampereella järjestetty tapahtuma. Kuusipäiväiseen tapahtumaan saapuu yli 1400 osallistujaa 160:ta eri maasta. Tapahtuma televisioidaan ja sen on arvioitu leviävän kansainvälisisissä medioissa yli sataan maahan. (Tampereen nuorten yleisurheilun MM-kisoista tulossa yhdet kaikkien aikojen suurimmista, 4.7.2018 www.visittampere.fi.)

Sisällöltään Tampereen tapahtumat ovat vaihtelevia ja monipuolisia. Tapahtumia löytyy kaupungille perinteisten teatteri-, kulttuuri-, ja urheilutarjonnan lisäksi erilaisia pieniä ja suuria musiikkitapahtumia, konsertteja ja keikkoja. Lisäksi Tampereella järjestetään eri alojen kongresseja ja yritystapahtumia sekä messuja niin kuluttajille kuin ammattilaisille. Myös erilaisia ruokaan ja juomaan liittyviä tapahtumia on paljon. Tarjontaa on suunnattu lapsille, nuorille, lapsiperheille, aikuisille sekä senioreille ja joukosta löytyy paljon myös maksuttomia tapahtumia. On siis perusteltua todeta, että kaupungin tapahtumatarjonnasta löytyy jokaiselle kaupunkilaiselle jokin mieluisa tilaisuus, jonne suunnata.

Visit Tampereen mukaan kaupungissa vierailee vuosittain yli miljoona matkailijaa, tuhat kongressikävijää ja yli neljä miljoonaa tapahtumakävijää. Vuonna 2017 suomalaiset äänestivät Tampereen maan parhaaksi matkailukaupungiksi (Matson-Mäkelä, 28.3.2017). Myös ulkomaalaisten matkailijoiden yöpymisten määrä kasvoi viime vuonna kahdeksan prosenttia edellisvuoteen verrattuna. Visit Tampere teetti tutkimuksen Tampereen tunnettuudesta kaupungin matkailun kansainvälisillä pääkohdemarkkinoilla Tokiossa, Fukuokassa, Saksassa, Suur-Lontoossa, Suur-Tukholmassa sekä Guangzhoussa. Tutkimuksen mukaan Tampere tunnetaan kohdealueilla luonnonläheisenä kulttuurikaupunkina, josta löytyy huvipuisto, näkötorni, tuomiokirkko ja museota. Eniten kansainvälisiä matkailijoita kiinnostivat kulttuuri, ruoka, luonto ja ostosmahdollisuudet. (Tästä syystä Tampere houkuttaa matkailijoita, 19.4.2018 www.visittampere.fi.)

Tampere kiinnostaa ulkomailla myös urheilukaupunkina. Brittiläisen urheilutapahtumakaupunkien imagoa ja vaikuttavuutta arvioivan julkaisun Sportcalin vuoden 2017

tapahtumakaupunkilistauksessa Tampere oli ensimmäistä kertaa noussut noin tuhannen urheilutapahtumia järjestävän kaupungin joukossa sadan merkittävimmän kaupungin joukkoon maailmassa. Tampere nousi sijalta 249 sijalle 97 ja sijoittuu siten korkeammalle kuin useat eurooppalaiset pääkaupungit, joiden ei statuksensa puolesta tarvitse tehdä samanlaista aktiivista työtä tapahtumien hankkimisen suhteen kuin Tampereen. (Tampereen Kaupunginhallituksen esityslista 28.5.2018 § 252.)

Kaupunki tapahtumatoimijana

Tampereen kaupunkia tapahtumataloudessa edustaa kaupungin tapahtumatoimisto, joka perustettiin vuonna 2011. Tapahtumatoimiston tehtävänä on tehdä yhteistyötä, tukea ja ohjata erilaisia tapahtumia, sekä hankkia Tampereelle kansainvälisiä tapahtumia yhteistyössä paikallisten ja kansallisten toimijoiden kanssa. (Tampereen kaupunki tiedotteet, 2012.) Tapahtumatoimisto on ollut aktiivisena toimijana kaupunkiin hankituissa suurtapahtumissa sekä osallisena tai järjestäjänä sadoissa pientapahtumissa. Aktiivista tapahtumahankintaa tehdään liikunta- ja kulttuuripalveluissa sekä Visit Tampere Oy:ssä. Suurtapahtumiin liittyvät haku- ja tukiprosessin valmistelusta vastaa vuonna 2007 perustettu Suurtapahtumatyöryhmä, joka käsittelee kymmeniä erilaisia ideoita ja hakemuksia vuosittain. Niiden pohjalta työryhmä esittää kaupunginhallitukselle, millaisissa tapahtumissa se näkee kaupungin osallisuuden tärkeäksi. (Tampereen Kaupunginhallituksen esityslista, 28.5.2018 §252.)

Tapahtumatoimisto siirtyi Tampereen seudun elinkeinoyhtiö Tredean omistamaan Visit Tampere Osakeyhtiöön vuoden 2017 alusta alkaen. Siirto on osa laajempaa uudistusta, jossa on kyse kaupungin rahoittamien matkailun, tapahtumien sekä konferenssien hankinta-, neuvonta- ja markkinointipalveluiden organisoimisesta uudelleen. Uudistuksessa on haluttu tuoda yhteen kaupungin tapahtumatoimiston tapahtumien hankinta- ja neuvontapalvelut, Tredea Oy:n matkailun neuvonta- ja markkinointipalvelut sekä Tampere Convention Bureau ry:n kokous- ja konferenssien hankintaan ja tukeen liittyvät palvelut. Tavoitteena on parantaa erityisesti Tampereen kansainvälistä tunnettuutta matkailussa sekä kasvattaa matkailuliiketoimintaa. (Tampereen kaupungin tapahtumatoimisto siirtyy Visit Tampere Oy:öön, 27.6.2016 www.tampere.fi)

Visit Tampereen tehtävä on yhtiön mukaan vahvistaa kaupungin vetovoimaisuutta ja elämystaloutta sekä tarjota tapahtumajärjestäjää helpottavia palvelukokonaisuuksia. Visit Tampere tukee tapahtumajärjestäjää maksutta useissa tapahtumajärjestämisen osa-alueissa, kuten tapahtumapaikan löytämisessä, lupien ja ilmoitusten hoitamisessa, budjetin laatimisessa ja oikean kohderyhmän

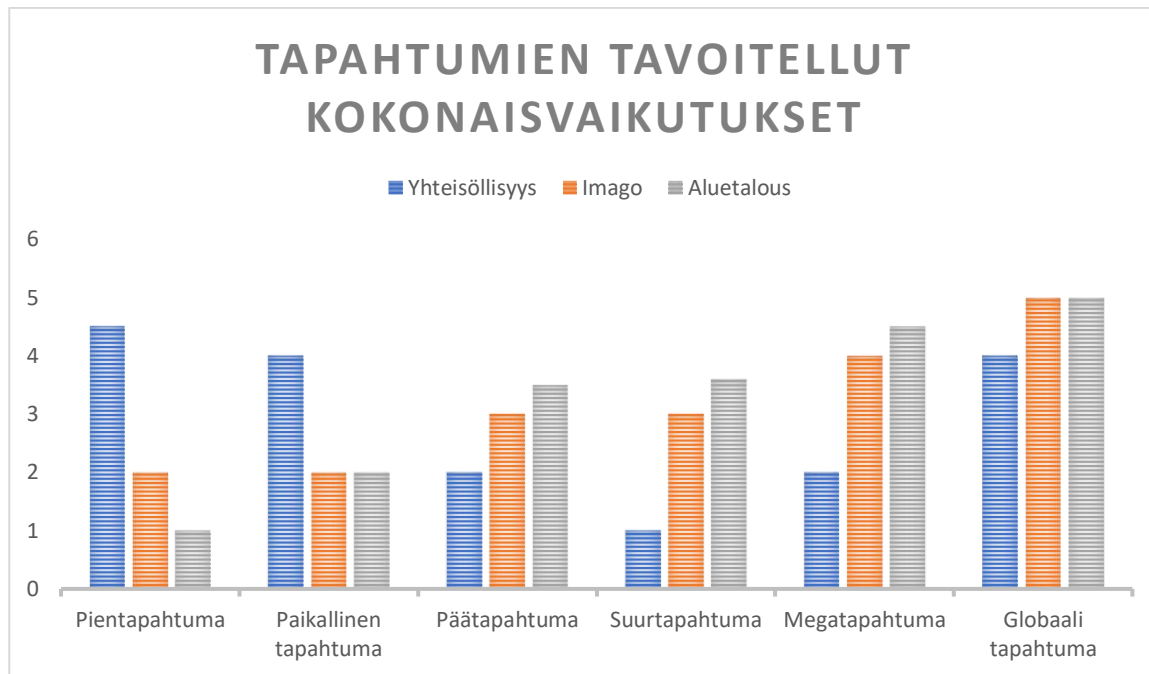
hahmottamisessa, markkinoinnissa, yhteistyökumppaneiden löytämisessä sekä siisteys- ja turvallisuusasioissa. (Tapahtumajärjestäjille, www.visit tampere.fi.) Tampere Convention Bureau puolestaan vastaa Tampereen kongressimarkkinoinnista. Se tarjoaa yrityksille, järjestöille ja tieteentekijöille maksutonta asiantuntija-apua kansainvälisen kokouksen tai kongressin kutsumisessa, suunnittelussa ja markkinoinnissa. (Kongressi- ja kokousjärjestäjälle, www.visit tampere.fi.) Yhtiön tavoite on edistää Tampereen potentiaalia liikunnan ja kulttuurin suur tapahtumakaupunkina, kokoaa yhteen keskeisiä toimijoita, seuraa tapahtumien olemusta, olosuhteita ja rytmiä sekä haastelee tulevaisuuden trendejä. Yhtiö tähtää siihen, että Tampere on kansallisesti ja kansainvälisesti tunnettu tapahtumien kaupunki.

Visiot ja tavoitteet

Kaupungit ovat pitkään yrittäneet profiloitua houkutteleviksi paikoiksi elää, työskennellä, vieraillla ja investoida, eikä Tampere tee tässä asiassa poikkeusta. Kaupungilla on myös omat visionsa tapahtumien ja tavoiteltujen vaikutusten suhteen. Kaupungin strategiaan on linjattu, että Tampereen kansainvälistä tunnettuutta vetovoimaisena kulttuuri-, tapahtuma- ja urheilukaupunkina vahvistetaan ja uusia urheilu- ja kulttuuritapahtumia hankitaan kaupunkiin kunnianhimoisesti. Tavoitteena on olla Pohjoismaiden vetovoimaisin elämiskaupunki vuoteen 2030 mennessä. Investointeja tulevaisuuden kulttuurikaupunkiin tehdään kansainvälisen vetovoiman lisäämiseksi ja kaupunkilaisten identiteetin vahvistamiseksi. (Tampere - sinulle paras, Tampereen Strategia 2030, 2–15.) Tapahtumatoimiston laatiman Tapahtumatoiminnan suuntaviivat - dokumentin (ei julkaisupäivämäärää, 6) mukaan kaupunki panostaa tulevaisuudessakin voimakkaasti uusien, suurta yleisöä kiinnostavien tapahtumien mahdollistamiseen, kehittämiseen ja hankkimiseen. Tapahtumien tavoitevaikutuksia on kirjattu myös pormestariohjelmaan, jossa tavoitteena mainitaan kaupungin kansainvälisen tunnettuuden lisääminen tapahtumien avulla. (Inhimillinen ja vetovoimainen Tampere, Lauri Lylyn pormestariohjelma vuosille 2017-2021.)

Tampereen visiossa ja tavoitteissa tapahtumien suhteen korostuu yhtäältä kansainvälisen tunnettuuden lisääminen ja toisaalta kaupunkilaisten viihtyvyyden ja identiteetin vahvistaminen. Tavoitteet saattavat vaikuttaa ristiriitaisilta ja toisensa pois sulkevilta, mutta tapahtumiin liitettyinä näin ei välttämättä ole. Tampere tavoittelee tapahtumien koon ja luonteen suhteen ensisijaisesti monipuolisuutta. Tapahtumilla tavoitellaan yhteisöllisyyden ja hyvinvoinnin lisääntymistä, kaupungin imagon ja tunnettuuden vahvistumista sekä tapahtumiin liittyvien elinkeinojen ja aluetalouden kasvua. Kaupunki näkee, että kokonaisvaikutuksia ei voida saavuttaa, elleivät kaikki

tapahtumaluokat ole tasapuolisesti edustettuna paikallisessa tapahtumatoiminnassa. Kuten alla oleva pylväsdiagrammi osoittaa, eri kokoisilla tapahtumilla voidaan saavuttaa erilaisia vaikutuksia.

Kuvaaja 1. Tapahtumien tavoitellut kokonaisvaikutukset. (lähde: Tapahtumatoiminnan suuntaviivat, Visit Tampere)

Siinä missä megatapahtuman taloudelliset vaikutukset ovat suuret, sen yhteisölliset vaikutukset ovat melko vähäiset. Vastaavasti pientapahtuman taloudelliset vaikutukset voivat jäädä vähäiseksi, on sillä sitäkin suurempi merkitys yhteisöllisyyden kannalta. Jotta eri vaikutusulottuvuudet voidaan saavuttaa, tulee kaupungin tapahtumakenttään sisällyttää monipuolisesti erilaisia tapahtumia.

Tampere kartoittaa myös mahdollisuuksiaan hakea Euroopan vuoden 2026 kulttuuripääkaupungiksi. Viime vuosina Euroopan kulttuuripääkaupunkina toimineiden kaupunkien arvioiden mukaan kulttuuripääkaupunkistatuksesta on hyötyä kaupungin strategisessa uudistumisessa, kaupunkien kansainvälisen profiilin ja maineen kasvattamisessa, imagon parantamisessa kaupungin omien asukkaiden silmissä, kulttuuritarjonnan monipuolistamisessa sekä matkailun kehittämisessä. Hanke parantaa työllisyyttä, kasvattaa matkailijoiden määrää Tampereen seudulla ja lisää kaupungin kansainvälistä tunnettuutta useilla eri toimialoilla. Hanke tarjoaa myös mahdollisuuden kytkeä merkittävät kaupunkikehityshankkeet laajemmaksi kokonaisuudeksi ja vahvistaa tamperelaisten kotikaupunkiylpeyttä. Kaupunginhallituksen esityslistalla todetaan, että hanke tulisi kytkeä osaksi strategiaa, keskeisiä kehitysohjelmia ja kaikkia palveluja. Hanke edellyttää tiiviin

yhteistyöverkoston rakentamista sidosryhmien ja alueen muiden kuntien kanssa. Onnistuneen hakemuksen edellytys on kaupungin ylimmän johdon sekä kaikkien poliittisten ryhmien sitoutuminen hankkeeseen. Lisäksi esityslistalla todetaan, että Euroopan kulttuuripääkaupunki 2026-status luo mahdollisuuden laajan strategisen ekosysteemin rakentamiseen vetovoimaisen elämyskaupungin edistämiseen. (Kaupunginhallituksen pöytäkirja, 28.5.2018 §252)

Yhteenveto

Tapahtuman voidaan määritellä olevan tapaus tai tapahtuma, joka on merkittävä, jännittävä, epätavallinen ja kiinnostava. Tapahtuma on tilallinen ja väliaikainen ilmiö, jonka erityisyys tai ainutlaatuisuus on aina kokijastaan riippuvaista. Vaikka tapahtumien kirjo on laaja, yhteistä niille on se, että ne ovat tietoisesti suunniteltu korostamaan erityistä hetkeä, jolla pyritään saavuttamaan sosiaalisia, kulttuurisia tai yritysmaailman tavoitteita. Tapahtumien määrittelyssä on apuna käytetty luokittelua esimerkiksi koon, sijainnin tai sisällön mukaan. Lisäksi määrittelyssä voidaan hyödyntää yksittäisen tapahtuman kestoa ja tapahtumien toistuvuutta.

Tässä luvussa on käsitelty eri näkökulmia tapahtumien vaikutusten tutkimiseen. Taloudelliset, sosiaaliset ja ympäristövaikutukset huomioivaa näkökulmaa kutsutaan kolmoishyödyn periaatteeksi, ja sen käyttö tapahtumatutkimuksessa on lisääntynyt. Aiemmista tutkimuksista on havaittavissa, että tapahtumien vaikutukset ovat paitsi tavoiteltuja ja suunniteltuja, myös osittain tavoitteista ja odotuksista riippumattomia. Mikäli kaupunki haluaa identifioitua vetovoimaiseksi tapahtumakaupungiksi, tapahtumien organisoiminen ja edellytysten luominen tulisi olla strategista ja erilaiset sidosryhmät huomioon ottavaa. Kaupunkien ja tapahtumajärjestäjien ei tulisi nojata vain siihen ajatukseen, että pelkkä yksittäisten tapahtumien järjestäminen riittää moninaisten yhteiskunnallisten tavoitteiden saavuttamiseksi. Tapahtumien monipuolisuus ja ympärivuotisuus eivät yksinään riitä, mikäli kaupunki haluaa identifioitua vetovoimaiseksi tapahtumakaupungiksi. Tapahtumien organisoiminen ja edellytysten luominen tulisi olla suunniteltua, strategista ja erilaiset sidosryhmät huomioon ottavaa.

Tampereella tapahtumat näkyvät paitsi katukuvassa myös kaupungin organisaatiossa ja strategisissa asiakirjoissa. Kaupungin tapahtumat kiinnostavat sekä paikallisesti että kansallisesti. Kansainvälisestikin houkuttelevia tapahtumia, kuten urheilukilpailuja ja konsertteja järjestetään, mutta niiden osuus tapahtumatarjonnasta on vielä pieni. Tampere on kuitenkin panostanut

voimakkaasti uusien, suurta yleisöä kiinnostavien tapahtumien mahdollistamiseen, kehittämiseen ja hankkimiseen. Vaikuttaa siltä, että tapahtumien tarjoamat mahdollisuudet on Tampereella ymmärretty, sillä tapahtumilla tavoitellaan yhteisöllisyyden ja hyvinvoinnin lisääntymistä, kaupungin imagon ja tunnettuuden vahvistumista sekä tapahtumiin liittyvien elinkeinojen ja aluetalouden kasvua. Kaupungin itse järjestämien tapahtumien lisäksi ulkopuolisia tapahtumajärjestäjiä tuetaan Visit Tampereen kautta monin eri tavoin. Tämä on osoitus siitä, että kaupungin rooli tapahtumataloudessa ei ole vain passiivinen odottaja, vaan aktiivinen toimija ja tapahtumien mahdollistaja.

4. Tapahtumat ja kehityshankkeet kansainvälisen vetovoiman moottorina (Joki)

Kuten jo aiemmassa luvussa todettiin, tapahtumat ovat kiinteä osa kaupungin ilmapiiriä, imagoa, strategiaa, tavoitteita ja kaupunkikuvaa. Tapahtumat ovat usein myös tavalla tai toisella linkittyneitä kaupungin uudistumiseen sekä erilaisiin rakennus- ja kehityshankkeisiin. Uusien tapahtumapaikkojen, kuten stadioneiden ja areenojen rakentaminen voivat edesauttaa asuin- ja toimitilarakentamista, sekä liikennejärjestelmien ja kaupungin infrastruktuurin parantamista. Kaupungin syrjäseutuja tai hylättyjä teollisuusalueita voidaan elävöittää hyödyntämällä niitä tapahtumatiloina ja siten synnyttämällä täysin uusia urbaaneja alueita. Yksi esimerkki tämän kaltaisesta kaupunkikehittämisestä löytyy Tampereen Hiedanrannasta, jonka vanhat tehdasrakennukset on valjastettu urbaaniin kulttuuri- ja tapahtumakäyttöön. Seuraavalla vuosikymmenellä Hiedanrantaan alkaa nousta kestävä kehitys, kiertotaloutta ja älykkäitä ratkaisuja painottava tulevaisuuden kaupunginosa. Toistaiseksi alueen tilat ovat kuitenkin vuokrattavissa tapahtumia ja muuta väliaikaista käyttöä varten. (Tapahtumaopas – Väliaikainen Hiedanranta.) Väliaikainen Hiedanranta onkin loistokas esimerkki siitä, miten unohdettuja kaupunkitiloja voidaan hyödyntää, mikäli kaupunki antaa siihen mahdollisuuden.

Kehityshankkeita ja tapahtumia yhdistää myös se, että molempien avulla kaupungit pyrkivät kasvattamaan vetovoimaansa. Vetovoimaisuustekijöinä tapahtumat ja kehityshankkeet ovat tiiviisti linkittyneitä toisiinsa. Pelkät kehityshankkeet eivät välttämättä yksinään toimi vetovoimatekijöinä, vaan niiden rinnalle tarvitaan sisältöä eli tapahtumia. Toisaalta tapahtumia ei voida järjestää tai kasvattaa ilman niitä mahdollistavaa ja tukevaa kaupunkiympäristöä. Samasta syystä tässä tutkielmassa tapahtumia ja kehityshankkeita tarkastellaan toisiinsa liittyvinä, ennemmin kuin toisistaan erillisinä tekijöinä. Yhteydestä huolimatta emme kuitenkaan halua tällä näkökulmalla luoda kuvaa, että tapahtumilla ja kehityshankkeilla olisi ainoastaan toisiansa palveleva rooli. Päinvastoin haluamme korostaa, että kehityshankkeilla ei suinkaan pyritä vastaamaan vain tapahtumien tarpeisiin, aivan kuten tapahtumilla ei pyritä vastaamaan vain kehityshankkeiden tavoitteisiin. Molempien taustalla on – tai ainakin tulisi olla – laajemmat yhteiskuntaa ja kuntalaisia hyödyttävät tavoitteet.

Seuraavassa alaluvussa paneudutaan tarkemmin kehityshankkeiden ja tapahtumien väliseen suhteeseen, kuten siihen, miten tapahtumien avulla voidaan tukea erilaisia kehityshankkeita. Lisäksi tutkitaan kehityshankkeiden roolia kaupunkikehittämisessä. Toisessa alaluvussa käydään läpi

Tampereen nykyisiä ja tulevia, tapahtumien kannalta tärkeitä kehityshankkeita. Viimeisessä alaluvussa esitellään *tutkijoiden* kehittämä vetovoimaisen tapahtumakaupungin kaarimalli, jota testataan myöhemmin myös tutkielman empiriaosuudessa.

4.1 Tapahtumat ja kehityshankkeet (Joki)

Tapahtumat voivat vaikuttaa kaupunkiympäristön kehittymiseen sekä suorasti että epäsuorasti. Tapahtuma itsessään voi synnyttää tarpeen uudelle tapahtumapaikalle, kuten stadionille tai areenalle, mutta se voi toimia kannustimena saattaa myös käynnissä olevat kaupunkiympäristöön liittyvät hankkeet valmiiksi nopeammin. Tapahtumaa voidaan käyttää myös esittelykeinona valmiille projektille, tai houkutella rahoitusta, kannustaa poliittista tahtotilaa tai asukkaiden hyväksyntää kehityshankkeille. Smithin (2006, 102) mukaan tapahtumilla on erilaisia rooleja suhteessa kehityshankkeisiin, joita ovat esimerkiksi liikkeellepanija, kiihdyttäjä tai loppuhuipentuma. Vaikka tapahtumat voivat avittaa kehityshankkeita monin eri tavoin, ovat tapahtumat yhtä lailla riippuvaisia kehityshankkeista. Ilman tapahtumille varattuja tiloja tai toimivaa infrastruktuuria ja liikennejärjestelmiä on tapahtumien järjestäminen vaikeaa. Tapahtumat huomioon ottava kaupunkirakenne on käyttäjäystävällinen niin tapahtumajärjestäjälle ja -vierailijalle kuin kaupungin asukkaille. Seuraavaksi tapahtumien ja kehityshankkeiden välistä riippuvuussuhdetta avataan tarkemmin esimerkkejä hyödyntäen.

Monissa kaupungeissa tapahtumastrategian yksi päämäärä on tapahtumien hyödyntäminen rakentamishankkeiden katalysaattorina. Euroopassa ilmiö liittyy etenkin kulttuuripääkaupunkistatukseen, jonka hakeminen ja toteuttaminen synnyttävät monissa kaupungeissa innokkuuden ryhtyä mittaviinkin kehityshankkeisiin. (Liu 2016, 160.) Näin kävi esimerkiksi vuoden 2001 Euroopan kulttuuripääkaupunki Portossa, jossa tapahtuma nähtiin paitsi mahdollisuutena panostaa alueen kulttuuritarjontaan, myös keinona panna toimeen lukuisia kaupunkirakenteellisia kehityshankkeita. Kulttuuripääkaupunkiin liittyvät panostukset jaettiin kolmeen osa-alueeseen: kaupunkiympäristöön liittyvät kehityshankkeet, kulttuuritilojen rakentaminen ja kunnostaminen sekä itse kulttuuritapahtumat. Ehkä hieman yllättäen juuri kehityshankkeet olivat Porton kulttuuripääkaupunkihankkeen tärkein tavoite ja näkyvin lopputulos. Syy tähän oli se, että hankkeiden avulla pyrittiin lisäämään keskustan houkuttelevuutta, sillä edellisen vuosikymmenen aikana keskusta oli voimakkaan lähiöitymisen seurauksena lähes autioitunut. Kulttuuripääkaupunkiin liitettyjä hankkeita olivat liikennejärjestelmien kehittäminen ja rautatien rakentaminen, yleisten kaupunkitilojen, kuten torien ja aukoiden uudistaminen sekä

asuinrakentamisen lisääminen. Hankkeet toteutettiin alle kolmessa vuodessa ja pääasiallisina rahoittajina toimivat Portugalin valtio ja Porton kaupunki. (Balsas 2004, 397–403.)

Portossa kulttuuripääkaupunkivalmistelut herättivät budjetin lisäksi myös paljon muuta kritiikkiä, ja kaupunkilaiset järjestivät useita protestimarsseja rakennushankkeita vastaan. Asukkaiden mukaan kaupungin keskusta näytti valtavalta rakennustyömaalta ja että liian monia suuria hankkeita toteutettiin saman aikaisesti. Tämä aiheutti asukkaiden mukaan tappioita yrittäjille ja liikaa liikkumisrajoituksia kävelijöille ja autoilijoille. Paikallisilla ei ollut aktiivista roolia kehityshankkeiden suunnittelussa tai toteutuksessa, vaan asukkaiden osaksi jäi lähinnä työmaista aiheutuvista haitoista raportointinen. (Balsas 2004, 401–403.) Porton kaupungin esimerkkiä voidaan pitää osoituksena siitä, että suurikaan tapahtuma ei voi toimia yksinoikeutuksena merkittävälle kehityshankkeille. Kestävän lopputuloksen aikaansaamiseksi tapahtuma tai tapahtumaan liittyvä rakennushanke tulisi aina olla integroitu osaksi laajempaa kaupungin kehittämissuunnitelmaa ja siten myös laajempia yhteiskunnallisia tavoitteita.

Smithin (2012, 111) mukaan tapahtumat voivat myös olla keino kasvattaa olemassa olevia projekteja alkuperäistä laajemmaksi ja pyrkiä kiihdyttämään hankkeen valmistumista tai ainakin varmistamaan sen aikataulussa pysyminen. Tapahtuma voidaan yhdistää kehityshankkeeseen myös sen valmistumisvaiheessa. Tällöin tapahtuma toimii viestintävälineenä asukkaille, turisteille ja sijoittajille alueen uudistumisesta. Tapahtumien käyttäminen rakennushankkeen loppuhuipentumana toimii Smithin (2006, 116) mukaan parhaiten pienemmissä kaupungeissa, joiden kansainvälinen tunnettuus ilman tapahtumaa on heikko (alkuperäislähde Faulkner et al. 2001). Lieneekö sattumaa, että Tampereen uuden monitoimiareenan on määrä valmistua vuonna 2021 ja Suomen jääkiekon MM-kisat järjestetään areenalla vuonna 2022. Kansainvälisen tason urheilukilpailu tuo näkyvyyttä paitsi uudelle areenalle, myös koko kaupungille. Uusi areena yksinään tuskin riittäisi nostamaan Tampereen kokoisen kaupungin kansainvälistä tunnettuutta, mutta yhdessä tunnetun tapahtuman kanssa todennäköisyydet kansainväliselle näkyvyydelle ovat jo korkeammat. Toisaalta suurta kansainvälistä tapahtumaa ei olisi mahdollista järjestää ilman uutta areenaa. Tässä kuvastuukin hyvin kehityshankkeen ja tapahtuman välinen suhde, jossa kummatkin osapuolet tarvitsevat toisiaan omien, osin erillisten tavoitteidensa saavuttamisessa ja arvon tuottamisessa

Kun kehityshanke on riittävän suuri tai muulla tapaa poikkeuksellinen, se voi myös yksinään toimia kaupungin imago- ja vetovoimatekijänä. Tällaisia projekteja kutsutaan lippulaivahankkeiksi (eng. flagship projects), joiden tarkoituksena on infrastruktuurin kehittämisen lisäksi kaupungin tai alueen

vetovoimaisuuden ja tunnettuuden kasvattaminen. Lippulaivahankkeet ovat yleensä urheiluun ja kulttuurin liittyviä, ympäristöstään erottuvia rakennuksia, joiden hyödyntäminen kaupunkikehittämisessä alkoi Yhdysvalloissa ja länsi-Euroopassa 1980-luvun jälkiteollistuneissa kaupungeissa. (Pastak & Kährik 2016, 964.) Vielä 1970-luvulla julkisin varoin rahoitetuilla lippulaivahankkeilla pyrittiin houkuttelemaan yksityisiä investointeja kaupungin huonomaineisemmille alueille. Taustalla oli ajatus siitä, että kaupungin fyysinen muutos synnyttää erilaisia spin-off -vaikutuksia, kuten uusia liiketoimintamahdollisuuksia, alueen arvon nousua, uusia kehitysmahdollisuuksia sekä asukkaiden kotiseutuyllpeuden kasvamista. (Temelova 2007, 170.) Seuraavilla vuosikymmenillä hankkeita alettiin rahoittaa ja toteuttaa julkisen ja yksityisen sektorin yhteishankkeina ja ne vakiinnuttivat asemansa yhtenä kaupunkikehittämisen keinona. Tällöin hankkeet myös siirtyivät kaupungin reunamilta alueille, joissa on parhaimmat kehitysmahdollisuudet, kuten keskustaan ja maisemallisesti sekä historiallisesti merkittävillä alueille. (Temelová 2007, 170.)

Esimerkkejä lippulaivaprojekteista löytyy ympäri maailmaa, mutta tunnetuin niistä lienee Bilbaon niin kutsuttu Guggenheim-efekti (Miles 2005; Temelová 2007), jolla tarkoitetaan kuuluisan Guggenheim museon rakentamista jälkiteolliseen Bilbaoon kaupungin elävöittämiseksi. Iso-Britannian Newcastlesta puolestaan yksityisen ja julkisen sektorin yhteisrahoittamalla lippulaivahankkeilla elävöitettiin Quaysiden kaupunginosaa. Joutomaaksi jääneen joen varteen rakennettiin modernin taiteen museo (BALTIC Contemporary Art Gallery), musiikkitalo (Sage Gateshead Music Centre) sekä joen ylittävä silta (Gateshead Millennium Bridge). Miljoonien puntien investoinneilla varmistettiin alueen elpymisen ja imagon parantuminen sekä kaupungin asukkaiden, että ulkopuolisten silmissä. (Miles 2005, 916–917.) Edellä mainittujen vaikutusten lisäksi hankkeet mahdollistivat uudenlaiset edellytykset myös erilaisten tapahtumien järjestämiseen ja houkuttelemiseen.

Lippulaivahankkeiden avulla voidaan myös valjastaa uusiokäyttöön teollisuuden vähentymisen tai loppumisen myötä vajaakäytölle jääneitä alueita ja rakennuksia. Näin on mahdollista synnyttää täysin uusia urbaaneja alueita asukkaiden käyttöön. Tästä esimerkkinä toimii vuonna 2008 vanhaan tehtaaseen perustettu Telliskiven luova keskus, joka oli ensimmäinen luovan kampuksen konseptia ja lippulaivakehittämistä edustava hanke pohjois-Tallinnassa. Hylättyjä tehdasrakennuksia on muutettu pääosin järjestöjen ja luovien alojen työ – ja toimistotiloiksi, ravintoloiksi, kahviloiksi ja yleisiksi tiloiksi. Kampuksella järjestetään säännöllisesti kirpputoreja ja muita tapahtumia, ja kampusta kehitetään asukkaiden tarpeet huomioiden. (Pastak & Kährik 2016, 973.) Vanhoja

tehdasrakennuksia on Pohjois-Tallinnassa paljon, joten alueen elävöittämisessä ei ole kyse aivan pienestä hankkeesta. Tämän kaltainen kaupungin uudistaminen liittyy erottamattomasti luovan talouden kehittymiseen, joka on saanut alkunsa alueen boheemista ilmapiiristä sekä vaihtoehtokulttuurista, ja on lopulta synnyttänyt useita julkisen ja yksityisen sektorin rahoittamia, mittavia kaupunkikehittämishankkeita. (ibid. 970.)

4.2 Tampereen kehityshankkeet (Joki)

Tampere on Pohjoismaiden suurin sisämaakaupunki, jonka asukasmäärä kaupungistumisen myötä kasvaa noin kolmella tuhannella asukkaalla vuosittain. Vuoteen 2030 mennessä Tampereen tavoitteena on olla 300 000 asukkaan viihtyisä kaupunki, Suomen toinen metropoli, jonka vahvuus on sujuva arki elämysten keskellä. (Tampere - sinulle paras, Tampereen Strategia 2030, 2). Väestönkasvuun pyritään vastaamaan erilaisilla kaupunkirakenteellisilla ratkaisulla, kuten täydennysrakentamisella ja uusilla kaupunginosilla. Kasvava asukasmäärä pakottaa asuin- ja toimitilarakentamisen lisäksi kaupungin kehittämään myös muuta infrastruktuuria, kuten puistoja ja muita yleisiä kaupunkitiloja, joukkoliikennettä sekä kevyenliikenteen väyläverkostoa. Yleisten alueiden ja kiinteistöjen peruskorjauksessa sekä uudiskohteiden rakentamisessa huomioidaan monikäyttöisyys ja tapahtumanäkökulma. Tämä tarkoittaa sitä, että keskeisten julkisten tilojen ja alueiden tulee täyttää tapahtumajärjestämisen asettamat edellytykset sekä mahdollistaa tapahtumien järjestäminen ekologisesti kestävillä tavoilla.

Tähän tutkielmaan valitut kolme kehityshanke-esimerkkiä ovat paitsi asukkaiden, myös tapahtumien kannalta merkittäviä hankkeita. Samaiset hankkeet nousivat eniten esille myös tutkielman haastatteluissa, mikä entisestään puoltaa kyseisten projektien valintaa lähempään tarkasteluun. Santalahden rantapuisto, Kansi ja Areena sekä raitiotie vaikuttavat kukin omalla tavallaan suorasti tai epäsuorasti kaupungin tapahtumatalouteen. Santalahden rantapuiston vaikutusta voidaan pitää suorana ja välittömänä, sillä hankkeen tavoitteena on lisätä kaupungin elämyksellisyyttä sekä tukea tapahtumallisuutta. Toki puisto on tarkoitettu myös lähivirkistysalueeksi, eikä siten tässäkin tapauksessa hankkeen tavoitteet ole ainoastaan tapahtumiin liittyviä. Kannen ja Areenan vaikutuksia tapahtumatalouteen voidaan sen sijaan pitää välittöminä, mutta samalla monitahoisina, sillä hankkeen tavoite ei yksinään ole tapahtumatarjonnan rikastaminen, vaan sillä tavoitellaan myös laajempia yhteiskunnallisia ja aluetaloudellisia vaikutuksia uuden asuin-, hotelli- ja toimitilarakentamisen myötä. Raitiotien vaikutuksia puolestaan voidaan pitää välillisinä ja tapahtumien roolia raitiotiehankkeessa ja sen

tavoitteissa melko vähäisenä. Raitiotien merkitys tapahtumataloudelle on kuitenkin suuri, kun kaupungissa liikkuminen selkeytyy ja sujuvoituu. Tämä tarkoittaa helpompaa liikkumista myös tapahtumakävijöille.

Valittujen kolmen kehityshankkeen lisäksi Tampereella on suunnitteilla, käynnissä ja toteutettu useita tapahtumataloutta tukevia kehityshankkeita, kuten uusia hotelleja, Ratinan kauppakeskus, Laukontorin Saunapaviljonki, Kalevan maauimala, väliaikainen Hiedanranta, Rantatunneli sekä Tullikamarin aukion ja Keskustorin suunnittelukilpailut. Kaikki edellä mainitut hankkeet liittyvät tavalla tai toisella tapahtumakaupungin kehittämiseen, eikä tämän tutkimuksen tarkoituksena ole arvottaa eri hankkeiden merkittävyyttä tai tärkeyttä tutkimusaiheen kannalta. Jokaisen kaupungin kehityshankkeen läpikäyminen ei yksinkertaisesti olisi ollut Pro-gradu –tutkielman puitteissa mahdollista, minkä vuoksi rajaus päätettiin tehdä kolmeen luonteeltaan erilaiseen hankkeeseen. Seuraavaksi esimerkkihankkeet käydään läpi pääpiirteittäin ja pohditaan niiden merkitystä tapahtumakaupungin kehittämisen kannalta.

Santalahden rantapuisto

Santalahden rantapuisto laajoine nurmikenttineen on perinteisesti toiminut kaupunkilaisten avoimena oleskelupuistona ja pelailupaikkana. Tulevaisuudessa se on myös tärkeä täydennys keskustan tapahtumapaikkojen verkostoon. Valmistuttuaan Santalahden rantapuisto tulee olemaan paitsi merkittävä lähivirkistyspaikka alueen asukkaille, myös laajasti kaupunkilaisten viihtymiskäytössä. Puisto liittyy yhdessä Särkänniemen ja Onkiniemen kanssa osaksi korkeatasoista ja poikkeuksellista kokonaisuutta muodostaen alueen, jolla on ainutlaatuinen potentiaali matkailun ja tapahtumatoiminnan saralla. (Kaupunginhallituksen pöytäkirja 16.4.2018, § 176.)

Santalahden rantapuiston varustaminen palvelemaan myös tapahtumien järjestämistä hyväksyttiin osana Viiden tähden keskusta -kehittämishjelmaa vuonna 2017. Puiston yleissuunnitelma hyväksyttiin yhdyskuntalautakunnan kokouksessa 13.1.2015. Suunnitelma pitää sisällään seitsemän hehtaaria olemassa olevaa puistoaluetta sekä kolmen hehtaarin laajuudelta uutta puistoaluetta, joka syntyy järveä täyttämällä. Osaan puistoaluetta lisätään tapahtumien järjestämistä mahdollistavia elementtejä, jotta puisto on kestävä myös tapahtumakäytössä. Puiston varustelu tapahtumakäyttöön on kustannustehokasta ja tarkoituksenmukaista toteuttaa puiston rakentamisen yhteydessä. Toteutusvaiheessa huomioidaan alueen korkea käyttöaste, jotta puisto pysyy toimintakuntoisena sekä yleisötapahtumissa että omaehtoisessa viihtymisessä. Arvioiden mukaan investointi tapahtumavarustukseen maksaa itsensä takaisin muutamassa vuodessa tapahtumakävijöiden

jättämien tulojen myötä. Arviot perustuvat vastaavanlaisissa tapahtumapaikoissa järjestettyjen tapahtumien taloudellisista vaikutuksista tehtyihin selvityksiin. (ibid. 2018, § 176.)

Kaupunginhallituksen pöytäkirjan (2018, § 176) mukaan tapahtumia järjestetään jatkossakin kaikissa keskustan tapahtumapaikoissa, mutta tuleva rantapuisto vähentää painetta kasvattaa tapahtumien määrää muissa keskustan tälläkin hetkellä kuormitetuissa tapahtumapaikoissa. Puiston osittaista valjastamista tapahtumakäyttöön puoltaa myös se, ettei keskustan läheisyydessä – jonne tapahtumakävijät sekä tapahtumien järjestäjät haluavat – ole realistisia vaihtoehtoja vastaavalle, nykyistä tapahtumapaikkojen verkkoa täydentävälle tapahtumapaikalle. Santalahden rantapuisto tulee siten olemaan merkittävä parannus keskustan tapahtumainfrastruktuuriin ja se tukee kaupungin strategista tavoitetta tulla Pohjoismaiden vetovoimaisimmaksi elämyskaupungiksi (Tampereen strategia 2030, 13.)

Arvioiden mukaan puiston tapahtumakäyttö on vuosittain noin 20-25 vuorokautta, mikä sisältää tapahtumien rakentamisen ja purkamisen. Tapahtumien rakennus- ja purkamistöiden aikana alueen tavallinen virkistyskäyttö on osin rajattu. Muulta kuin tapahtumakäytöltä alue on rajattu ainoastaan tapahtumapäivinä, joita on arvioitu olevan 5-6 vuosittain. Muina aikoina alue toimii normaalisti alueen lähipuistona ja virkistysalueena. (Kaupunginhallituksen pöytäkirja 16.4.2018, § 176.) Äkkiseltään tapahtumille täysin tai osittain varatut vuorokaudet eivät vaikuta määrällisesti korkealta, mutta toisaalta pöytäkirjassa ei tarkemmin eritellä, sijoittuvatko päivät tasaisesti vuoden ympäri vai keskitetysti kesäaikaan. Jos ja kun tapahtumat sijoittuvat lähinnä kesäkuukausille on pohdittava, rajautuuko puiston virkistyskäyttö liikaa.

Kansi ja Areena

Tampereen keskustaan, junaradan päälle rakennetaan ainutlaatuinen kansi, johon monitoimiareenan lisäksi rakennetaan toimisto- ja liiketiloja, asuntoja, hotelli ja toritiloja. Ensimmäisen vaiheen rakentaminen Sorin sillan eteläpuolella alkoi syksyllä 2017 ja se kattaa yhteensä lähes 80 000 kerrosneliometriä. Eteläkannen merkittävin rakennus on noin 13 000 katsojan monitoimiareena, jonka on määrä valmistua syksyllä 2021. Lisäksi Sorin sillan pohjoispuolelle rakennetaan eteläpuolen valmistuttua 40 000 kerrosneliometriä, josta tämän hetkisten suunnitelmien mukaan suurin osa on asuinrakentamista. (Kansi ja Areena -hankkeen yhteiskuntataloudellisten vaikutusten arviointi päivitetty, 2017 Tampereen kaupunki.) Ensimmäisessä vaiheessa eteläiselle ratapihalle rakennetaan kansi ja sen päälle areena, hotelli ja kaksi tornitaloa. Toinen vaihe sisältää pohjoisen kannen sekä kolme tornitaloa. Hankkeen aikataulu on tarkentunut suunnittelutyön aikana ja

ensimmäinen vaihe valmistuu vuonna 2022. Tämänhetkisen aikataulusuunnitelman mukaan koko kokonaisuuden on määrä valmistua vuonna 2024. (Kansi ja Areena, SRV.fi.)

Kannen ja areenan päätoteuttaja on SRV, joka suunnittelee, rakentaa ja toteuttaa hankkeen. Tampereen kaupunki toimii hankkeen mahdollistajana, joka jalostaa maata, luovuttaa tontteja ja vuokraa maata. SRV ja Tampereen kaupunki muodostavat yhdessä hankkeen sijoittajakumppanien kanssa Areenakonsortion. (Kansi ja Areena, SRV.fi.) Kaupunginosat yhdistävästä Kannesta luodaan vuorokauden ympäri elävä ja innostava ympäristö, johon sijoittuu liike- ja toimistotilojen lisäksi myös asuntoja ja hotelli, yhteensä runsaat 60.000 m². Hankkeen kokonaislaajuus on 110.000 m² ja yli 500 miljoonaa euroa. (Kansi ja Areena -hankkeen yhteiskuntataloudellisten vaikutusten arviointi päivitetty, 2017 Tampereen kaupunki.) Monitoimiareenan rahoittajat ovat Nordea, OP Tampere, Lähi-Tapiola ja Handelsbanken. Rahoitussopimus monitoimiareenan sijoittajien, eli OP-ryhmän vakuutus- ja eläkeyhteisöjen, Lähi-Tapiola-ryhmän, rakennusliike SRV:n, kaupungin muodostaman yhteisyrityksen sekä monitoimiareenan rahoittajien kanssa allekirjoitettiin vuoden 2018 tammikuussa. Tampereen kaupunki sijoittaa hankkeeseen 60 miljoonaa euroa, josta 26 miljoonaa euroa sijoitetaan monitoimiareenan kiinteistöyhtiöön. Lisäksi kaupunki maksaa 22,7 miljoonaa areenan tontin saattamisesta rakennuskelpoiseksi ja 11,3 miljoonaa kansien infrastruktuurista. Yhteensä kaupungin osuus kansien rakentamisesta on siten 34 miljoonaa. Valtio rahoittaa monitoimiareenan rakentamista lisäksi 18 miljoonalla eurolla. (Roth, R & Airo, T. 02.10.2017.)

Areenan kokonaislaajuus tulee olemaan lähes 50 000 m² sisältäen yli 10 000 katsomopaikkaa. Jääkiekko-otteluita seuraamaan mahtuu noin 13 000 katsojaa, konsertteihin ja muihin tapahtumiin yli 15 000 katsojaa. Molemmat paikalliset jääkiekkoseurat, Tampereen Ilves ja Tampereen Tappara saavat areenasta uuden kotihallin vanhan Hakametsän hallin tilalle. Aitioita Areenalla on 50 kappaletta, minkä lisäksi seurat saavat myös omat VIP-, konttori- ja fanimyyntitilat. Jääkiekko-otteluiden lisäksi Areenalla on tarkoitus järjestää noin 20 konserttia vuodessa. Hankkeen sijainti on valtakunnallisestikin keskeinen, sillä 3,7 miljoonaa suomalaista asuu kahden tunnin etäisyydellä areenan tapahtumista. Liikenteen on suunniteltu tukeutuvan raideliikenteeseen ja linja-autoihin, mitä puoltaa rautatie- ja linja-autoaseman sijainti Areenan välittömässä läheisyydessä. (Tampereen kansi ja areena, www.kansiareena.fi.)

Deloitte Consulting Oy on laatinut hankkeen yhteiskuntataloudellisen vaikutusanalyysin, jota päivitettiin syksyn 2017 aikana vastaamaan viimeisimpiä suunnitelmia. Aiempi analyysi toteutettiin syksyllä 2015 arvioidun hankesisällön pohjalta. Analyysiin vaikuttavia muutoksia ovat suunnitelmien kehittyminen ja tarkentuminen. Vuonna 2016 myönnettyillä poikkeamisluvilla

varmistettiin kannelle lisää asuinrakentamista, mikä tukee kaupungin strategista tavoitetta keskustan kasvusta ja kehittämisestä. Hankkeen toimintakonsepti ja suunnitelmat ovat kehittyneet aiempia suunnitelmia tehokkaammaksi sekä palveluiltaan monipuolisemmiksi ja vetovoimaisemmiksi. Hankkeen laskennallinen verovaikutus Tampereelle vuosina 2017 - 2025 on 54,4 miljoonaa euroa. Valmistumisen jälkeiset vuotuiset verovaikutukset kaupungille vuodesta 2026 eteenpäin ovat 9,5 miljoonaa euroa vuodessa. (Kansi ja Areena -hankkeen yhteiskuntataloudellisten vaikutusten arviointi päivitetty, 2017 Tampereen kaupunki.)

Vaikutusanalyysissa havaittiin, että rakennusaikaisten työpaikkojen määrä on kasvanut, mutta valmiin kannen työllistämisaikutukset ovat laskeneet. Rakentamisen aikana vuosina 2017-2025 hanke luo kokonaisvaikutuksena laskennallisesti keskimäärin vuosittain Tampereelle 1169 työpaikkaa ja koko Suomeen 1900 työpaikkaa. Kannen valmistuttua sen potentiaalinen työllistämisaikutus Tampereen alueella on noin 1536 työpaikkaa. Areenalle saapuvien tapahtumakävijöiden kulutus tuottaa kaupungille parhaimmillaan 28 miljoonan euron tuotannon arvonlisäystä vuodessa, mikä on laskennallisesti 610 työpaikkaa. Kun tarkastellaan vuoden 2025 jälkeisiä vaikutuksia on huomioitava se, ettei valmiin kannen osalta kaikki työllisyys- ja verovaikutukset ole välttämättä lisäystä nykytilanteeseen, vaan alueelle voi myös siirtyä toimintaa. Vaikutusanalyysin arvion mukaan kannelle sijoitettavat asunnot lisäävät alueen elinvoimaisuutta ja edesauttavat kaupunkia houkuttelemaan korkean tuottavuuden työntekijöitä ja sitä kautta myös työpaikkoja. (ibid. 2017.)

Tampereen raitiotie

Tampereelle rakennetaan kaksiahaarainen raitiotie Pyynikintorilta Hervantaan ja Taysin alueelle vuosien 2017 - 2021 aikana. Kaupunginvaltuusto päätti raitiotien ensimmäisen osan rakentamisesta kokouksessaan 7.11.2016 (Kaupunginvaltuusto, *Tampereen raitiotien toteutus päätös* § 53.) Raitiotien rakentaminen on jaettu kahteen osaan ja ensimmäinen osa rakennetaan vuosina 2017-2021. Tämä osa sisältää radat Pyynikintorilta Hervantajärvelle ja yliopistolliselle keskussairaualalle. Lisäksi Hervantaan rakennetaan varikko.

Liikennöinnin on määrä alkaa ensimmäisellä osuudella vuonna 2021. Ensimmäisen toteutusvaiheen raitiotieinfran, kuten radan, pysäkkien ja varikon suunnittelusta sekä rakentamisesta vastaa Raitiotieallianssi. Raitiotieallianssin muodostavat Tampereen kaupunki, YIT Rakennus Oy, VR Track Oy ja Pöyry Finland Oy. Lisäksi Tampereen Raitiotie Oy vastaa tilaajana raitiotieinfrastruktuurin rakentamisesta, kalustohankinnasta ja rahoituksen järjestämisestä. Yhtiön

omistaa Tampereen kaupunki. Yhtiö vastaa myös raitiotiejärjestelmän toimivuudesta ja Ratikan brändistä liikenteen käynnistyessä kahdella linjalla vuonna 2021. Tampereen kaupunki puolestaan vastaa raitiotiehen liittyvästä poliittisesta päätöksenteosta ja kuntalaisten osallistamisesta raitiotiejärjestelmän suunnittelu- ja toteutusvaiheissa. Lisäksi kaupunki vastaa raitiotiehen kytkeytyvien katujen, kevyenliikenteen väylien ja muiden yleisten alueiden suunnittelusta, rakentamisesta ja ylläpidosta. Myös raitiotiejärjestelmään liittyvät käyttö- ja joukkoliikennemaksut ovat kaupungin vastuulla. (*Ratikka on meitä kaikkia varten*, tampereenratikka.fi)

Raitiotien on määrä palvella joukkoliikenteen ruuhkaisimpia osuuksia sekä kaupungin voimakkaita kasvusuuntia. Näin ollen raitiotie sujuvoittaa asukkaiden arkea ja mahdollistaa kaupungin kasvun ja kehityksen. Raitiotien varrelle on mahdollista sijoittaa uusia asuinalueita, sillä se houkuttelee lähelleen työpaikkoja ja palveluita. Kaupunkiympäristön viihtyisyys kasvaa, kun liikenteestä aiheutuva melu-, pöly-, ja tärinähaitta vähenee. (raitiotieallianssi.fi)

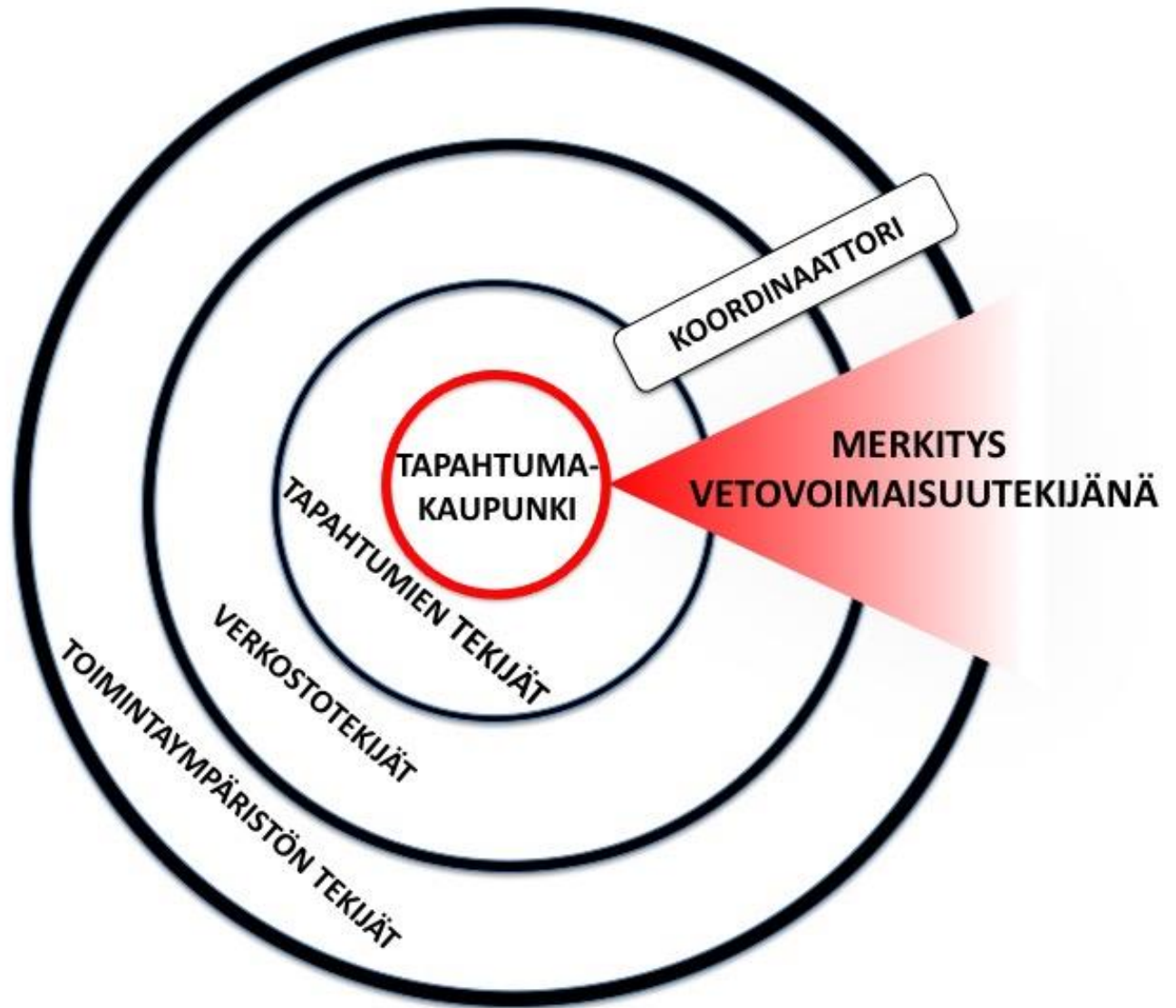
4.3 Tapahtumakaupungin vetovoimaisuustekijöiden kaarimalli (Joki & Virtanen)

Tapahtumakaupungin vetovoimaisuuden määrittelyyn tarvitaan laaja joukko tekijöitä. Eri tekijöiden voidaan todeta vaikuttavan vetovoimaisuuden kokonaisuuteen erilaisella voimakkuudella. Samalla niiden vaikutus voidaan nähdä luonteeltaan suorana ilmiönä tai vastaavasti välillisesti vaikuttava kokonaisvaltaisena toimiympäristötekijänä. Tutkimuksessamme monimuotoista vetovoimaisuutta haluttiin selkeyttää muodostamalla tutkimuksen aikeisempien lukujen teoreettisen materiaalin pohjalta kaarimalli, jonka muodostaan vetovoimaisuustekijät.

Mallissa tapahtumakaupungin vetovoimaisuus jaotellaan muodostumaan kolmesta eri tasosta. Eri tasojen tekijöiden nähdään vaikuttavan vetovoimaisuuteen samankaltaisella tavalla. Samalla eri tasojen tekijöille voidaan löytää yhteisiä piirteitä. Mallissa vetovoimaisuuden eri tasot on nimetty tapahtumien tekijöiksi, verkostotekijöiksi ja toimintaympäristötekijöiksi. Tapahtumien tekijöiksi ajatellaan vetovoimaisuustekijöitä, jotka vaikuttavat suoraan tapahtumakaupungin operatiiviseen toimintaan. Tasolla olevien tekijöiden vetovoimaisuusvaikutus on suoranaista ja kohdentuu vain tapahtumakaupunkiin sekä tapahtumiin.

Verkostotekijätasoa kuvaa yhteistyö, verkostomainen toiminta ja tapahtumien oheispalvelut. Tekijöiden vetovoimaisuuden vaikutus voidaan luokitella välilliseksi, mutta samalla ne ovat myös tietyltä osin mukana tapahtumakaupungin operatiivisessa toiminnassa. Uloimman tason eli toimintaympäristön tekijöiden tason vetovoimaisuusvaikutus on ajateltu välillisenä. Sen sisällä

olevat toimijat ja tekijät voidaan luokitella yhteiskunnallisiksi ja toimintaympäristöä kokonaisvaltaisesti luonnehtiviksi. olevat toimijat ja tekijät voidaan luokitella yhteiskunnallisiksi ja toimintaympäristöä kokonaisvaltaisesti luonnehtiviksi.

Kuva 2. Tapahtumakaupungin vetovoimaisuustekijöiden kaarimalli.

Tapahtumien tekijät

Tutkijoiden näkemyksen mukaisessa kaarimallissa tapahtumien tekijät - tasolle sijoitettiin tapahtumat, venuet ja tapahtumajärjestäjät. Näin siksi, että kyseiset toimijat vaikuttavat suoraan tapahtumakaupungin operatiiviseen toimintaan, eli tapahtumien järjestämiseen ja hankkimiseen.

Lisäksi yksittäisten tapahtumien tai tapahtumajärjestäjien merkitys koko kaupungin vetovoimaisuuden kannalta on ainakin yleisesti ottaen melko pieni. Tällä ei tarkoiteta sitä, etteikö kaupungissa järjestävä suuri, kansainvälistä huomiota herättävä tapahtuma lisäisi kaupungin vetovoimaa hetkellisesti. Vaikutus ei välttämättä ole pitkäaikainen ja pysyvä, minkä vuoksi tutkijat katsovat, että valinta tapahtumien tekijät - tasolle sijoittamisesta on perusteltu. Tapahtumajärjestäjät ovat etenkin Tampereen kokoisessa kaupungissa pieniä yrityksiä, ja tapahtumajärjestäminen saattaa henkilöityä tiettyihin ihmisiin. Myöskään venuet eivät itsessään, tyhjinä tiloina ole vetovoimatekijöitä, jotka houkuttelisivat ihmisiä kaupunkiin. Yleisesti näitä kaikkia tekijöitä kuvaa se, että ne tarvitsevat tuekseen muita, uloimmilla tasoilla olevia tekijöitä tai toimijoita vaikuttaakseen voimakkaammin kaupungin vetovoimaisuuteen.

Verkostotekijät

Nämä ovat tapahtumia tukevia toimijoita, jotka luovat lisäarvoa elämyksille. Poliisi ja pelastuslaitos ovat turvallisuustekijöitä, joiden merkitys muuttuvassa maailmantilanteessa kasvaa jatkuvasti. Turvattomuuden tunteen kasvaminen on lisännyt poliisin, pelastuslaitoksen ja tapahtumajärjestäjien välistä yhteistyötä. Tämä yhteistyö näkyy pelastusviranomaisten mukaantulosta jo tapahtuman suunnitteluvaiheessa. Tapahtumaluvat myöntää poliisi, ja lupaan on liitettävä myös pelastusviranomaisen hyväksymä pelastussuunnitelma. Pelastusviranomaisten tietotaitoa hyödynnetään yhtä useammin myös tapahtuma-alueiden turvallisuuden takaamisessa.

Samalle tasolle sijoitettiin myös ravintolat, hotellit ja matkailuyritykset, jotka tarjoavat oheispalveluita tapahtumakävijöille. Oheispalvelut kasvattavat elämystä, jonka tapahtumavierailija kaupungissa ollessaan saa. Riittävä hotellikapasiteetti, monipuolinen ravintolatarjonta ja laadukkaat matkailuyritykset kasvattavat positiivista kokonaiskuvaa tapahtumakaupungista. Huomionarvoista on myös se, että mikäli nämä verkostotoimijat eivät ole riittävällä tasolla, voi hyvästä tapahtumasta huolimatta kävijälle jäädä huono kuva tapahtumakaupungista. Lisäksi verkostotekijätasolle sijoitettiin vapaaehtoiset. Vapaaehtoisilla tarkoitetaan tapahtumissa työskenteleviä henkilöitä, kuten seurojen jäseniä tai yksityishenkilöitä. Vapaaehtoisilla on tapahtumien kannalta suuri merkitys, sillä ilman heidän työpanostaan esimerkiksi suurien urheilutapahtumien järjestäminen ei olisi taloudellisesti mahdollista.

Verkostotekijä-tasolla olevat toimijat eivät siis itsessään lisää tapahtumallisuutta, mutta ne toimivat siinä tapahtumajärjestäjien tärkeinä kumppaneina. Samalla ne tarjoavat erilaisia lisäpalveluita, joista toki pääsevät nauttimaan muutkin, kuin tapahtumaan osallistuvat. Ominaista näille toimijoille on se,

että niiden olemassaolo ei ole tapahtumista riippuvaista, vaan ihmisistä eli asiakkaista. Kaupungissa voi olla hyvä hotelli- ja ravintolatarjonta ilman tapahtumallisuuttakin. Kuitenkin juuri tapahtumat houkuttelevat ihmisiä kaupunkiin ja siten tuovat palvelujen ääreen enemmän asiakkaita. Ominaista verkostotekijä-tasolla on myös se, että nämä toimijat voidaan nähdä kaupungin vetovoimaisuutta lisäävinä asioina, jotka ovat yleensä pysyvämpiä ja pitkäjänteisempiä kuin esimerkiksi yksittäiset tapahtumat.

Toimintaympäristöntekijät

Toimintaympäristön tekijät - tasolle sijoitettiin laajempia ja moniselitteisiä asiakokonaisuuksia, jotka muodostuvat vuosien ja vuosikymmenien kuluessa. Historia, poliittinen ilmapiiri, ja kaupungin imago ovat pitkäjänteistä työskentelyä edellyttäviä tekijöitä. Jokaisen luonne hieman erilainen.... Historia monen sattumuksen summa, joka vaikuttaa siihen, miten kaupunki koetaan. Imago puolestaan on jotakin, jota kaupunki voi itse rakentaa ja kehittää, mutta historialliset tapahtumakulut vaikuttavat siihen, mistä lähtökohdista rakentaminen aloitetaan. Poliittinen ilmapiiri vaikuttaa päätöksentekoon ja siten myös tapahtumien asemaan kaupunkikehittämisessä. Toimintaympäristötekijät - tasolta löytyy myös turvallisuus, jolla tarkoitetaan hieman eri asiaa kuin edeltävällä tasolla olevaa turvallisuutta. Se ilmentää maailmanlaajuista turvallisuutta ja sitä, millaisena kohteena kaupunki näyttäytyy globaalissa turvallisuustilanteessa.

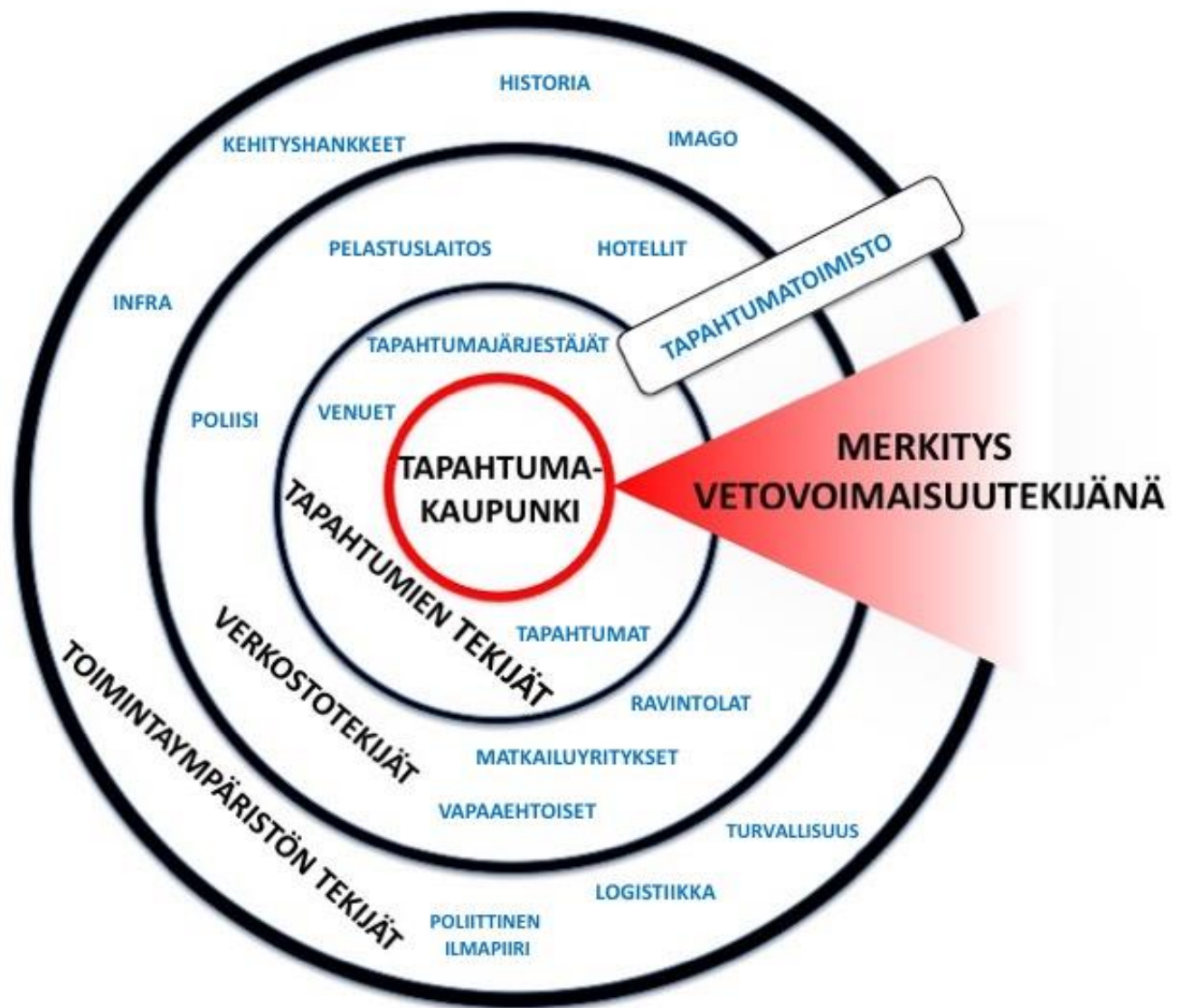
Tutkimuksessa keskeisessä roolissa ovat kehityshankkeet sekä infrastruktuuri ja logistiikkajärjestelmät sijoitettiin myös tälle tasolle. Kehityshankkeilla ei tässä yhteydessä kuitenkaan tarkoiteta aiemmin tutkielmassa esiteltyjä hankkeita, vaan kaikkia tapahtumakaupungin vetovoimaisuuteen liittyviä projekteja sekä sitä ilmapiiriä ja asennetta, miten niihin suhtaudutaan. Infrastruktuurilla ja logistiikkajärjestelmillä puolestaan tarkoitetaan kaupunkirakenteita, jotka muokkaavat kaupunkikuvaa ja vaikuttavat olennaisesti asukkaiden arjen sujuvuuteen.

Yhteistä toimintaympäristötekijöille on niiden rooli kaupungin arjen rakentamisessa. Itsessään ne eivät ole tapahtumallisia, eivätkä myöskään yleensä tapahtumista riippuvaisia. Niiden vetovoimaisuus tapahtumakaupungin kannalta muodostuu siitä, kuinka hyvin nämä tekijät toimivat ja ovatko ne osa strategista tapahtumakaupungin rakentamista. Ne yhdessä muodostavat perustan tapahtumakaupungille ja pohjan, jolle tapahtumallisuutta voidaan lähteä rakentamaan.

Koordinaattori

Mallista löytyy myös kohta *koordinaattori*, jonka ajatellaan edustavan toimijaa, jolla on toimintaa useilla eri tasoilla sekä erityinen rooli muiden toimijoiden yhdistäjänä. Kyseessä voi olla tapahtumakaupungin oman organisaation osa, mutta vaihtoehtoisesti myös yksityissektorin toimija tai yritys. Koordinaattorin tehtävä on yhdistää eri tasojen toimijoita ja tekijöitä sekä luoda ymmärrystä synergia-ajattelusta, jotta tapahtumakaupunki voi tuottaa enemmän arvoa kuin edellä mainitut yksinään tuottaisivat. Tutkijoiden omassa mallissa koordinaattori-kohtaan sijoitettiin Tampereen Tapahtumatoimisto. Tapahtumatoimiston toiminta vastaa hyvin edellä mainittua kuvausta koordinaattorista. Tapahtumatoimisto auttaa tapahtumajärjestäjiä niiden päivittäisessä toiminnassa, hakee aktiivisesti erilaisia tapahtumia ja lobbaa niitä poliittisille päättäjille ja ovat vuorovaikutuksessa laajasti eri viranomaistahojen kanssa.

Alla oleva kuva esittelee tutkijoiden näkemystä vetovoimaisen tapahtumakaupungin kaarimallista.

Kuva 3. Tapahtumakaupungin vetovoimaisuustekijöiden kaarimalli, tutkijoiden oma malli.

Yhteenveto

Tapahtumat voivat vaikuttaa kaupunkiympäristön kehittymiseen sekä suorasti että epäsuorasti. Tapahtuma itsessään voi synnyttää tarpeen uudelle tapahtumapaikalle, kuten stadionille tai areenalle, mutta se voi toimia kannustimena saattaa käynnissä olevat kaupunkiympäristöön liittyvät hankkeet valmiiksi nopeammin. Tampereella vuonna 2018 käynnissä olevat suuret kehityshankkeet Ratikka, Santalahdenrantapuisto sekä Tampereen keskusareena ovat jokainen luonteeltaan hieman eri tavalla toteutettuja hankkeita. Osa niistä vastaa suoranaisesti tapahtumakaupungin

kehityskysymyksiin, kun taas vastaavasti osan vaikutus tapahtumakaupunkiin tapahtuu epäsuorasti kaupungin infrastruktuurin kehittämisen kautta.

Tapahtumakaupungin vetovoimaisuus on monialainen ilmiö, jonka sisään mahtuu suuri joukko erilaisia tekijöitä ja toimijoita. Joidenkin tekijöiden vaikutus on suoraa ja operatiivisella tasolla tapahtuvaa, kun taas toisten vaikutus rakentuu toimintaympäristön muotoutumisen ja kehittämisen kautta. Tapahtumakaupungin vetovoimaisuuden kaarimalli pyrkii kuvaamaan eri vetovoimaisuustekijöiden suhdetta tapahtumakaupunkiin sekä arvioimaan niiden vetovoimaisuuden voimakkuutta ja luonnetta.

5. Tutkimusmenetelmät ja aineisto (Virtanen)

Tutkimuksen tavoitteena selvittää millainen tapahtumakaupunki Tampere on ja mitkä ja miten ne tekijät vaikuttavat sen vetovoimaisuuden kehittymiseen. Tutkimuksessa pyritään keskittymään Tampereen kaupungin ja kaupunkialueen tapahtumatalouden kehityspolkuun ja paikantamaan Tampereen lokaalit vahvuudet kansainvälisessä globaalissa kaupunkien välisessä kilpailussa. Tutkimuksen aiheen katsottiin olevan ajankohtainen Tampereella vallitsevan vahvan kehittämishengen ja monien käynnissä olevan suurien kaupunkikuvaa muokkaavien projektien vuoksi.

5.1 Tutkimuskysymys ja tutkimuksen tavoitteet (Virtanen)

Tutkimus rakentui yhden selkeän päätutkimuskysymyksen ja sitä kehystäneiden apukysymysten ympärille. Tutkimuksen päätutkimuskysymys on *miten ja miksi Tamperetta kehitetään tapahtumakaupunkina*. Kysymystä kehystää apukysymykset eri osa-alueista. Apukysymykset on jaoteltu Tampereen historialliseen kehitykseen tapahtumakaupunkina, tutkimuksen keskeisien käsitteiden tapahtumakaupungin ja tapahtumatalouden määrittämiseen sekä tapahtumakaupungin vetovoimaisuustekijöiden sekä niiden vaikutuksien arviointiin. Tutkimuksen sisältö voidaan karkeasti jaotella teoriaosuuteen sekä empiiriseen osuuteen. Teoriaosuudessa pyritään vastaan siihen, miksi tapahtumakaupungin vetovoimaisuutta vahvistetaan. Vastaavasti empiirinen osuus tarjoaa avainhenkilöiden ja asiantuntijoiden haastatteluihin perustuvaa aineistoa siitä, miten Tamperetta tapahtumakaupunkina kehitetään ja mitkä ovat Tampereen tapahtumakaupungin vetovoimaisuustekijät. Edellä mainittu jako ei silti ole täysin selkeä, vaan molemmista tutkimuksen osa-alueista on mahdollista löytää vastauksia kokonaisvaltaisesti tutkimuksen pohjana toimivaan päätutkimuskysymykseen.

Tutkimuskysymyksen ollessa laaja, mutta samalla myös erittäin ajankohtainen on tutkimuksen tavoite helposti määriteltävissä. Tutkimuksen avulla pyrittiin selvittämään, millainen tapahtumakaupunki Tampereesta on muovautumassa ja miten käynnissä oleva kehitys näkyy asiantuntijoiden mielestä Tampereen vetovoimaisuudessa. Tutkimustavoitteiksi asetettiin ajankohtaisuus ja käytännönläheisyys. Tutkimuksessa käsiteltävät esimerkit pyrittiin valitsemaan tarkasti ajankohtaisuus huomioon ottaen. Samalla haastateltaviksi valikoitui Tampereen tapahtumatalouden näkökulmasta keskeisimmät asiantuntijat. Haastateltavista jokainen työskenteli haastatteluhetkellä tapahtumakaupungin kannalta keskeisissä työtehtävissä, joko Tampereen

kaupungin omassa organisaatiossa tai merkittävässä sidosryhmäorganisaatioissa. Sidosryhmäorganisaatioihin katsottiin kuuluvan muun muassa tapahtumajärjestäjät, seuratoimijat, kulttuuritoiminnan edustajat ja tapahtumiin liittyvien yhdistyksien edustajat.

5.2 Tutkimuksen rakenne ja keskeisimmät rajaukset (Virtanen)

Tutkimuksen rakenne pyrittiin pitämään selkeänä ja johdonmukaisena. Tutkimuksen rakenne muodostuu teorian ja keskeisten käsitteiden määrittelyn, sekä empiirisen aineiston ympärille. Tutkimuksen luvut 2, 3 ja 4 ovat teoreettispohjaisia, joita peilataan empiiriseen aineistoon. Tutkimuksen luvut 6 ja 7 rakentuvat haastatteluiden avulla kerättävän materiaalin analysoinnin ympärille, minkä lisäksi niissä esitellään tutkimuksen avulla saadut johtopäätökset. Tutkimuksen lopusta löytyvät tutkimuksessa käytetyt lähdemateriaalit sekä tutkimuksen liitteet.

Tutkimuksen luku 2 pohjustaa kaupunkien vetovoimaisuuden ja kilpailukyvyn peruskäsitteitä sekä niiden ympärillä käytyä teoreettista keskustelua. Luvussa käsitellään lyhyesti jälkiteollista aikakautta ja sen tuomia muutoksia kaupunkien kehittämiseen. Lisäksi luvussa otetaan kantaa luovan teollisuuden merkityksen kasvuun ja pohjustetaan Tampereen kehitystä tapahtumakaupunkina. Luku 3 keskittyy tapahtuma- ja tapahtumakaupungin käsitteisiin. Samalla luvussa määritellään tapahtumien vaikutuksia kaupungin kehittämisen ja kehittymisen näkökulmasta. Luku 4 käsittelee tapahtumien sekä kehityshankkeiden merkitystä kaupungin vetovoimaisuuden kannalta. Luvussa paneudutaan erityisesti kehityshankkeiden merkitykseen osana tapahtumakaupungin tulevaisuutta ja esitellään lyhyesti Tampereella käynnissä olevia kehityshankkeita suhteessa tapahtumakaupunkiin. Luvun lopussa tutkimuksen teoriakokonaisuuden pohjalta muodostetaan tapahtumakaupungin vetovoimaisuustekijöitä kuvaava kaarimalli. Mallia hyödynnettiin tutkimuksen empiirisenä lähteenä ja teemahaastatteluiden toteuttamisen yhteydessä.

Tutkimuksen luvussa 6 käsitellään tutkimuksen teemahaastatteluita ja niiden sisältöä. Luvussa esitellään tutkimuksen analysointiosuus, jossa teoreettinen ja empiirinen aineisto yhdistetään. Luvussa käsitellään haastatteluaineiston tuloksia ja pyritään löytämään yhtäläisyyksiä teoreettiseen aineistoon nähden. Luvun lopussa analysoidaan tutkimuksessa esiteltyä ja haastatteluiden yhteydessä testattua vetovoimaisuusmallia. Tutkielman luvussa 7 esitellään tutkimuksen johtopäätökset ja pohditaan tutkimuksessa saatujen tuloksien jatkotutkimusmahdollisuuksia.

Tutkimuksen keskeisimmät rajaukset koskevat tutkimuskohdetta ja toimintaympäristöä. Tutkimuksessa tehtiin tietoinen valinta käsitellä hieman abstrakteja käsitteitä vain yhden kaupungin

toimintaympäristön avulla, jotta käsitteiden merkitys avautuisi selkeästi tutkimuksen lukijalle. Tutkimuksen tärkeimmät käsitteet tapahtumakaupunki, tapahtumatalous ja vetovoimaisuustekijät määritellään tutkimuksen teoriaosuudessa, jotta lukijan olisi mahdollista ymmärtää käsitteiden merkitys juuri tämän tutkimuksen näkökulmasta. Tutkimuskohteeksi valittiin Tampereen kaupunki ja kaupungin toimintaympäristö. Tapahtumakaupunkia ilmiönä sekä muita tutkimuksen keskeisiä käsitteitä avataan tutkimuksen teoreettisessa osuudessa laajemmassa mittakaavassa, mutta tutkimuksen jokaisessa osa-alueessa ja luvussa on samalla pyritty käsittelemään aihetta myös Tampereen oman toimintaympäristön avulla. Tampereen kaupungin toimintaympäristö rajataan tutkimuksessa hyvin paikallisesta näkökulmasta. Tutkimuksessa Tampereen toimintaympäristö rakentuu maatieteellisen sijainnin tuomien etujen ja haittojen, poliittisen päätöksenteon ja kaupungissa toimivien erilaisten organisaatioiden sekä kaupunkilaisten ympärille. Tutkimuksessa Tamperetta käsitellään toiminnallisena kokonaisuutena. Toiminnallisella kokonaisuudella tarkoitetaan kaupunkiseutua, joka pitää sisällään erilaisia hallinnollisia yksiköitä. Kaupunkiseutukäsite määritellään aiemmassa tutkimuksessa hyvin monella eri tavalla riippuen siitä, millainen kokonaisuus käsitteen rajojen sisälle rakentuu. Käsitteet kaupunki ja kaupunkiseutu eroavat toisistaan: kaupunki viittaa yksinkertaisesti hallinnolliseen yksikköön, kun taas kaupunkiseutu pitää sisällään laajemman kokonaisuuden (Sotarauta, M. 2016, 17). Suomessa kaupunki yhdistetään usein kunta- käsitteeseen, mutta alan tutkimuskirjallisuudessa kaupunki mielletään laajempaan kokonaisuuteen, jonka hallinnollinen osa kunta on. Tässä tutkimuksessa käytettävä termi Tampereen kaupunki viittaa kaupunkiseutu -kokonaisuuteen.

Tutkimuksessa tehdään laaja-alainen rajaus myös tapahtumien osalta. Tutkimuksessa tapahtumakäsite ajatellaan kokonaisuutena ja tutkimus ottaa huomioon kaikki Tampereella järjestettävät tapahtumat, lukuun ottamatta arkipäiväisiä viikoittain toistuvia harrastusryhmien kokoontumisia, jotka keräävät vain pienen joukon osallistujia. Tällaisiksi luokitellaan esimerkiksi elokuvanäytökset, yksityishenkilön juhlat ja urheilujoukkueiden harjoitukset. Tutkimuksessa Tampereen kaupungin tapahtumiksi nähdään niin suurien musiikkifestivaalien ja kansainvälisten urheilukilpailujen kaltaiset, paljon järjestelyä ja taloudellisia voimavaroja vaativat tapahtumat, kuin myös pienet urbaanit alakulttuureista kumpuavat pop-up -tyyliset kokoontumiset. Lisäksi tutkimuksessa tapahtumia ei rajata vain urheilu- tai kulttuuritapahtumiin eikä myöskään ulko- tai sisätapahtumiin.

5.3 Tutkimusaineisto ja tutkimusmenetelmät (Virtanen)

Tutkimus toteutettiin kvalitatiivisena, eli laadullisena tapaustutkimuksena. Tutkimus rakentui teorian muodostaman kehyksen ja teemahaastatteluiden tuoman empiirisen aineiston ympärille. Kvalitatiiviselle tutkimukselle on ominaista ajatus siitä, että aineistoa ajatellaan absoluuttisena kokonaisuutena. Tällöin kvantitatiivisesta eli määrällisestä tutkimuksesta poiketen kvalitatiivisessa tutkimuksessa poikkeavuudet tulee voida selittää siten, että ne eivät ole ristiriidassa esitetyn tulkinnan kanssa. (Alasuutari, 1999, 38.)

Kvalitatiivinen tutkimus on kokonaisvaltaista tiedonhankintaa. Tutkimuksen aineiston hankinta tapahtuu usein luonnollisista ja todellisista tilanteista. Päämääräksi asetetaan teorian vertailun ja hypoteesin testaamisen sijaan uusien elementtien paljastaminen aineistosta. Tällöin tutkimusaineistoa pyritään käsittelemään kokonaisvaltaisesti ainutlaatuisena materiaalina, jolloin kaiken tulkinnan pitäisi tapahtuma myös tähän olettamukseen pohjautuen. (Hirsjärvi 2013, 164.)

Laadullisessa tutkimuksessa analyysin voidaan katsoa koostuvan kahdesta toisistaan erotetusta vaiheesta. Ensimmäinen näistä on havaintojen pelkistäminen. Tässä osuudessa aineistoa pyritään tarkastelemaan ja pelkistämään käytössä olevan teoreettisen kehyksen näkökulmasta. Päämääränä on rajoittaa analyysin kohteena olevaa aineistoa helpommin käsiteltäväksi erillisten raakahavaintojen joukoksi. Tämän jälkeen raakahavaintoja pyritään yhdistelemään niitä yhdistävien piirteiden tai nimittäjien avulla. Yhdistämisellä ei kuitenkaan pyritä määrittelemään kvalitatiiviselle tutkimukselle ominaisella tavalla tyyppitapauksia tai keskiarvoja. Laadullisen tutkimuksen toinen vaihe on arvoituksen ratkaiseminen eli tulkinta. Tällöin päämääränä on saavuttaa merkitystulkintaa tuotettujen johtolankojen ja käytettävissä olevien vihjeiden pohjalta. (Alasuutari, 1999, 39–43.)

Laadullisen tutkimuksen analyysi jaotellaan induktiiviseen ja deduktiiviseen analyysiin. Induktiivisessa analyysissä tulkinnan ajatellaan lähtevän liikkeelle aineiston pohjalta ja deduktiivisessa taas vastaavasti ajatellaan teorian olevan lähtökohta analyysille (Tuomi & Sarajärvi, 2009, 95). Selvä jaottelu edellä mainittujen välillä ei kuitenkaan ole mahdollista, sillä puhdas induktiivinen päättely, joka perustuu vain havaintoihin ilman minkäänlaista ennakkokäsitystä ilmiöstä, on mahdoton. Havaintojen objektiivisuuteen vaikuttavat aina tutkijan asettamat käsitteet ja menetelmät. (Tuomi & Sarajärvi 2002, 98.)

Tutkimuksessamme käytetään abduktiivista eli aineistosidonnaista analyysia. Tämä käsite on deduktiivisen eli teorialähtöisen ja induktiivisen eli aineistolähtöisen analyysin välimaastoon muodostunut analyysin lähestymistapa. Abduktiivisessa analyysissä aineiston

analyysi ei suoranaisesti perustu mihinkään teoriaan, mutta taustalla olevat teoreettiset ja käsitteelliset kytkennät ovat silti näkyvissä. Tällöin analyysin lähtökohtana on kerätty aineisto, mutta siitä tehdyille löydöksille ja havainnoille etsitään tueksi teoreettisia selityksiä sekä vahvistusta. (Tuomi & Sarajärvi 2002, 99.)

Kvalitatiivinen tutkimus ja kritiikki

Kvalitatiivinen tutkimustapa valittiin tutkimukseen aiheen luonteen takia. Laadullisessa tutkimuksessa pyritään selvittämään yleisen lainalaisuuden sijaan yksittäistä ilmiötä tai tapahtumaketjua (Alasuutari, 1999, 39). Tutkimuksessamme paneuduttiin Tampereen kehittymiseen tapahtumakaupunkina ja pohdittiin tapahtumakaupungin vetovoimaisuudentekijöitä. Tutkimusta tehdessä teeman taustalla pyöri tärkeänä aspektina Tampereen kaupungin historia ja teollisuuden sekä elinkeinoelämän kehittyminen. Tällöin tutkimusta voidaan luonnehtia vielä tarkemmin ideografiseksi tutkimukseksi.

Historiallista tutkimusta luonnehditaan usein ideografiseksi, jolloin se erotetaan omaksi käsitteekseen nomoteettisesta tutkimuksesta (Alasuutari, 1999, 39). Ideografista tutkimusotetta kutsutaan myös intensiiviseksi tutkimukseksi. Tässä tutkimusotteessa kohde nähdään yksilöinä ja tutkimus rajataan vain yhden tai muutaman kohteen tapaustutkimukseksi. Vahvuutena tällöin on tutkimuskohteen tarkka analyysi, jolloin on mahdollista tutkia laajaa määrää ilmiöön vaikuttavia osatekijöitä. Intensiivisen tutkimuksen vastakäsitteenä toimii ekstensiivinen tutkimus, jossa vastaavasti kohteena on tapausten luokka, jolle pyritään löytämään yhteisiä piirteitä ja lakeja. (Empiirisen tutkimuksen suunnittelu, <http://www2.uiah.fi/projekti/metodi/044.htm>.)

Hirsjärven ja Hurmeen (1988, 17) mukaan nomoteettisen ja idiografisen tutkimusotteiden ero on intresseissä. Nomoteettisessa tutkimusotteessa keskitytään käsittelemään yleisesti maailman tapahtumia ja luomaan niitä selventäviä ja ennustavia lakeja. Idiografisessa tutkimusotteessa taas vastaavasti keskitytään ainutkertaisten tapauksien yksityiskohtaiseen tulkintaan, jolloin säännönmukaisuudet ja lainalaisuudet eivät ole mielenkiinnon kohteena. Tämä ei kuitenkaan tarkoita, etteikö säännönmukaisuuksia ilmenisi ollenkaan lopputuloksissa. (Ks. mm. Lazarus 1977.)

Laadullista tutkimusta tehdessä on ymmärrettävä myös sen heikkoudet ja kritiikki. Laadullista tutkimusta tehdessä suurin kritiikin aihe on tavallisesti havaintojen teoriapitoisuus. Laadullisessa tutkimuksessa teoriapitoisuus määritellään aina sen mukaan, millainen käsitys tutkijalla yksilönä on ilmiöstä. Samalla esille nousee se millaisia merkityksiä tutkittavalle ilmiölle annetaan ja millaisia

välineitä tutkimuksen toteutuksessa on käytetty. Tämän pohjalta voidaan ajatella, että laadullisessa tutkimuksessa ei ikinä ole mahdollista syntyä täysin objektiivista tietoa, vaan jokaisessa tutkimuksessa on mukana tutkijan mukana tuoma subjektiivinen tutkimusasetelma. (Tuomi & Sarajärvi, 2009, 20.)

Tutkimuksessamme pyrimme lisäämään objektiivisuutta tekemällä tarpeellisen laajan määrän tutkimushaastatteluita. Tällä pyrittiin saamaan tietoa monesta eri lähteestä sekä organisaatiosta. Haastatteluiden ja haastateltavien määrän laajuutta kuitenkin kavensi Tampereen kaupungin tapahtumiin liittyvän toimijajoukon suppeus ja verkostojen pienikokoisuus. Tampereella tapahtuva tapahtumajärjestäminen osoittautui tutkimusta tehdessä suhteellisen suppean toimijajoukon järjestämäksi.

Tutkimushaastattelu

Tutkimuksen empiirinen aineisto kerättiin haastatteluiden avulla. Haastattelu on yksi tieteellisistä tiedon keruumenetelmistä, ja yksinkertainen määritelmä sille on keskustelu, jolla on ennalta määriteltä tarkoitusta (Hirsjärvi & Hurme 1998, 38–39). Haastattelu valittiin tutkimuksen aineistokeruu tavaksi tutkimuksen tapauskohtaisen luonteen ja yksilöllisen tutkimuskohteen takia. Tampereen kaupungin kehittyminen tapahtumakaupunkina tapahtuu paljolti ihmisten kokemusten ja kehittämishalun kautta. Haastateltavina tutkimuksessa toimii erialojen ammattilaisia ja kaupungin kehittämisen parissa toimivia ihmisiä, jolloin teemoitettu, mutta samalla myös joustava haastattelu toimi parhaiten. Haastattelun edut tutkimusmenetelmänä, kuten suurempi mahdollisuus tulkita kysymyksiä, mahdollisuus saada kuvaavia esimerkkejä sekä testata haastattelurungon toimivuutta, vaikuttivat tutkimusmenetelmän valintaan (Ks. Mm.Gorden 1969, Sandford 1966 & Selltiz 1962).

Tutkimuksen haastattelu toteutetaan puolistrukturoituna teemahaastatteluna. Teemahaastattelua voidaan pitää strukturoidun lomakehaastattelun ja avoimen haastattelu välimuotona. Teemahaastattelussa aihealueet eli teema-alueet ovat tiedossa, mutta kysymysten tarkka muoto sekä järjestys voivat vaihdella. Verrattuna avoimeen haastatteluun teemahaastattelun haastateltavien määrä voi olla hieman suurempi, mutta silti mahdollisuutta syvällisen tiedon saamiseen ei menetetä. Samalla kuitenkin tutkijan oma työmäärä kasvaa, sillä teemahaastattelun tarkka läpi käynti ja havaintojen teko on työläämpää verrattuna vastaavasti lomakehaastatteluun. (Hirsjärvi & Hurme, 1998, 49–52.)

Tutkimuksessa toteutettiin yhteensä yhdeksän puolistrukturoitua haastattelua sekä yksi suuntaviivoja antava esihaastattelu, jolla muodostettiin pohjaa tuleville tutkimuslinjoille. Haastateltavat henkilöt valittiin tarkasti ja valitut haastateltavat omasivat kaikki pitkän kokemuksen tapahtumakaupungin kehittämisen parissa toimimisesta. Haastateltavat valittiin tasaisesti sekä Tampereen kaupungin organisaatioista, tapahtumia järjestävistä yhdistyksistä ja urheiluseuroista sekä kaupallisista tapahtumajärjestäjistä. Tampereen kaupungin organisaatioilla tarkoitetaan joko suoranaisesti kaupungin alaisuudessa toimivia organisaatioita ja kaupungin joko kokonaan tai osittain omistamia yrityksiä sekä organisaatioita. Tällä tavoin pyrittiin varmistamaan mielipiteiden ja tiedon saaminen objektiivisesti sekä Tampereen kaupungin organisaation sisältä, että sidosryhmiltä. Tutkimuksessa haastateltavien henkilöllisyyttä käsitellään luottamuksellisesti ja tuloksien analysoinnin yhteydessä haastateltavista mainitaan vain, onko kyseessä Tampereen kaupungin organisaatiossa työskentelevä henkilö vai organisaation ulkopuolinen asiantuntija.

Teemahaastattelun yhteydessä toteutimme tutkimuksessa esitellyn mallin testaamisen. Mallin testaaminen toteutettiin antamalla haastateltavien täyttää mallin riisuttu versio (kts. Liite 1): versiosta poistettiin vetovoimaisuuden voimakkuutta kuvaava kolmio. Riisuttua versiota haluttiin käyttää, jotta malli olisi haastateltaville mahdollisimman selkeä ja helppo täyttää. Mallien täyttämällä pyrittiin käyttämään hyväksi haastateltavien laajaa ja monipuolista osaamista sekä saamaan mahdollisesti erilaisia näkemyksiä siitä, mitkä toimijat ja miten tapahtumakaupungin vetovoimaisuutta rakennetaan. Mallin testaaminen pyrittiin rinnastamaan lomakkeen täyttämiseen. Haastateltaville luovutettiin tutkimuksessa esitellyn mallin raamit, johon haastateltavan oli tarkoitus sijoittaa valmiissa listassa olleet eri vetovoimaisuustekijät. Lomakkeen täyttämiseen aikaa varattiin noin 10 minuuttia haastattelutilanteen lopusta. Tilanteessa haastateltavalle ei oltu näytetty tutkijoiden omaa näkemystä mallista. (kts. Kuva 3, s. 62.) Kuvion täyttämisen jälkeen haastateltavalle annettiin mahdollisuus täyttämänsä lomakkeen läpikäymiseen.

Haastatteluaineiston analyysi

Tutkimushaastatteluiden jälkeen haastatteluäänitteet litterointiin kirjalliseen muotoon. Litteroitua haastattelumateriaalia tutkimushaastatteluista saatiin noin 90 sivua. Tämän jälkeen litteroitua aineistoa verrattiin tutkimuskysymyksiin, jonka pohjalta aineistoa alettiin jaotella tutkimuksen teemojen mukaisesti. Tutkimuksen abduktiivinen analysointitapa näkyi aineiston analyysissä siten, että haastatteluiden empiiristä aineistoa pidettiin analysoinnin lähtökohtana ja sen tueksi pyrittiin löytämään viittauksia teoriasta. Haastattelun yhteydessä toteutettu mallin testaaminen sen sijaan

toteutettiin deduktiivista analysointitapaa käyttäen, sillä malli muodostettiin teoreettisten lähteiden pohjalta. (kts. Liite 2.)

Aineisto jaoteltiin seuraaviin teemoihin: tapahtumakaupunki, kehityshankkeet ja vetovoimaisuus. Teemoittelu on yksi kolmesta analysointitekniikasta luokittelun ja tyypittelyn lisäksi. Aineiston teemoittelussa paneudutaan siihen, mitä haastateltavat ovat kustakin teemasta sanoneet. Teemoittelu on hyvin verrattavissa luokitteluun, jossa yksinkertaisesti luokitellaan litteroitu aineisto ja lasketaan, kuinka monta kertaa jokainen luokka aineistossa esiintyy. Teemoittelussa esiintymisien lukumäärillä ei ole merkitystä. (Tuomi & Sarajärvi 2002, 95.)

Teemoittelun jälkeen aineistossa selvästi toistuvista vastauksista muodostettiin uusia alaluokkia. Alaluokista muodostettiin kolme uutta teemakokonaisuutta, joista rakentui analyysin runko. Tutkielman analyysiluku on jaoteltu näiden kokonaisuuksien mukaan, jotka ovat Tampere tapahtumakaupunkina, kehityshankkeet tapahtumakaupungin keskiössä ja tapahtumakaupungin vetovoimaisuustekijät. Jokaiseen teemakokonaisuuteen etsittiin yhtäläisyyksiä myös teoriasta ja käsitteistä.

Deduktiivisen tutkimustavan mukaan toteutettu malli analysoitiin vertaamalla haastatteluissa saatua materiaalia, teorian pohjalta muodostettuun tutkijoiden tekemään alkuperäiseen malliin. Asiantuntijoiden täyttämät lomakkeet analysoitiin erittelemällä mallia osio eli kaari kerrallaan. Tämän pohjalta muodostettiin yleinen kuva siitä, mitä asioita asiantuntijat sijoittivat kullekin osiolle. Havainnoista muodostettiin lopuksi yksi yhteinen kuva, eräänlainen keskiarvovastaus, jolla pyrittiin havainnollistamaan tuloksien suhdetta teoreettiseen lähtömalliin.

6. Teemahaastatteluaineiston analyysi (Joki & Virtanen)

Tässä luvussa käsitellään tutkimuksen empiiristä haastatteluaineistoa, joka kerättiin teemahaastatteluiden avulla. Teemahaastattelut litteroitiin sanatarkasti, minkä jälkeen kaikki vastaukset järjestettiin teemoittain kysymyksien alle. Tämän jälkeen aineistosta alettiin etsiä yhtäläisyyksiä, joiden avulla aineistoa tiivistettiin helpommin käsiteltäväksi kokonaisuudeksi. Kootusta aineistosta lähdettiin etsimään yhtäläisyyksiä teoriasta ja käsitteistöstä.

Aineistoin analysointiluku on jaoteltu kolmeen osaan. Ensimmäisessä osassa käsitellään Tamperetta tapahtumakaupunkina, sen vahvuuksia ja heikkouksia sekä tapahtumilla tavoiteltuja vaikutuksia. Toisessa osassa käsitellään kehityshankkeiden merkitystä tapahtumakaupungin kehityksen kannalta. Viimeisessä osassa esitellään vetovoimaisuusmallin testaamisen tuloksia. Tekstissä on lainattu osia suoraan litteroiduista teemahaastatteluista. Lainatut osat tunnistaa tekstin kursivoinnista ja sisennyksistä. Lainatun osan perään on merkattu, mistä haastattelusta se on poimittu ja onko haastateltava Tampereen kaupungin organisaation edustaja (merkattu *Tampereen kaupunki*) vai sidosryhmien toimija (merkattu *sidosryhmä*)

6.1 Tampere tapahtumakaupunkina (Joki & Virtanen)

*”Meille ei ole olemassa mitään megakulttuuria ja tämä kylä on
valitettavasti vartissa nähty, jos täällä ei mitään tapahdu.”*

(Haastattelu 1, Sidosryhmä)

Teemahaastatteluissa Tampereen luonnetta tapahtumakaupunkina käsiteltiin tapahtumien vaikutusten analysoinnin ja Tampereen tapahtumakaupungillisten vahvuuksien ja heikkouksien erittelyn kautta. Teemahaastattelussa vastauksia edellä mainittuihin kysymyksiin nousi esille monen eri haastattelukysymyksen avulla.

Tapahtumien aluetaloudelliset vaikutukset

”Aluetalousnäkökulma. Se, kuinka paljon paikalliset kuluttavat mutta kuinka paljon ihmisiä tulee sitten tapahtumien johdosta. Ylipäättään brändinäkökulma, se on musta kaupungin identiteettikysymys, se heijastuu kaupunkilaisille sellaisena mitä ne ei välttämättä itse osaa sanoa, mikä se on se kaupungin henki. Mutta se on osa heidän identiteettiänsä ja minä väitän et yks asia miksi tamperelaisuutta nyt hypetetään on meidän vahva tapahtumatarjonta.”

(haastattelu 4. Tampereen kaupunki)

Haastateltavat kokivat tapahtumilla olevan tärkeä rooli niin aluetalouden, yhteisöllisyyden kuin imagon rakentamisen kannalta. Lähes jokaisessa haastattelussa ensimmäisenä mainittiin kuitenkin tapahtumien aluetaloudellinen vaikutus. Tapahtumien tuoma aluetaloudellinen vaikutus nähtiin monipuolisena kokonaisuutena. Tapahtumissa itsessään on työllistävä vaikutus, sillä työpaikkoja syntyy niin tapahtumiin kuin niihin liittyviin oheispalveluihin. Aluetalousnäkökulma ymmärrettiin myös tapahtumakävijöiden tuoman kulutuksen kautta. Majoituspalvelut, ravintolapalvelut ja muut matkailupalvelut hyötyvät tapahtumavierailijoista. Haastatteluissa ilmeni se, että tapahtumien aikana kaupungin ravintoloiden, kahviloiden ja kauppojen kävijämäärät ja samalla myynti kasvavat.

”Kaupungin talous riippuu veronmaksajien määrästä. Kaupungilla ei ole muita instrumentteja tähän kuin tietyt yritykset, joita kaupunki on vuosien varrella saanut ja sitten meillä on töitä ja veronmaksajia. Ja siihen kun yritetään näitä veronmaksajia haalia, niin yksi tekijä siinä on se, että täällä olevat yrityksen palkkaisivat työntekijöitä tai ainakin pitäisivät vanhat töissä. Tällöin puhutaan aluetaloudesta.”

(haastattelu 7. Tampereen kaupunki)

Teollisuustuotannon jälkeen Tampere kasvoi teknologiateollisuuden ja korkeakoulujen tuoman asiantuntijatyövoiman ympärille. Haastatteluissa kävi selvästi ilmi, että palvelukulttuuri ja tapahtuma-ala ovat nousemassa merkittäväksi osatekijäksi edellä mainittujen rinnalle. Samalla tapahtuma- ja kulttuuriteollisuuden työllistävä vaikutus kasvaa.

"Sit kun puhutaan isoista ihmismääristä, niin yleensä se tarkoittaa sitä että paikalla on muitakin kun niitä lähiseudulla asuvia ihmisiä, mikä tarkoittaa rahavirtoja. Eli esimerkiksi keskimäärin yks festivaaliasiakas tuo 150e paikkakunnalle ja siitä 20% saa festivaali itse, loput menee hotelleille, ravintoloille, oheistuotteille, kaupat varmasti hyötyy..."

(haastattelu 8, Tampereen kaupunki)

Edellä oleva lainaus kuvastaa hyvin tapahtumavierailijoiden kulutusta Tampereella vierailun aikana. Tapahtumakävijän kuluttamasta rahamäärästä vain pieni osa päätyy tapahtumajärjestäjälle, sen sijaan suurimman osan rahavirrasta muodostaa vierailijan kuluttama määrä muihin palveluihin sekä ostoksiin. Majoituspalvelut, kuten hotellit, majatalot ja leirintäalueet lohkaisevat suuren osan tapahtumavierailijan budjetista. Tämä markkinarako on Tampereella huomattu, sillä hotellien määrä kaupungissa kasvaa jatkuvasti. Majoituspalveluiden lisäksi tapahtumakävijä kuluttaa myös kahvila- ja ravintolapalveluihin. Ravintolatarjonta on Tampereella monipuolinen, vaikka alan suurtoimija Restamax onkin vallannut leijonanosan kaupungin ravintoloista. Uusia ravintoloita ja kahviloita ilmestyy katukuvaan tasaisesti, mikä kertoo siitä, että kysyntää ja asiakkaita on. Vaikka Tampereen asukasmäärä on jatkuvassa nousussa, tarvitsee ravintola-ala kaupunkilaisten lisäksi myös satunnaisia vierailijoita monipuolisuuden ja kannattavuuden takaamiseksi.

Kun tarkastellaan tapahtumissa kulutettavaa rahamäärää, on huomioitava, että tapahtumakävijä ei saavu paikalle välttämättä yksin. Tapahtumakävijän mukana saapuvat vierailijat tulee myös huomioida kuluttajina, vaikka eivät tapahtuman pääsylippua ostaisikaan. Esimerkiksi heinäkuussa 2018 järjestettävään Nuorten yleisurheilun MM-kilpailuihin saapuu yleisön lisäksi valtava määrä urheilijoita huoltojoukkoihin ja perheineen, jotka saattavat käydä vierailunsa aikana vaikkapa Särkänniemessä huvittelemassa. Toinen ilmiötä hyvin kuvaava esimerkki nousi esiin eräästä haastattelusta, jossa haastateltava kertoi osallistuneensa erääseen urheilutapahtumaan. Miehen nauttiessa jännittävästä urheilukokemuksesta, vaimo kävi ostoksilla, syömässä ja nautti kaupungin tunnelmasta. Urheilijoiden, tukijoukkojen ja vaimon tuoma raha tuskin olisi ohjautunut kaupunkiin ilman tapahtumaa.

Aluetaloudellinen näkökulma heijastuu myös tapahtumatuottajien väliseen kilpailuun. Muutamassa haastattelussa ilmeni se, että kaupungin tapahtumat eivät kilpaile niinkään keskenään, vaan pikemminkin muita vapaa-ajanviettopaikoja vastaan. Harrastukset, matkailu ja yksinkertaisesti kotona oleilu ovat vaihtoehtoja tapahtumissa käymiselle ja pääsylipun ostamiselle. Vaikka

haastatellut asiantuntijat näkivät samasta yleisöstä kilpailevien tapahtumien päällekkäisyyden osittain ongelmallisena, pidettiin monipuolista tapahtuma tarjontaa parhaana keinona kilpailla ihmisten vapaa-ajasta. Erään haastateltavan mukaan tapahtumissa käyminen on käyttäytymismalli, joka ruokkii itseään. Yhden onnistuneen tapahtumakokemuksen jälkeen muissa tapahtumissa käymisen kynnyks madaltuu. Esimerkiksi onnistunut kesäviikonloppu Tammerfesteillä tai jännitystä tarjonnut jääkiekko-ottelu Hakametsässä lisää todennäköisyyttä osallistua vastaaviin tapahtumiin myöhemminkin.

"Et semmonen vuoropuhelu et ymmärretään se, että ne (tapahtumat) jättää niin paljon rahaa tähän kaupunkiin. Mut et se rahan saaja näkis, että mistäs tää ihminen tuli tai minkä kautta, niin varmaan sellasta jopa ihan arvostusta tapahtumajärjestäjää kohtaa tarvittaisiin. Kyllähän se kaupunki pysyy elinvoimasena ja yrittäjä saa ehkä vähän paksumman juustosiivun leivän päälle, kun sitä väkee tulee ilman et kaupunki vaan pyöris ilman mitään tapahtumaa. "

(haastattelu 5, sidosryhmä)

Tapahtumien aluetaloudelliset vaikutukset ovat ehdottoman selkeitä. Jokainen euro, jonka tapahtumakävijä kaupunkiin jättää on kaupungin kannalta hyvä asia, ja siten sijoittaminen tapahtumallisuuteen on kaupungille kannattavaa. Useassa haastattelussa nähtiin, että eri toimialojen yhteistyö on avain parhaaseen taloudelliseen tulokseen. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että tapahtumajärjestäjien, hotellien, ravintoloiden ja museoiden tulisi tehdä yhteistyötä, joka voisi olla yhteistä mainostamista, erilaisten pakettitarjouksien räätälöintiä tai lisämyyntimahdollisuuksien luomista yli toimialarajojen. Useat haastateltavat kokivat, että esimerkiksi ravintola- ja majoituspalveluntarjoajat pitävät usein tapahtumien tuomaa lisääntyntä asiakasvirtaa itsestään selvyytensä. Synergia-ajatusta, jossa koko kaupungin toimijaverkosto hyötyy samalla, kun tapahtumajärjestäjä hyötyy, ei siis haastateltujen mukaan vielä Tampereella ymmärretä. Aluetaloudellisten hyötyjen maksimoimiseksi ja tapahtumatalouden kehittämiseksi synergia-ajattelun näkyväksi tekeminen ja kehittäminen olisikin tärkeää.

Tapahtumien taloudellisiin vaikutuksiin ja niiden selvittämiseen vaikuttaa myös elämystalouden luonne, vaikeasti määriteltävä markkina-arvo ja erilainen kilpailuasetelma. Haastatteluissa nousi esille näkemys siitä, että yksi onnistunut tapahtumakokemus ruokkii kävijää saapumaan myös

seuraavan kerran. Tämän vuoksi maksimoidakseen tapahtumatalouden aluetaloudelliset hyödyt ja luodakseen vahvan tapahtumamyönteisen kulttuurin tapahtumajärjestäjien ei kannata kilpailla kaupungin sisällä keskenään.

Edellä mainitut lainaukset ilmentävät hyvin tapahtumien aluetaloudellista merkitystä. Silti on muistettava, että myös tapahtumatalous on riippuvainen ympäristöstään ja yhteiskunnallisista taloussuhdanteista. Voidaan olettaa, että yleisen taloustilanteen muuttuessa myös tapahtumatalouden aluetaloudellinen merkitys muuttuu. Talouden laskusuhdanteessa ihmisten kulutustottumukset muuttuvat radikaalisti. Rahaa on vähemmän käytössä, jolloin viihde- kulttuuri- ja ravintolapalvelut ovat ensimmäisiä, joista karsitaan. Vastaavasti talouden nousukaudella ihmiset ovat valmiita sijoittamaan näihin arjen yläpuolella oleviin palveluihin enemmän. Vaikka tapahtumien talousvaikutuksia ei voida kiistää, on muistettava, että vaikutukset ovat pitkälti riippuvaisia ympäristöstään, eikä siten tapahtumien aluetaloudellista merkitystä tulisi ylikorostaa.

Tapahtumien tunnettuus- ja imago-vaikutukset

Aluetaloudellisten vaikutusten lisäksi haastateltavat näkivät tapahtumilla olevan selvä vaikutus kaupungin tunnettuuteen, näkyvyyteen ja imagoon. Tämä aspekti ei kuitenkaan noussut esille aivan yhtä selkeästi eikä yhtä kattavasti kuin aluetaloudellinen näkökulma. Tapahtumat nähtiin tehokkaana ja kekseliäänä keinona lisätä kaupungin näkyvyyttä niin kansallisesti kuin kansainvälisesti. Sen sijaan imagokäsite tuntui osasta haastatelluista vieraammalta ja vaikeammalta mieltää osaksi tapahtumien vaikutuskenttää. Haastatellut pitivät tapahtumia myös matkailuvalttina ja tehokkaana keinona markkinoida kaupunkia. Muutamissa haastatteluissa mainittiin, etteivät perinteiset matkailumarkkinoinnin kärjet, kuten luonto, järvet ja puhtaus yksinään riitä etenkin kotimaan matkailijoiden houkutteluun, vaan niiden rinnalle tarvitaan myös muita vetovoimatekijöitä.

”... Ihan semmoinen kaupungin tunnetuksi tekeminen, ennen kaikkea kaupungin matkailun edistäminen on yks isoimpia keisisejä.”

(haastattelu 5, sidosryhmä)

”Toinen asia on puhua imagokysymyksistä eli siitä, miten kaupunki näkyy ja miten sitä tehdään. Tällöin tapahtumat ovat yksi hyvä keino näkyä positiivisesti globaalisti.”

(haastattelu 7, Tampereen kaupunki)

Kansainvälisillä markkinoilla Tampereen vetovoima ja tunnettavuus ei ehkä vielä ole halutulla tasolla, mutta kansallisesti kaupunki vetää matkailijoita puoleensa. Erilaiset kaupungin perinteiset ankkuritapahtumat houkuttelevat tapahtumakävijöitä myös kaupungin ulkopuolelta vuodesta toiseen. Tapahtumat, kuten Tammerfest, Tampereen teatterikesä ja Liigaottelut toimivat turistien houkuttelun lisäksi kaupungin brändin kehittäjänä sekä keinona markkinoida kaupunkia. Lisäksi yksittäiset suuren kokoluokan tapahtumat, kuten konsertit ja kansainväliset urheilukilpailut tuovat kaupungille näkyvyyttä ja kävijöitä myös kansainvälisesti. Haastatteluissa ilmeni, että Tampere ei tällä hetkellä niinkään houkuta suuria massoja ulkomaisia turisteja, vaan etenkin musiikki- ja kulttuuripuolella vierailijat edustavat yleensä pienempää nichemarkkinaa. Tätä ei kuitenkaan nähty ongelmallisena, päinvastoin, sillä suuria massoja liikuttavien megatapahtumien järjestämistä ei pidetty mahdollisena tai edes haluttavana. Kaupungin brändin ja imagon kannalta on siis suotuisampaa järjestää kokoluokaltaan pienempiä tapahtumia hyvin, kuin suuria tapahtumia huonosti.

”Minun mielestäni tapahtumakaupungin pohjan luo toistuvat tapahtumat kuten Teatterikesä (50v). Tällöin ajatellaan, sitä jatkuvuutta ja sitä että siinä nimessä on Tampereen nimi ja teatteriyleisö tuntee Tampereen teatterikaupunkina. Eli siis tällöisien toistuvien tapahtumien tukeminen on myöskin tärkeää.”

(haastattelu 6, sidosryhmä)

Kaupungin brändityöskentely ja imagon luominen ovat tulleet osaksi kaupunkien arkea. Vaikka Tampere on Suomen toiseksi suurin kaupunkikeskus ja muuttovoittoinen kunta vuodesta toiseen, on sen pakko jatkaa sinnikästä brändityöskentelyä säilyttääkseen asemansa. Tampere on perinteisesti rakentanut brändinsä yrityskaupungin teknologia- ja teollisuusosaamisensa ympärille. Tämä ei kuitenkaan jatkuvasti muuttuvassa toimintaympäristössä riitä, vaan rinnalle on nostettava myös muita, monipuolisia aineksia, joista brändi rakennetaan. Tapahtumatalous ja tapahtumallisuus

nähdään siksi yhä useammin osana kaupungin brändityöskentelyä. Tampereella tapahtumatalous koostuu laajasta määrästä eri toimijoita. Haastateltavat määrittivät tapahtumatalouteen osallistuvat toimijat osittain eri tavoin, mutta myös yhtäläisyyksiä löytyi. Suppeimmillaan tapahtumatalouden nähtiin muodostuvan puhtaasti yksittäiseen tapahtumaan liittyvistä toimijoista, kuten tapahtumajärjestäjästä, esiintyjistä ja tapahtumapaikoista. Laajemmassa kuvassa mukaan tulivat myös esimerkiksi ravintolat, kaupat, matkailu- ja majoituspalvelut, turvallisuustoimijat sekä kaupungin lupaviranomaiset. Alla oleva lainaus kuvaa laajaa, toimialarajat ylittävää näkemystä tapahtumataloudesta ja sen toimijoista.

”Tapahtumien tuottaminen on aina monialaista. Se ei ikinä ole niin, että se palvelisi vain yhtä toimialaa. Kun kävijä tulee mihinkä vain tapahtumaa se: matkustaa, nukkuu jossain, se syö ja juo, se shoppailee, viettää aikaa vain muuten vaan. Elikkä kaikki toimialat siinä tapahtumakäynnissä on mukana.”

(haastattelu 6, sidosryhmä)

Monipuolisten toimijoiden lisäksi tapahtumatalouden nähtiin rakentuvan myös kokemuksista, joita Tampereelle tapahtumaan tuleva vierailija kartuttaa. Hyvät kokemukset nivoutuvat yhteen tarinaksi, jota tapahtumavierailija kertoo eteenpäin. Samalla vierailija välittää eteenpäin positiivista kaupunkikuvaa ja nostattaa kaupungin imagoa. Ulkopaikkakuntalaisten tapahtumakävijöiden lisäksi tarinamaista imagon rakentamista tekevät luonnollisesti myös itse paikkakuntalaiset omien hyvien kokemustensa kautta. Kaupungin brändiä ja imagoa käsitellessä tulisi aina huomioida se, että niitä rakennetaan paitsi ulkopuolisille, myös asukkaille itselleen. Tapahtumat luovat asukkailleen tunnetta siitä, että kaupungissa on elämää ja aktiviteetteja, mikä on omiaan lisäämään asukkaiden kotiseutuyllpeyttä ja tunnetta siitä, että kotikaupungissa on hyvä asua ja elää. Tämä on osa-alue, jota brändikehittämisessä tulisi hyödyntää, sillä kaupungin brändi tarvitsee jatkuvasti sisältöä tekemisestä kertomista. Käytännössä tämä tarkoittaa oman kotikaupungin hyvistä puolista kertomista, tapahtumista saatujen hyvien kokemusten jakamista ja yksinkertaisesti kylään kutsumista. Asukkaan toimivatkin usein täysin tiedostamattaan parhaina mahdollisina brändilähettiläinä. Tapahtumien roolia ja kaupunkilaisten merkitystä brändin rakentamisessa ilmentää hyvin seuraava lainaus.

"Ylipäättään brändinäkökulma, se on musta kaupungin identiteettikysymys, se heijastuu kaupunkilaisille sellaisena mitä ne ei välttämättä itse osaa sanoa, mikä se on se kaupungin henki. Mutta se on osa heidän identiteettiänsä ja minä väitän et yks asia miksi tamperelaisuutta nyt hypetetään, on meidän vahva tapahtumatarjonta."

(haastattelu 4. Tampereen kaupunki)"

Puhuttaessa kaupungin brändin ja imagon rakentamisesta nousee esiin väistämättä myös kestävä kehitys ja ekologisuus. Tapahtumajärjestäminen kuormittaa ympäristöä aina jossain määrin, alkaen tapahtumaan matkustamisesta sekä itse tapahtuman aikana kulutetuista luonnonvaroista. Etenkin kaupungin keskustassa järjestetyt tapahtumat aiheuttavat yleensä jossain määrin roska- ja meluhaittoja sekä liikenteen ruuhkautumista. Nämä ovatkin niitä tekijöitä, jotka synnyttävät kaupunkilaisissa vastustusta tapahtumia kohtaan ja omalta osaltaan heikentävät kaupunkilaisten kokemaa ja rakentamaa brändiä. Tapahtumien aiheuttamia fyysisiä- ja ympäristöhaittoja on kuitenkin mahdollista vähentää tai kääntää ne jopa voitoksi, kuten Tampereella on onnistuttu tekemään. Haastatteluissa neljä ja viisi (Tampereen kaupunki ja sidosryhmä) ilmeni, kuinka esimerkiksi liikuntapaikkojen varustelua on onnistuttu kehittämään tapahtumien avulla. Lisäksi viidennessä haastattelussa keuhuttiin, kuinka Tampere tarjoaa vuosittain järjestettävään Delfin Basket -koripalloturnaukseen osallistuville joukkueille mahdollisuuden käyttää Tampereen liikennelaitoksen julkisia kulkuneuvoja.

"Delfin basket on kyllä tosi monta vuotta ollu järjestäjän näkökulmasta edullinen sinne kaupungin suuntaan, että tulevat kyllä hienosti sieltä vastaan. Oli se sitten nyssekuljetuksilla tai liikuntapaikkoja, missä pelejä pelataan..."

(haastattelu 5, sidosryhmä)

Lisäksi haastattelussa kahdeksan ilmeni, kuinka esimerkiksi puhtaan juomaveden saatavuus voi nousta näkyväksi tekijäksi osana tapahtumajärjestämistä ja kaupungin brändäystä. Tampereella kesällä 2018 järjestetyssä nuorten yleisurheilun MM-kilpailuissa yhdeksi vaatimukseksi tapahtumajärjestäjälle oli asetettu pullotetun veden saatavuus kisapaikoilla. Koska pullotetun veden hankinta olisi ollut ympäristöllisesti kuormittavaa ja taloudellisesti tehotonta, ratkaistiin asia

tarjoamalla kilpailijoille tyhjät pullot, joita oli mahdollista täyttää kisapaikalla hanavedellä. Tällä ratkaisulla paitsi säästettiin materiaalia, myös mainostettiin Tampereen puhdasta juomavettä. Ratkaisu paransi sekä itse tapahtuman että Tampereen kaupungin kestävän kehityksen brändiä ja imagoa.

Tapahtumien yhteisölliset vaikutukset

”Ensimmäisenä lähiseutu ja ihmisten elämän sisältö.”

(haastattelu 8, Tampereen kaupunki)

Haastateltavat tunnistivat tapahtumilla olevan myös erilaisia sosiaalisia vaikutuksia, kuten yhteisöllisyyden ja kotiseutuylpeyden lisääntyminen. Vahvimmin tässä vaikutusulottuvuudessa nousi esiin juuri kotiseutuidentiteetin ja me-hengen vahvistaminen, jotka nähtiin yhtenä tärkeänä perusteena tapahtumien järjestämiselle ja mahdollistamiselle. Lisäksi haastateltavien mukaan tapahtumien avulla kaupunkilaisille voidaan tarjota erilaista ja ainutlaatuista sisältöä arkeen, minkä merkitystä yksilölle ei tulisi aliarvioida. Erään haastateltavan mukaan vireä kaupunkiympäristö houkuttelee sekä asukkaita että yrityksiä, minkä myötä osaajien ja työpaikkojen määrä kaupungissa kasvaa. Toisessa haastattelussa yhteisöllisyys nähtiin myös keinona saada asukkaat välittämään positiivista viestiä kaupungista. Kummassakin näkemyksessä yhteisöllisyys linkittyi osittain muihin vaikutusulottuvuuksiin (taloudelliseen ja imagolliseen), mikä osoittaa, ettei eri vaikutusulottuvuuksia voi tai kannata täysin erottaa toisistaan. Puhtaita yhteisövaikutuksiakin tunnistettiin, kuten alla oleva lainaus osoittaa.

*”Yhteisöllinen merkitys on iso, otetaan vaikka junioireitten
jalkapalloturnaus lähiön kentällä, vanhemmat järjestää sen tilaisuuden ja se
on hyvin yhteisöllistä tekemistä, sillä ei välttämättä oo imagon kanssa
tekemistä mutta sen yhteisöllisyyden kannalta tärkeätä.”*

(haastattelu 3, Tampereen kaupunki)

Yhteisöllisyysnäkökulma nousi erityisesti esiin kulttuurisektorin edustajien haastatteluissa. Tämä saattaa selittyä yksinkertaisesti kulttuurin yhteiskunnallisesta asemasta ja roolista pehmeiden arvojen, yhteisöllisyyden, monimuotoisuuden ja osallistamisen alustana. Kulttuuri itsessään on yksi

keino lisätä yhteenkuuluvuuden tunnetta ja kerätä saman mielisiä ja henkisiä ihmisiä yhteen, joten on varsin luonnollista, että kulttuuritapahtumilla nähtiin olevan samankaltaisia vaikutuksia. Teatteri, taidepiirit ja erilaiset musiikkigenret luovat myös värikästä alakulttuuria, joka on koko tapahtumatalouden ruohonjuuritasoa ja syvää ydintä.

"Tampereen vahvuus mun mielestä onkin tää underground, eli äärimmäisen vahva ruohonjuuritaso, joka synnyttää koko ajan jotain uutta. Sieltä syntyy uus taide, uus musiikki ja Tampere on Suomessa ihan kärkeä, ellei jopa ykkönen. Ja sieltä syntyy semmoset isommat valtakunnalliset ilmiöt."

(haastattelu 8, Tampereen kaupunki)

Epäsuorasti yhteisöllisyysvaikutus ilmeni myös tapahtumien työskentelevien vapaaehtoisten kautta. Talkootyöllä ja vapaaehtoisuudella on Suomessa pitkät perinteet, ja se näkyy harrastustoiminnassa sekä kulttuuri- että urheilupuolella. Urheilutapahtumissa vapaaehtoistyö on hyvin merkittävässä asemassa, esimerkiksi erilaiset maaottelut, suuret urheilukilpailut sekä osittain jopa Liiga-jääkiekko-ottelut olisivat järjestyskustannuksiltaan liian kalliita ilman vapaaehtoisten työpanosta. Taloudellisten säästövaikutusten lisäksi vapaaehtoistyön nähdään kuitenkin synnyttävän myös rahassa mittamaatonta arvoa, kuten merkityksellisyyden ja yhteenkuuluvuuden tunnetta yhteisen tekemisen ja jaettujen kokemusten kautta.

Tapahtumien aiheuttamia negatiivisia sosiaalisia vaikutuksia, kuten järjestyshäiriöitä, päihteiden käyttöä tai rikollisuutta ei erikseen maininnut yksikään haastateltavista. Turvallisuusasiat tulivat kuitenkin muutamassa haastattelussa ilmi keskusteltaessa tapahtumatalouden eri toimijoista. Tällöin poliisi, pelastuslaitos ja järjestyksenvalvojat mainittiin olennaisena toimijana tapahtumien ja tapahtumapaikkojen suunnittelussa ja toteutuksessa. Myös uudenlaiset turvallisuusuhat, kuten väkijoukkoihin kohdistuneet iskut ovat haastatteluiden perusteella vaikuttaneet tapahtumien turvallisuusjärjestelyihin myös Tampereella. Lähtökohtaisesti kaupungin kilpailuetuna suuriin kaupunkeihin verrattuna pidettiin juuri yleistä turvallisuutta ja vakautta, mikä ei läheskään kaikkialla maailmassa ole itsestään selvyys.

"Tampere on sopivan kokoinen, käveltävä mutta kaupungin kokoinen. Se on globaalissa markkinassa turvallinen ja siisti. Sisämarkkinassa näillä ei ole merkitystä, ei oo mikään juttu mutta, kansainvälisesti iso asia. Tänne kun tulee, voi antaa polkupyörän ja sanoo että anna mennä. Ja se on arvo itsessään, kun aatellaan että mennään globaalille tasolle"

(haastattelu 3, Tampereen kaupunki)

Tampereen vahvuudet ja heikkoudet tapahtumakaupunkina

Tampereen sijainti ja saavutettavuus nähtiin tilanteesta riippuen sekä vahvuutena että heikkoutena. Vahvuutena sijainti näyttäytyi kansallisella tasolla. Tampereen sijainti on Suomen mittakaavassa keskeinen ja se on hyvien kulkuyhteyksien varrella. Kaupunkiin pääsee helposti niin junalla, linja-autolla kuin myös yksityisellä kulkuvälineellä. Moni haastateltava näki Tampereen sijainnin jopa parempana kuin pääkaupunkiseudun, sillä esimerkiksi Keski-Suomesta on Tampereelle ajaa noin kaksi tuntia. Toisaalta etäisyydet myös itä- ja Länsi-Suomeen ovat varsin maltilliset. Alla olevat lainaukset konkretisoivat edellä mainittuja havaintoja.

"Sijainti ehdottomasti! Vaikka tavallaan Tampere on etelässä niin silti me olemme keskellä Suomea. Tampereelle on oikeastaan matkaa 200 kilometriä melkein kaikkialta, joten siinäpä se."

(haastattelu 1, sidosryhmä)

"Tänne on helppo tulla joka suunnasta, esimerkiks Seinäjoelta on tunnin matka. Et kyllä mun kokemus on että tänne tulee muualtakin kun Pirkanmaan alueelta ihmisiä tapahtumiin."

(haastattelu 9, Sidosryhmä)

Kansainvälisellä tasolla sijainti nähtiin heikkoutena ja kulkuyhteydet kaupunkiin puutteellisina. Tampere-Pirkkalan lentoasema on käytännössä lähellä keskustaa, mutta kentän lentoliikenne on melko vähäistä. Osaksi tästä johtuen kulku lentoasemalta kaupungin keskustaan on harvaan kulkevan linja-autoyhteyden varassa. Tampereen kaupunki ja Finavia ovat yhteistyössä tehneet

panostuksia lentokentän kehittämiseen, josta osoituksena on esimerkiksi lentoliikennealueen uudistamiseen investoitu 17 miljoonaa euroa. Samalla Finavian lentoliikennetilaston mukaan Tampere-Pirkkalan matkustusmäärät ovat alkuvuoden aikana nousseet 10,6 % verrattuna edellisen vuoden vastaavaan ajankohtaan. (Tampere-Pirkkalan lentoaseman kasvu jatkuu, Finavia 19.7.2018.) Investoinnit ovat eittämättä positiivinen signaali matkailualalle ja tapahtumatalouden toimijoille, mutta haastateltuihin panostusten määrä ja toiminnan pitkäjänteisyys ei tehnyt vaikutusta. Viime vuosina kentän lentoliikenne on ollut melko ailahtelevaa, kun yhteyksiä on ensin lisätty ja sen jälkeen yllättäen lopetettu. Tämä luo kansainvälisten tapahtumien houkutteluun ja järjestämiseen epävarmuutta, jos yhtenä vuonna lentoliikenneyhteydet ovat olemassa ja toisena taas eivät.

*”Ja, sitten kansainvälisestikin katottuna me ollaan ihan helvetin syrjässä
kuitenkin ja meidän saavutettavuus ei oo sillä lailla optimaali.”*

(haastattelu 4, Tampereen kaupunki)

Toisena vaihtoehtona kansainvälisen tavoitettavuuden parantamiseksi haastatellut näkivät Tampereen ja Helsingin välisen raitiotieyhteyden kehittämisen. Tällä hetkellä nopeimmillaan välimatka taittuu hieman alle kahdessa tunnissa, mutta todellisuudessa erilaiset junien tekniset ongelmat myöhästyttävät aikatauluja. Tämän lisäksi Helsinki-Vantaan lentokentältä matkustaessa on junaa vaihdettava ainakin kerran ja lipun oston monimutkaisuus lisää kansainvälisen matkailijan haastetta saapua Tampereelle. Haastatteluissa esille nousikin toive nopeammasta ja suorasta junayhteydestä pääkaupunkiseudulta Tampereelle. Esimerkiksi kansainvälisissä urheilutapahtumassa tapahtumat järjestetään usein kahden kaupungin yhteistyönä, jolloin liikkuminen eri tapahtumapaikkojen välillä tulisi olla saumatonta ja sujuvaa. Nopea junayhteys Tampereen ja Helsingin välillä olisi ehdoton vahvuus ja vetovoimatekijä molemmille kaupungeille. Samalla panostaminen junaliikenteeseen lentoyhteyksien sijaan olisi myös kestävä kehityksen mukainen valinta. Tulevaisuuden kannalta panostus lentoliikenteen kehittämiseen voidaan nähdä kyseenalaisena valintana korkeiden hiilipäästöjen vuoksi.

*”No se sijainti, logistiikka, olis ihan eri asia jos meillä olis reilun tunnin
junayhteys verrattuna nyt et meillä korjataan raitetia ja 1,45h tulee
kaupunkiseudulle.”*

(haastattelu 4, Tampereen kaupunki)

"Tapahtumien pitää miettiä ekologisia asioita ja kestäväää kehitystä.

Lentomatkailulla on valtavahiiijalanjälki."

(haastattelu 6, sidosryhmä)

Molemmissa edellä mainituissa parannusehdotuksissa on heikkoutensa ja vahvuutensa. Haastatellut asiantuntijat kuitenkin näkivät, että valinta vaihtoehtojen välillä on tehtävä, sillä resurssit sekä lento- että junayhteyksien kiitettävään hoitamiseen eivät yksinkertaisesti riitä. Olennaisinta olisikin, että tehtäisiin selkeä valinta jommankumman kehittämiseksi, jota sitten toteutettaisiin pitkäjänteisesti.

" Pitäis valita, et jos me ei halutakaan enemmän lentoja, niin sit pitäis oikeesti rohkeemmin ohjata sieltä Helsingin kautta. Koska eihän se junalippu maksa juuri mitään, sieltä on kätevä tulla"

(haastattelu 5, sidosryhmä)

"Me voidaan puhua meidän lentoliikenteestä, tosin se on vähän sellanen kiistanalainen juttu et kumpi on tärkeempää, se että meillä on lentokenttä vai se et meillä ois nopee junayhteys. Varmaan perus matkustajien liikuttelussa se junayhteys on tärkeempi, mut yritysten sijottumisessa ja tapahtumien houkuttelussa lentokentällä on varmasti merkitystä."

(haastattelu 4, Tampereen kaupunki)

Puhuttaessa saavutettavuudesta on otettava huomioon myös kaupungin rajojen sisäpuolella tapahtuva liikkuminen. Haastatteluissa esiin nousi Tampereen maantieteellisen sijainnin ainutlaatuisuus, eli se, että kaupunki sijaitsee kahden järven välissä. Tämä tuo luonnon osaksi kaupungin keskustaa ja samalla tiivistää keskustarakenteen tiiviiksi ja helposti lähestyttäväksi. Näin ollen tapahtumapaikat ovat paitsi lähellä toisiaan myös muita palveluja. Tapahtumakävijän onkin helppo ja nopea liikkua hotellilta tapahtumapaikalle ja tapahtumapaikalta keskustan palvelujen ääreen. Tämä näkyy käytännössä suuria kävijämääriä houkuttelevissa kaupunkifestivaaleissa, joita Tampereella järjestetään useita. Niissä kävijän on helppo liikkua festivaalin aikana myös festivaalialueen ulkopuolella ja hyödyntää kaupungin muita palveluja. Edellä mainittua voi verrata

esimerkiksi Turun Ruissalossa järjestettävään Ruisrockiin, jossa vastaavaa liikkumismahdollisuutta ei ole. Haastattelussa kaksi sidosryhmän edustaja kuvaili Tampereen maantieteellistä sijaintia ja kaupungin kehittymistä seuraavasti.

”Vahvuus on se, että tämä on kompakti. Maantieteelliset tekijät muokkaavat tästä kapean ja silloin tapahtumien on hyvä näkyä. Lisäksi etäisyydet ovat todella lyhkäiset verrattuna mihin tahansa muuhun.”

(haastattelu 7, Tampereen kaupunki)

Tapahtumapaikat ja majoituskapasiteetti

Ristiriitaisia näkemyksiä asiantuntijoissa herätti myös ja tapahtumatilojen tarjonta. Osa haastatelluista oli sitä mieltä, että kaupungissa on riittävä ja monipuolinen tarjonta tapahtumapaikkoja, osa puolestaan näki, että olemassa olevat tilat ovat ylikuormitettuja eivätkä vastaa isojen tapahtumien tarpeisiin. Esimerkiksi Ratinan stadion ja sen viereinen puistoalue ovat kesäaikaan tiheästi urheilu- ja musiikkitapahtumien käytössä, mikä aiheuttaa ristiriitoja ja lisätyötä molemmille järjestäjätahoille. Hakametsän jäähalli puolestaan soveltuu arkkitehtuurinsa vuoksi ainoastaan urheilutapahtumille, eikä sitä pystytä valjastamaan lainkaan konserttikäyttöön. Toisaalta pienille tapahtumille paikkoja on tarjolla runsaasti. Sekä yksityiset toimijat että kaupunki tarjoavat pienemmille tapahtumille soveltuvia tiloja, kuten Klubi, Pakkahuone ja Olympiakortteli. Lisäksi erilaiset ulkoilmalavat, kuten Laikunlava tai väliaikaiset puistoihin sijoitettavat esiintymislavat tarjoavat mahdollisuuksia ulkona järjestettävälle tapahtumille. Liike-elämän tapahtumille, kuten kokouksille ja kongresseille puolestaan löytyy tiloja Tampere-talossa ja Messukeskuksessa. Alla otteet kahdesta erilaisesta haastatteluissa esille tulleista mielipiteistä Tampereen tapahtumapaikkojen riittävyyteen liittyen.

”Tapahtumainfra on kunnossa ja on hyviä tiloja tapahtumille, esimerkiksi Ratinan stadion ja Tullintorin alue. Tämä auttaa tapahtumien järjestämisessä, että kaupunki on panostanut tähän infraan ja tapahtumapaikkoihin.”

(haastattelu 6, sidosryhmä)

"Heikkoudet on ainaki se että, jos me halutaan oikeesti olla vielä kunnianhimosempia tässä, niin tapahtumainfra, sen pitäis olla entistä parempi, laajempi, monipuolisempi. "

(haastattelu 4, Tampereen kaupunki)

Kaupungin majoituskapasiteetissa nähtiin parannettavan varaa. Uusia hotelleja ilmestyy kaupunkiin melko tiheällä tahdilla, mutta siitäkin huolimatta suurin osa asiantuntijoista oli sitä mieltä, ettei hotellikapasiteetti tällaisenaan riitä vastaamaan tapahtumien tarpeisiin. Huonona puolena asiantuntijat nostivat esiin myös sen, että edulliset majoitusvaihtoehdot, kuten hostellit, puuttuvat kaupungista lähes kokonaan. Edulliselle majoitukselle nähtiin tarve siitäkin syystä, että etenkin suurten tapahtumien aikaan hotellien on tapana nostaa hintojaan yhteisrintamassa. Luonnollisesti kyse on myös kysynnän ja tarjonnan laista, mutta majoituskapasiteetin rajallisuus rajoittaa myös tapahtumakävijöiden määrää ja samalla laittaa kapuloita tapahtumakaupungin kehittämisen rattaisiin. Tässäkin asiantuntijat näkivät tilaisuuden laajemmalle synergia-ajattelulle, joka lopulta hyödyttäisi kaikkia toimijoita. Alla oleva lainaus ilmentää tapahtumajärjestäjän huolta tämän hetkisestä majoitustilanteesta.

"Tästä mun mielestä niin kuin tyypiesimerkki oli Robbie Williams. Hotellihuoneet oli kaikilla hotelleilla 350€ kun tavallisesti ne on noin 100-150€. Että haluatko tällaista..."

(haastattelu 8, Tampereen kaupunki)

Kaupungin oma toiminta ja tapahtumatoimisto

Sidosryhmää edustavat asiantuntijat näkivät kaupungin asenteen tapahtumajärjestämisestä kohtaan pääosin positiivisena ja toimintaa tukevana. Erilaisten lupien hakeminen ja muu yhteistyö viranomaisten kanssa nähtiin toimivan mutkattomasti ja sujuvasti. Kaupunkiin on helppo olla yhteydessä ja yleinen ilmapiiri tapahtumia kohtaan on kaupungissa suotuisa. Tämä tahtotila välittyi myös kaupungin edustajien haastatteluista, jossa haastateltavat vakuuttivat positiivista suhtautumista tapahtumiin.

*"Meillä on paljon palveluita, joista järjestäjät ovat kiinnostuneita --
Kaupunki on aika tiiviisti koko ajan kiinni tapahtumissa ja niiden
kehittämisessä. Sekin on oikeastaan asennemuutos, että pyritään tukemaan
epävirkamiesmäisesti eli ei etsitä sitä mikä ei ole mahdollista vaan sitä mikä
on mahdollista."*

(haastattelu 7, Tampereen kaupunki)

Jokaisessa haastattelussa esiin nousi Visit Tampereen toiminta. On täsmennettävä, että Visit Tampereesta puhuessaan, jokainen haastateltava kuitenkin tarkoitti entistä Tapahtumatoimistoa. Visit Tampere työntekijöineen nähtiin keskeiseksi syyksi sille, että tapahtumat ovat nousseet nykyiseen rooliinsa kaupungissa. Ammattimainen mutta samaan aikaan käytännönläheinen suhtautuminen tapahtumajärjestämiseen, sekä niin sanottu yhden luukun palveluperiaate nähtiin tapahtumajärjestäjien keskuudessa toimivana ratkaisuna. Lisäksi Visit Tampere nähtiin arvokkaana toimijana verkostojen ylläpidossa eri viranomaisten, kuten poliisin ja pelastuslaitoksen kanssa. Heidän työskentelynsä nähtiin myös siinä mielessä uniikkina, että Tampereen kaupunki myös aktiivisesti itse hakee suuria tapahtumia ja tarjoutuu järjestämispaikaksi. Kaupunki on siis ottanut aktiivisen roolin ei vain mahdollistaja vaan myös yhtenä tapahtumajärjestäjänä. Kaupungilla toimii myös suur tapahtumatyöryhmä, jota johtaa apulaispormestari. Työryhmään kuuluu poliittisten edustajien lisäksi tapahtuma-alan asiantuntijoita ja virkamiehiä. Suur tapahtumatyöryhmä on osoitus siitä, että Tampere on ottanut pysyvästi yhdeksi tavoitteekseen kehittyä tapahtumakaupunkina.

*"Tampere on sillä tavalla edelläkävijä, että me ei odoteta, että joku soittaa.
Me myös itse aktiivisesti haetaan tapahtumia. Ja tämä on kansallisesti aivan
uniikkia."*

(haastattelu 7, Tampereen kaupunki)

”Jos nyt linjataan tapahtuma vaikka ulkona tapahtuvaan isoon tapahtumaan, niin sehän on häiriö normaaliin arkeen. Nää (häiriötekijät) on huomioitu. Meillä on suurtapahtumatyöryhmä, joka miettii koko ajan tätä tän tekemistä ja kehittymistä, ja linjaa kaupungille haettavia tapahtumia ja tuettavia tapahtumia. Me palvellaan tapahtumajärjestäjiä, ollaan tuotteistettu asioita niitä varten.”

(haastattelu 3, Tampereen kaupunki)

Ainoana kritiikkinä kaupunkia kohtaan nousi tilojen ja tapahtumien hallinta. Kaupungissa tapahtuu koko ajan, minkä vuoksi myös päällekkäisiä tapahtumia on jatkuvasti. Yhtenä kesäviikonloppuna saatetaan järjestää jopa viisi merkittävää tapahtumaa, joihin jokaiseen saapuu tuhansia ihmisiä. Tapahtumajärjestäjien toiveena olikin järjestäjille tarkoitettu sisäinen kalenteri, jossa näkyisi kaikki tulevat tapahtumat. Tämä helpottaisi tapahtumien suunnittelua ja hallinnointia, ja estäisi mahdolliset epäsopivat päällekkäisyydet. Kalenterin ylläpitäjäksi ehdotettiin Visit Tamperetta, jolta ennestään löytyy kalenteripalvelun tarjoamiseen tarvittavat verkostot.

Poliittinen ja historiallinen ilmapiiri

Tampereen kaupunki on strategisesti linjannut tavoitteekseen tapahtumakaupungin kehittämisen. Tämä näkyi myös haastatteluissa, kun haastatelluilta kysyttiin vaikutelmaa poliittisesta ilmapiiristä suhteessa tapahtumiin. Yleisesti poliittisen ilmapiirin nähtiin olevan tällä hetkellä tapahtumien kannalta suotuisa yli puoluerajojen. Luonnollisesti näkemyseroja siitä, tulisiko kaupungin keskittyä pääasiassa urheilu- tai kulttuuritapahtumiin löytyy niin puolueiden sisällä kuin välillä. Poliittisesta ilmapiiristä keskustellessa moni haastateltava mainitsi suurtapahtumatyöryhmän, jonka nähtiin edistävän poliittisten päätöksentekojen ymmärrystä tapahtumien tarpeellisuudesta.

”No kyllä minä niin näen, että hyvin vahvaa tahtoa monissa poliittisissa piireissä on niin että tapahtumia halutaan tehdä. En ainakaan suoranaista vastustusta ole kuullut keltään.”

(haastattelu 2, sidosryhmä)

Vaikka poliittisen päätöksenteon nähtiin yleisellä tasolla olevan myönteistä tapahtumataloutta kohtaan, ilmeni lähes jokaisessa haastattelussa ilmiön henkilöityminen tiettyihin persooniin. Pitkään alalla toimineet henkilöt Tampereen tapahtumatoimistossa, valovoimaiset poliitikot sekä asiantuntevat virkamiehet ovat tapahtumakaupungin kehittämisen ytimessä. Näillä toimijoilla on laajat verkostot sekä kansallisesti että kansainvälisesti eri tapahtumatalouden toimijoihin. Tämän voidaan katsoa olevan kaupungin erityinen vahvuus, mutta vahvassa henkilöitymisessä piilee aina myös vaaransa. Jos esimerkiksi uusien tapahtumien houkuttelu henkilöityy yhteen ihmiseen, ja tämä henkilö syystä tai toisesta jää pois tehtävästään, loppuuko samalla myös tapahtumien aktiivinen hakeminen. Vastaavasti poliittisten päätöksentekijöiden vaihtuessa kasvaa riski siitä, että suhtautuminen tapahtumiin muuttuu. Alla olevissa lainauksissa ilmenee yksittäisten henkilöiden merkitys tapahtumajärjestäjille.

"Kyl meillä on ainakin niin lämpimät välit, niin liikuntatoimeen kun sit Visit Tampereeseen ja Perttu Pesään. Myös meidän alan apulaispormestarit on suurtapahtumatyöryhmässä. Kyllähän se on henkilöityny tiettyihin ihmisiin kenen kanssa oot tehny monta vuotta yhteistyötä ja kun tiedät että kenen puheille tai kenelle lähetät mailia mistäkin asiasta."

(haastattelu 5, sidosryhmä)

"Sanotaan näin et ylin johto, jos vertaan siihen vuoteen 2004 ja nyt, niin pormestari on vahvemmin mukana. Apulaispormestari matkustaa lobbaamisissa ja väitän et kun on valovoimanen persoona mukana niin tottahan se vaikuttaa. Et se tämmösenä käytännön toimenpiteenä."

(haastattelu 8, Tampereen kaupunki)

Suotuisalle poliittiselle ilmapiirille löytyy haastateltavien mukaan perusta kaupungin historiasta. Vahva teatterikulttuuri, urheiluperinteet ja erilaiset yhdistysliikkeet loivat pohjaa ihmisten tarpeelle kokoontua, harrastaa ja luoda jotakin yhdessä. Monipuolinen tarjonta synnytti myös pientä vastakkainasettelua, joka loi kilpailua ja pyrkimystä toiminnan kehittämiseen. Näin voidaan ajatella, että tapahtumallisuus on ollut Tampereella sisäsyntyistä ja asukkaista lähtevää, eikä virkamiesten tai poliitikkojen päälle liimaamaa.

”Tää kuulostaa korkeelentoselta mutta se on sydämen sivistystä. Että päätöksentekijät näkee kulttuurin ja tapahtumien sisältöjä sillä lailla, että ne niinkun kehittää kaupunkia. Et ei vaan niinku ajatella sitä että kaupunkia kehitetään vaan taloudellisten tunnuslukujen tai korkeiden rakennusten tai start up-firmojen varaan vaan sinne tuodaan sitä henkee.”

(haastattelu 4, Tampereen kaupunki)

Yhteenveto

Tampere toimii hyvin kansallisen tason tapahtumien näyttämönä ja sillä on hyvät edellytykset ja tilat keskikokoisten tapahtumien järjestämiseen. Tapahtumien vaikutusten kolmijaollisuus tunnistettiin, mutta aluetaloudelliset vaikutukset korostuivat haastateltujen vastauksissa yli muiden, aivan kuten tutkimuskirjallisuudessakin. Tapahtumajärjestäjien verkostot toimivat kohtuullisen hyvin ja poliittinen ilmapiiri on luonut hyvät edellytykset tapahtumataloudelle. Asiantuntijoilla oli kuitenkin hienoinen pelko siitä, että tilanne ja ilmapiiri saattaa muuttua päätöksentekijöiden vaihtuessa. Jos tapahtumallisuutta halutaan kehittää seuraavalle, kansainväliselle tasolle, on asiantuntijoiden mielestä kaupungin tartuttava isompiin ongelmiin, kuten majoituskapasiteetin kasvattamiseen, pitkän matkan kulkuyhteyksien parantamiseen sekä kaupungin oman organisaation tehokkaampaan toimintaan.

6.2 Kehityshankkeet tapahtumakaupungin ytimessä (Joki & Virtanen)

”Ei, siis lisää pököä pesään. Minusta on kiva saada tänne vieraita muilta paikkakunnilta haukkomaan henkeään.”

(haastattelu 7, Tampereen kaupunki)

Tampereella on käynnissä useita eri kokoluokan kehityshankkeita, joiden vaikutus ja merkitys tapahtumakaupungin kannalta vaihtelee. Joidenkin hankkeiden vaikutusta voidaan pitää suorana ja välittömänä, kun taas toisten epäsuorana lähinnä niiden monitahoisista tavoitteista johtuen. Osa hankkeista muokkaa kaupunkia ja auttaa Tamperetta täyttämään kansainvälisen tapahtumakaupungin vaatimuksia. Haastatteluissa esiin nousi kolme hanketta yli muiden, Santalahden rantapuisto, Kansi- ja areenahanke sekä Tampereen raitiotie. Lisäksi esiin nousi muita

pienempiä hankkeita, jotka näyttäytyivät kullekin haastateltavalle tärkeimpänä. Tällaisia hankkeita olivat esimerkiksi Tullinaukion kehittäminen, väliaikainen Hiedanranta ja uuden palloiluhallin rakentaminen.

”Kyllä varmaan järjestys on se, että tuo uusi kansiareena, ratikka ja Santalahti. Ne tukevat toisiaan nimenomaan. Liikkuvuus helpottuu ja me kansainvälistytään.”

(haastattelu 2, sidosryhmä)

Santalahden rantapuisto

Santalahden rantapuiston rakentaminen näyttäytyi monelle asiantuntijalle tärkeänä siitä yksinkertaisesta syystä, että se vastaa tapahtumajärjestäjien kysyntään uudesta tapahtumapaikasta. Sen vaikutukset tapahtumatalouteen ovat suoria, vaikka puisto tarjoaa mahdollisuuden myös tavalliseen virkistyskäyttöön. Sen nähtiin mahdollistavan etenkin suuren kokoluokan tapahtumia paremmin sekä tarjoavan ratkaisun Ratinan stadionin ongelmiin. Ratinassa tapahtuma-alue rajautuu stadioniin ja sen viereiseen puistoalueeseen, jossa tapahtumia ei ole mahdollista kasvattaa määränsä enempää. Omat haasteensa luo myös musiikkitapahtumien järjestäminen urheilukentällä. Urheilukentän tilat, varusteet ja suorituspaikat on suojattava vahingoittumiselta, mikä edellyttää lisäpanostuksia tapahtumajärjestäjiltä. Vastaavasti urheilutapahtumien järjestäjät saattavat joutua järjestämään omat tapahtumansa epäsiistissä ympäristössä. Stadionin keskeinen sijainti on tapahtumakävijälle etu, mutta toisaalta tapahtumat rajoittavat usein muita alueella liikkuvia. Ulkoilmatapahtumien järjestäminen kaupungin keskustassa on kiistelty asia, josta lähialueen asukkaat ovat usein montaa mieltä.

”Se Santalahden tapahtumapuisto tuo tavallaan sen resurssin ja infran tietyn mittaluokan tapahtumiin.”

(haastattelu 8, Tampereen kaupunki)

”Santalahden tapahtumapuistoa odottavat tapahtumajärjestäjät aika paljon ja Ratinaa ei voida kuormittaa määräänsä enempää.”

(haastattelu 6, sidosryhmä)

Keskustassa sijaitsevan tapahtumapaikan ongelmat ratkaistaan asiantuntijoiden mukaan Santalahden hankkeen avulla. Tämä ei kuitenkaan tarkoita sitä, ettei Santalahtea kohtaan noussut lainkaan kritiikkiä. Ratinaan verrattuna Santalahti on keskustasta katsottuna syrjässä, mikä saattaa muuttaa myös tapahtumien luonnetta. Rantapuistossa tapahtumat eivät enää samalla tavalla ole keskustan palvelujen ja hotellien välittömässä läheisyydessä. Tämä nostaa esiin kysymyksen siitä, miten tapahtumiin suuntaavia suuria massoja pystytään tehokkaasti liikuttamaan. Tulevaisuudessa ohi kulkeva ratikka nähtiin ratkaisuna asiaan, osa haastatelluista näki välimatkan olevan vielä käveltävissä, eikä kävijöiden liikuttelua keskustan ja puiston välillä nähty ongelmallisena.

Keskusareena

Vuoden 2018 keväällä aloitettu kannen ja areenan rakentaminen on paljon keskustelua synnyttänyt ja pitkään pohdittu suuren kokoluokan kehityshanke. Haastatteluissa areena herätti monia erilaisia näkökulmia ja mielipiteitä. Areenan sijainti keskustassa, rautatie- ja linja-autoaseman läheisyydessä nähtiin lähes yksinomaan positiivisena seikkana ja kilpailuetuna muihin Suomen areenoihin nähden. Kansainvälisestikin suuren tapahtuma-areenan sijainti kaupungin keskustassa on melko harvinaista ja yleisempää onkin sijoittaa ne kaupungin reunamille. Kannen päälle areenan viereen sijoittuu myös joukko muita toimintoja, kuten hotelli, ravintoloita, Suomen toinen kasino, toimisto- sekä asuinrakentamista. Näin ollen kansi täydentää koko keskustarakennetta poistamalla rautatien aiheuttaman loven kaupungin keskustaan.

”Areenahanke on jotain ihan uniikkia ja siinä paikataan yhtä näistä haavoista eli rautatietä tekemällä sille kansi ja tuomalla siihen struktuuri.”

(haastattelu 7, Tampereen kaupunki)

Kansi ja areena toteutetaan julkisen ja yksityissektorin yhteishankkeena. Samaan tapaan areenan valmistuessa sen päivittäisestä toiminnasta ja kumppanineuvotteluista vastaa yksityinen taho. Haastateltavat näkivät tämän kokonaisuuden muuttavan myös tapahtumajärjestämisen luonnetta.

Tällä tarkoitettiin sitä, että esimerkiksi urheilujoukkueiden toiminnan tulee ammattimaistua ja vapaaehtoisten merkitys tulee todennäköisesti vähentymään. Suurilla ja näkyvilläkin joukkueilla toiminta on ollut melko pienimuotoista, mikä ei enää sovi suuren ja kansainvälisen areenan toimintamalliin. Toisaalta yksityisten toimijoiden mukaan tuleminen nähtiin mahdollisuutena kehittää omaa toimintaa ja etsiä uudenlaisia ratkaisuja. Se kirittää urheiluseuroja ammattimaisempaan toimintaan.

”Yksityisten toimijoiden mukaan tulo on positiivinen haaste koska samalla kaikkien toimijoiden vaatimustasokin kasvaa. Toiminta muuttuu samalla ammattimaisemmaksi.”

(haastattelu 1, sidosryhmä)

Vaikka jokainen haastateltava mainitsi Kansiareenan yhdeksi tärkeimmäksi hankkeeksi, ei sen tarpeellisuuteen ja tulevaisuuteen suhtauduttu täysin varauksetta. Haastatellut asiantuntijat mainitsivat huolen siitä, riittääkö tulevaisuudessa areenalle suuria tapahtumia. Viime vuosina Tampere on onnistunut saamaan kansainvälisten artistien konsertteja. Tähän on ollut syynä se, että artistien maailmankiertueet ovat kiertäneet Euroopassa ja Pohjoismaissa. Lisäksi Helsingin Olympiastadion on ollut remontissa, mikä osaltaan on lisännyt Tampereen mahdollisuuksia houkutella tapahtumia. Määrätietoisien houkuttelutyön lisäksi kaupungilla on siis ollut myös onnea.

”No kyllä varmasti se areena, kun siitä on niin paljon puhuttu. Mulla on ehkä siinä semmoinen pelko, että onko meillä varmasti sitten sen tasoisia tapahtumia, et se käyttöaste tulee olemaan riittävän laaja.”

(haastattelu 5, sidosryhmä)

Ratikka

Raitiotie eroaa kahdesta edellä mainitusta hankkeesta siten, että sen tavoitteet eivät ole olleet suunnattuja tapahtumatalouden kehittämiseen, vaan syyt kehityshankkeeseen ovat kaupungin ja sen liikennejärjestelmän kehittämisessä. Haastatellut eivät kertoneet ratikan helpottavan suoranaisesti tapahtumajärjestäjän arkea, vaan sen tuomat edut nähtiin kaupungin ilmapiirin ja liikkumisen helppouden kehittämisessä. Ratikan nähtiin nostavan kaupungin profiilia ja muuttavan sitä entistä

kaupunkimaisemmaksi. Se yhdistettynä kävelykeskustaan luo kansainvälisemmän ja eurooppalaisemman kaupunkiympäristön Tampereelle. Haastatteluissa pohdittiinkin paljon sitä, millainen kaupunki on kansainvälisesti kiinnostava ja houkutteleva kohde. Ratikka ja sen varrelle sijoittuneet palvelut nähtiin perustana monen eurooppalaisen kaupungin viihtyisyydelle.

”Mä väitän et se ratikka tulee semmoisena sivutuotteena, ratikassa ei sinällään oo mitään uutta, että sen arvo on siinä et se kertoo siitä et meidän kaupunki kasvaa ja että me ei taannuta. Ja et me tehdään rohkeita investointeja. Mutta sen arvo tulee enemmän siitä arjesta et ihmiset aattelee et täällä on helppo liikkua ja olla”

(haastattelu 4, Tampereen kaupunki)

Liikkumisen helpottuminen nähtiin tärkeänä myös matkailijoiden kannalta. Ensimmäistä kertaa kaupungissa vierailevalle ratikan käyttö nähtiin huomattavasti mutkattomampana kuin monimutkaisen linja-auto reitteihin perehtyminen. Etenkin ensimmäisen vaiheen valmistuessa ratikan reittikartta on hyvin yksinkertainen ja kyytiin hyppää sujuvasti rautatieasemalta. Ratikat pääsevät liikkumaan keskustan liikenteen joukossa sujuvammin kuin linja-autot, ja lisäksi vuorovälit ovat tiheimmät. Ratikka on myös huomattavasti hiljaisempi kuin linja-autot, mikä lisää keskustan viihtyisyyttä. Eräs haastateltava paneutui laajemmin ratikan liikennevaikutuksiin puhumalla uudistuksen kokonaisvaltaisista eduista. Ratikka yhdessä kaupunkipyörien, liityntäpysäköintipaikkojen ja yhteiskäyttöautojen kanssa mahdollistaa kestävän kehityksen mukaisen ratkaisun kaupunkiliikenteeseen. Se nähtiin myös hyvänä alustana kehittää innovatiivisia palveluja, kuten kaupunkipassi, joka mahdollistaa helpon liikkumisen kaupungin kaikilla julkisilla kulkuvälineillä, sekä pääsyn esimerkiksi tapahtumaan tai museoon.

”Sitten ratikka, sen takia että se on niin iso kaupunkikehityshanke muuten, että se lisää meidän kaupunkimaisuutta, joka lisää houkuttelevuutta. Ja ei ratikka yksin, vaan siihen liittyvät kaikki muut liikennekehitysjutut, et me saadaan kaupunkipyöräjärjestelmä, yhteiskäyttöautot, kaikki älykkään liikenteen ketjut siihen yhteen.”

(haastattelu 4, Tampereen Kaupunki)

Eritoten raitiotien rakentaminen on repinyt Tampereen keskustan lähes tunnistamattomaksi rakennustyömaaksi. Muutamassa haastattelussa nousi esille huoli siitä, miten erilaisten kehityshankkeiden samanaikaisuus vaikuttaa tapahtumakaupungin houkuttelevuuteen ja saavutettavuuteen. Kun lähes koko keskusta on työmaiden valloittama, miten varmistetaan sujuva liikkuminen, viihtyisyys ja tapahtumien näkyvyys kaupunkikuvassa. Edellä mainittu huoli on toki perusteltu, mutta on muistettava, että haitta väliaikainen ja sillä tähdätään parempaan lopputulokseen. Haastattelussa kysyttiin asiantuntijoiden mielipidettä Tampereen kunnianhimoisesta otteesta eri kehityshankkeiden suhteen. Suurin osa vastaajista oli sitä mieltä, että kaupunki ei ole liian kunnianhimoinen, vaikka käynnissä onkin yhtä aikaa useita suuria hankkeita. Perusteluiksi lueteltiin hyvä talouden noususuhdanne ja se, että vain kaupunkia kehittämällä säilytään kilpailukykyisinä ja vetovoimaisina.

”Noo sanotaan että seuraavat vuodet on aika mylläkkää kun meillä on kaks niin isoo hanketta (areena ja ratikka) tässä samaan aikaan. Mut niille on jo selkeet pläänit, et ne on mun mielestä sillä lailla niinkun kutakuinkin hallussa. Et mä en niinkun sanois että meidän isot kehityshankkeet olis se mikä on liian kunnianhimosta, vaan ne on tosi tärkeitä, joilla me voidaan vastata kaupungin kasvuun ja vetovoimaan jatkossakin.”

(haastattelu 4, Tampereen kaupunki)

Eniten kritiikkiä puolestaan herätti huoli kaupungin taloudellisesta tilanteesta ja velkaantumisesta. Kaupungin menot kasvavat jatkuvasti etenkin sosiaali- ja terveystaloudella, eikä erinäisistä säästötoimenpiteistä huolimatta kaupungin taloutta ei ole saatu täysin kuntoon. Haastatteluissa tilanne ja kaupunkilaisten huoli ymmärrettiin, mutta samalla kehityshankkeiden ja investointien erillisyys kaupungin muista palvelukustannuksista nähtiin perusteena hankkeiden toteuttamiselle. Ehkäpä tätä riippumattomuutta tulisi ymmärrettävästi avata myös kaupunkilaisille, eikä sortua poliittiseen provosointiin ja populismiin kilpailuttamalla vanhustenhoitoa ja rantatunnelin rakentamista. Kaupungin tekemillä investoinneilla on kuitenkin aina jonkinlainen tuotto-odotus, joka täytyessään ja kaupungin talouden kohentuessa mahdollistaa esimerkiksi parempien palvelujen tarjoamisen kaupunkilaisille.

”Ja sitten tietysti on keskusteltu paljon siitä, onko meillä varaa tehdä nämä kaikki asiat yhtä aikaa. Tietysti minä tiedän tutkimuksien perusteella, että ne kävijät tuovat sitä rahaa. Mutta silloin pitkällä aikavälillä kehityshankkeet pitää osoittautua kannattaviksi sijoituksiksi, että niiden tekemä velka pystytään maksamaan pois.”

(haastattelu 6, sidosryhmä)

Hankkeiden yhtäaikaaisuuden nähtiin myös lisäävän Tampereen näkyvyyttä kansallisella tasolla. Hankkeet ovat herättäneet kiinnostusta muiden kaupunkien virkamiehistössä mutta myös mediassa. Tämän nähtiin lisäävän entisestään mielikuvaa vireästä, kehittyvästä ja rohkeasta kaupungista, joka ei pelkää haasteita.

"Mitään ei tapahdu ilman haaveita. Ja täällähän nämä investoinnit elää omaa kukkaro elämäänsä ja nämä arki elävät omaa kukkaroelämäänsä. Ehkä niitä on määrällisesti paljon just nyt, mutta sehän on Suomessa noteerattu hyvin tämä rohkeus"

(haastattelu 8, Tampereen kaupunki)

Muut kehityshankkeet

Kolmen suuren kehityshankkeen lisäksi haastattelussa nousi esille myös joukko muita, osin pienempiä hankkeita, jotka ovat jo käynnissä tai suunnitteilla. Tapahtumien kannalta mielenkiintoinen hanke on Tullin alueen kehittäminen. Tullikamari ja Klubi ovat tärkeitä hieman pienemmän kokoluokan tapahtumapaikkoja, ja aukion kehittämällä pyritään tukemaan myös näiden tapahtumajärjestäjien tarpeita. Samalla Tullinaukio liitetään paremmin osaksi muuttuvaa rautatieaseman ympäristöä. Yhtenä hankkeena mainittiin myös Tampereen keskustan kehittämisohjelma, joka sisältää useita luonteeltaan ja kooltaan erilaisia kehityshankkeita. Yhdessä ne muodostavat isomman kokonaisuuden, joka vaikuttaa laajalti kaupunkiympäristöön, kaupunkikulttuuriin ja elämään kaupungissa.

Santalahden rantapuiston lisäksi koko Särkänniemen alue ja Mustalahden satama mainittiin tärkeänä kehityskohteena tapahtumakaupungin kannalta. Alueelle on suunnitteilla

Järviluontokeskus ja uuden palloiluhallin sijoitusta alueelle kartoitetaan. Lisäksi alueen entiselle trikootehtaalalle on syntynyt yhteisöllistä, omaehtoista kulttuuritoimintaa, ja tämän johdosta kaupunki suunnittelee paikalle Onkiniemen kulttuuritehdasta. Toteutuessaan hankkeet yhdistyvät ainutlaatuiseksi kokonaisuudeksi yhdessä Santalahden rantapuiston kanssa. Myös väliaikainen Hiedanranta tapahtumineen mainittiin tärkeänä paikkana tapahtumien järjestämiselle, mutta sen asema tulevaisuudessa, kun uutta asuinaluea aletaan toteuttamaan, on vielä hieman epäselvä.

”Sitten niin kun Hiedanranta ei välttämättä ole isoissa massoissa, mutta se että se tarjoaa mahdollisuuksia alakulttuureille ja vaihtoehtoisena tapahtumatilana on ihan tosi tärkeä”.

(haastattelu 4, Tampereen kaupunki)

Tapahtumien järjestäminen ja tapahtumakaupungin edellytysten parantaminen voi synnyttää myös mikrotason kehittämistä kaupungissa. Tällä tarkoitetaan esimerkiksi liikuntapaikkojen, hiihtolatujen tai urheiluhallien kehittämistä tiettyä tapahtumaa varten, jonka jälkeen uusi varustelu ja huolletut toimipaikat jäävät kaupunkilaisten hyödyksi. Eräässä haastattelussa tällaisena esimerkkinä mainittiin senioreiden pingiksen MM-kilpailut, jonne hankittiin suuri määrä uusia pingispöytiä. Tapahtuman jälkeen pöydät jaettiin tamperelaisille kouluille jatkokäyttöön. Tämä on paitsi resurssien tehokasta käyttöä, myös keino lisätä lajituntemusta ja nuorten harrastamista.

”Kun meillä on tapahtumia se aina elävöittää niitten perus toimipaikkojen, tai olosuhteitten laittamista kuntoon, mitkä siten palvelevat ihan kuntalaisiakin. On sitten suunnistuskisa tai hiihtokisa, että pidetään ladut hyvässä kunnossa, mitkä sitten on muillekin, kun vaan tapahtumiin osallistuville.”

(haastattelu 5, sidosryhmä)

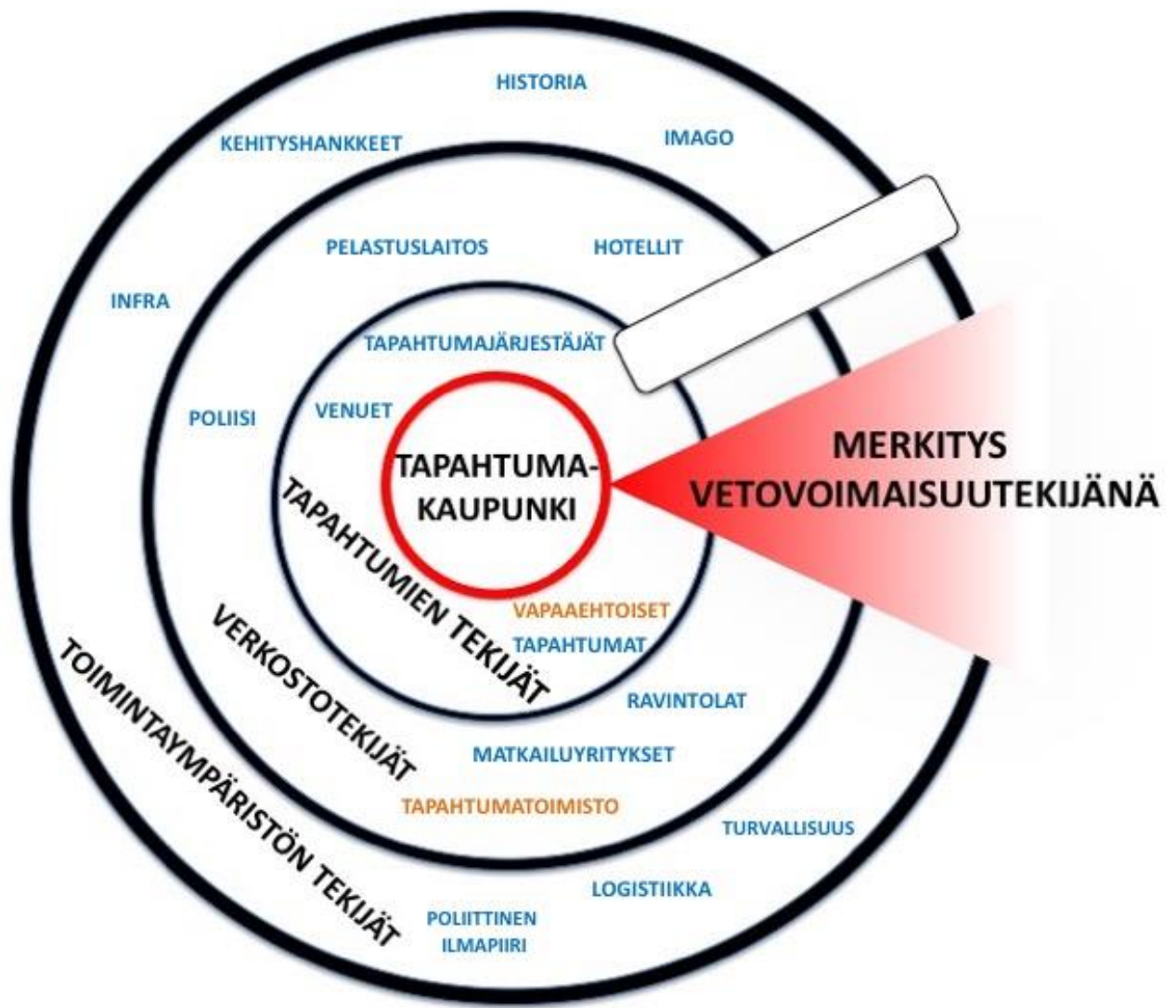
Yhteenveto

Tampereella käynnissä olevien kehityshankkeiden suhde tapahtumakaupungin kehitykseen ja vetovoimaan on selkeä, mutta jokaisen kehityshankkeen vaikutus on erilainen. Osa hankkeista on selviä vastauksia Tampereen tapahtumakaupungin kehittämisen ongelmakohtiin. Toiset hankkeet,

kuten ratikka, vaikuttavat Tampereen tapahtumakaupungin kehittymiseen välillisestimuookkaamalla kaupunkiympäristöä. Kehityshankkeiden vaikutusten lisäksi haastatellut asiantuntijat puhuivat myös taloudellisesta puolesta. Asiantuntijat ymmärsivät investointien tarpeellisuuden, mutta tavalliselle kaupunkilaiselle miljoonien eurojen panostusten perustelu kaupungin oman talouden ollessa tiukalla, nähtiin ymmärrettävistä syistä hankalana. Tilannetta ei helpota se, että projektien todelliset talousvaikutukset ilmenevät vasta vuosia valmistumisen jälkeen. Tulevaisuus näyttää ovatko investoinnit eri kehityshankkeisiin kannattavia ja saadaanko uusille puitteille niiden ansaitsemaa sisältöä.

6.3 Tapahtumakaupungin vetovoimaisuustekijät (Joki & Virtanen)

Tässä luvussa analysoidaan asiantuntijoiden täyttämiä malleja ja vertaillaan niitä tutkijoiden versioon mallista. Vertailun selkeyttämiseksi haastatteluvastauksista muodostettiin keskiarvomalli. Keskiarvomalli muodostettiin käymällä vastauksia läpi taso kerrallaan ja laskemalla, mille tasolle ja kuinka monta kertaa kukin toimija tai asia oli tasolle sijoitettu. Tämän jälkeen toimija tai asia sijoitettiin keskiarvomalliin sille tasolle, jossa se esiintyi useimmiten. Oranssilla merkittiin toimijat, joiden sijoittelu asiantuntijoiden vastauksissa poikkeaa tutkijoiden omasta mallista. Laskenta tehtiin manuaalisesti. Keskiarvomalli löytyy alta.

Kuva 4. Tapahtumakaupungin vetovoimaisuustekijöiden kaarimalli, keskiarvomalli.

Kuten yllä olevasta kuvasta voidaan havaita, tutkijoiden muodostama malli vastaa melko hyvin asiantuntijoiden vastauksista muodostettua keskiarvomallia. Ainoastaan tapahtumatoimiston ja vapaaehtoisten sijoittaminen poikkesi selvästi tutkijoiden omasta näkemyksestä. Vain kolme lomakkeen täyttäneistä asiantuntijoista sijoitti tapahtumatoimiston koordinaattori-kohtaan, johon tutkijat sen itse olivat sijoittaneet. Sen sijaan tapahtumatoimisto sijoitettiin yhdessä vastauksessa tapahtumien tekijät -tasolle ja viidessä vastauksessa verkostotekijät-tasolle. Tutkijat näkivät tapahtumatoimiston verkostotoimijana, jolla kuitenkin on myös erityinen koordinaattorin rooli eri tasojen välillä. Suurin osa asiantuntijoista näki tapahtumatoimiston myös tämän kaltaisena verkostotekijänä, mutta ei kuitenkaan eri toimijoita yhdistävänä koordinaattorina. Tästä herääkin kysymys, tulisiko Tapahtumatoimiston korostaa asemaansa tapahtumajärjestäjien palveluntarjoajana, jonka kautta hoituisi muiden palvelujen ohella yhteydenpito niin

pelastusviranomaisiin, hotellitarjoajiin ja ravintoloihin. Samalla Tapahtumatoimisto voisi viestiä kaupungin strategiasta ja sen mukaisista toimenpiteistä tapahtumajärjestäjien suuntaan. Myös aiemmin mainittu tapahtumajärjestäjien yhteinen kalenterijärjestelmä vahvistaisi asemaa koordinaattorina. Toisaalta sijoittuminen verkostotekijät-tasolle mukailee jossain määrin tutkijoiden näkemystä tapahtumatoimiston asemasta eri toimijoita yhdistävänä koordinaattorina, joka operoi kaikilla mallin tasoilla. Mikäli mallia olisi haastattelutilanteessa yksityiskohtaisemmin avattu, olisi sijoittaminen koordinaattori-kohtaan voinut tuntua haastateltavista selkeämmältä ja loogisemmalta. Koska asiantuntijoita ei kuitenkaan haluttu lainkaan johdatella vastauksissaan, tätä mahdollisuutta ei haluttu käyttää.

Viidessä yhdeksästä asiantuntijoiden täyttämästä mallista vapaaehtoiset oltiin sijoitettu sisimmälle kaarelle. Yhdessä vastauksessa se oli sijoitettu verkostotekijät tasolle ja yhdessä toimintaympäristön tekijät -tasolle. Kahdessa vastauksessa vapaaehtoisia ei oltu sijoitettu malliin lainkaan. Asiantuntijat näkivät vapaaehtoisilla olevan suurempi merkitys tapahtumakaupungin kannalta kuin mitä tutkijat olivat teorian pohjalta arvioineet. Tämä saattaa selittyä osittain sillä, että asiantuntijoilla on syvällinen ymmärrys tapahtumajärjestämisen operatiivisesta puolesta, minkä ansiosta vapaaehtoisten merkitys näyttäytyy heille selkeämmin kuin tutkijoille.

Suurta vaihtelua oli myös infrastruktuurin ja logistiikan sijoittamisessa malliin. Tutkijoiden mallissa nämä asiat ovat sijoitettuna toimintaympäristön tekijät -tasolle. Osa asiantuntijoista kuitenkin sijoitti ne sisimmälle tasolle. Sisimmälle tasolle infran ja logistiikan sijoittivat sidosryhmiä edustavat haastateltavat. Lisäksi muutama sidosryhmän edustaja ei sijoittanut tekijöitä malliin lainkaan. Tämä voi kertoa siitä, että joillekin tapahtumakaupungin sidosryhmille infran ja logistiikan merkitys on suurempi, kun taas toisille sen merkitystä on vaikeaa määritellä tai näitä tekijöitä pidetään itsestäänselvyytenä. Vastaavasti kaupungin oman organisaation edustajat sijoittivat infran ja logistiikan uloimmalle kaarelle toimintaympäristötekijöiksi. Tämä voi kertoa siitä, että kaupungin edustajat näkevät kaupungin roolin tapahtumien mahdollistajana, jolloin infran ja logistiikan tarjoaminen on osa tätä toimintaympäristön mahdollistamista.

Myös imagon paikka asiantuntijoiden malleissa vaihteli eniten muihin tekijöihin verrattuna. Tämä saattaa johtua siitä, että kaupungin imago on käsitteenä vaikeasti määriteltävä ja monitulkintainen. Imago sekoitetaan usein kaupungin brändiin ja sen merkitys tapahtumakaupungin kannalta ei ole selkeää. Joissakin vastauksissa imago sijoitettiin sisimmälle tasolle, mikä voi kertoa siitä, että imago ja tapahtumat nähtiin toisistaan erottamattomina tekijöinä. Tapahtumat hyötyvät kaupungin hyvästä imagosta, mutta toisaalta imagoa voidaan kehittää tapahtumien avulla. Kun imago

sijoitettiin uloimmalle tasolle, se nähtiin abstraktimpana, taustalla vaikuttavana asiana ja toimintaympäristön tekijänä, jolla on positiivinen vaikutus esimerkiksi tapahtumien houkuttelun ja haun yhteydessä.

Yhteenveto

Tutkijoiden muodostama Tapahtumakaupungin vetovoimaisuustekijöiden kaarimalli vastaa melko hyvin asiantuntijoiden näkemyksiä. Eri toimijat ja tekijät sijoituivat samoille mallin tasoille sekä tutkijoiden, että asiantuntijoiden malleissa. Tekijöistä vapaaehtoiset ja tapahtumatoimisto olivat ainoat, joissa vetovoimaisuustekijöiden sijoituspaikka erosi, verrattuna alkuperäiseen tutkijoiden muotoilemaan versioon mallista.

7. Päätelmät (Joki & Virtanen)

Tapahtumat ovat jo vuosikymmeniä olleet Tampereella tärkeä lisä kaupunkilaisten arkeen. Viime vuosina Tampereen kaupunki on kuitenkin lisännyt strategista tapahtumakaupungin kehittämistä. Kaupunki haluaa, että tapahtumia järjestetään ympäri vuoden ja että kaupungin tunnettuus tapahtumien myötä kasvaa myös kansainvälisesti. Ympäri kaupunkia rakenteilla olevat kehityshankkeet parantavat Tampereen edellytyksiä kilpailla sekä kansallisella että kansainvälisellä tasolla. Ne myös lisäävät tapahtumakaupungin vetovoimaisuutta ja luovat uudenlaisia mahdollisuuksia tapahtumien järjestämiselle. On kuitenkin muistettava, että samalla kun kehityshankkeet lisäävät tunnetta kansainvälisestä kaupungista, ei tulisi unohtaa laadukkaan ja monipuolisen sisällön merkitystä. Pelkät upeat puitteet eivät riitä tapahtumakaupungin kehittämiseen, vaan niiden lisäksi tarvitaan hyviä tapahtumia.

Kansallisella tasolla tarkasteltuna Tampereen asema tapahtumataloudessa on hyvä. Mikäli kaupunki kuitenkin haluaa siirtyä seuraavalle, eli kansainväliselle tasolle, on tiettyihin ongelmakohtiin kiinnitettävä huomiota ja etsittävä aktiivisesti ratkaisuja. Majoituskapasiteetin riittämättömyys on uusien hotellien rakentamisesta huolimatta ongelma. Erityisesti edullisten majoitusvaihtoehtojen tarjontaa on lisättävä, mikäli Tampere aikoo jatkossakin houkuttaa kaupunkiin esimerkiksi suuria urheilutapahtumia. Majoituskapasiteetin lisäksi kaupungin saavutettavuuteen tulisi panostaa. On selvää, että kaupungin sijainti kansainvälisesti tarkasteltuna on haasteellinen. Sijaintiinsa kaupunki ei voi vaikuttaa, mutta saavutettavuuteensa kyllä. Ongelman ratkaisemiseksi on tehtävä selvä linjaus siitä, panostetaanko tulevaisuudessa lentokentän ja lentoliikenteen kehittämiseen, vai panostetaanko nopeampaan ja suoraan raideyhteyteen pääkaupunkiseudulta.

Kuten tutkimuskirjallisuudesta selviää, tapahtumilla on monenlaisia vaikutuksia kaupunkiin. Tutkimuksessa haastatellut asiantuntijat tunnistivat nämä vaikutusulottuvuudet, joista kuitenkin taloudellinen ulottuvuus korostui selkeimmin. Tapahtumien aluetaloudelliset vaikutukset ovat helpoiten tunnistettavissa ja niiden avulla tapahtumakaupungin kehittäminen on yksinkertaisinta perustella. Myös tapahtumien ympäristölliset ja etenkin sosiaaliset vaikutukset tunnistettiin, vaikkakin niiden sisällöllisessä määrittelyssä oli asiantuntijakohtaisia eroja. Jotta tapahtumallisuuden kasvattamista ja tapahtumakaupungin kehittämistä osittain verovaroin voitaisiin jatkossakin edesauttaa, tulisi tapahtumien kolmijaolliset vaikutukset tehdä paremmin näkyväksi.

Tampereella poliittinen ilmapiiri on tapahtumamyönteinen yli puoluerajojen. Tämä johtuu ainakin osittain siitä, että Tampereella on pitkä historia yhteisöllisyyden, harrastamisen ja tapahtumien

saralla. Poliittinen ilmapiiri on vaikuttanut paitsi suurten kehityshankkeiden käynnistämiseen, myös suurien tapahtumien isäntäkaupunkina toimimiseen. Tampere on ottanut tapahtumallisuuden ja vetovoimaisen elämyskaupungin edistämisen osaksi kaupunkistrategiaansa, mikä sitoo kaupungin poliittisen päätöksenteon tapahtumakaupungin tavoitteelliseen kehittämiseen. Tämä on konkreettinen todiste kaupungin motivaatiosta tapahtumia ja tapahtumallisuutta kohtaan.

Tutkimuksessa esitelty tapahtumakaupungin vetovoimaisuustekijöiden kaarimalli osoittaa tapahtumakaupungin monimuotoisuuden. Haastateltujen asiantuntijoiden näkemys tukee teoriasta johdettua, tutkijoiden näkemystä mallista. Tekijät voidaan erotella eri vaikutustasoille ja niiden merkitys tapahtumakaupungille sekä vetovoimaisuudelle vaihtelee. Muutaman tekijän sijoittuminen asiantuntijoiden mallissa erosi tutkijoiden näkemyksestä. Tämä selittynee sillä, että asiantuntijat työskentelevät lähempänä tapahtumien arkea.

Tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää, miten ja miksi Tamperetta kehitetään tapahtumakaupunkina. Tutkimuksen tavoitteeksi asetettiin ajankohtaiseen ilmiöön paneutuminen, sekä käytännönläheisyys. Kysymykseen miksi Tamperetta kehitetään tapahtumakaupunkina, pystyttiin muodostamaan selkeä vastaus. Tampereella on ymmärretty, että tapahtumilla on paitsi taloudellisia, myös sosiaalisia ja ympäristövaikutuksia. Näitä vaikutuksia pyritään hallitsemaan ja valjastamaan kaupungin kehityksen vauhdittamiseksi. Sen sijaan siihen, miten Tamperetta kehitetään tapahtumakaupunkina, vastaukset ovat huomattavasti monimutkaisempia. Kaupungissa käynnissä olevien kehityshankkeiden avulla kehitetään koko kaupunkia, mutta samalla luodaan myös parempia puitteita tapahtumallisuuden kasvuksi. Tampereella panostetaan tapahtumallisuuden kasvamiseen monella eri tasolla ja kaupungissa vallitsee kehitysmuotoinen henki. Tapahtumallisuus on otettu osaksi kaupungin strategiaa, mutta se ei näyttele pääroolia kaupungin kehittämisessä. Tällä tavoin kehittäminen on tasapainoista ja monipuolista.

Tutkimuksessa esitellyt tulokset tukevat aiempaa tutkimusta elämystalouden merkityksen kasvusta ja siitä, että tapahtumia voidaan hyödyntää yhtenä kaupunkien vetovoimaisuustekijänä. Kaupunkikehittämisessä on käyty laajasti keskustelua paikallisten vahvuuksien ja heikkouksien hyväksymisestä, sekä niiden ottamisesta kehittämisen lähtökohdiksi. Näkökulma nousi vahvasti esille myös tässä tutkimuksessa. Omien heikkouksien ymmärtäminen ja niiden kääntäminen vahvuuksiksi on avain pitkäjänteiseen ja kestäväan kaupunkikehitykseen. On selvää, että joillain alueilla on paremmat lähtökohdat kaupunkien välisessä kilpailussa esimerkiksi sijaintinsa ansiosta. Tämä ei kuitenkaan tarkoita, että ainoastaan näillä kaupungeilla olisi mahdollisuus menestyä kaupunkien välisessä vetovoimakilpailussa. Myös kaupungin tapahtumallisuutta on rakennettava

paikalliset heikkoudet ja vahvuudet huomioiden. Tällä tavalla tapahtumakaupunki tarjoaa hyvät edellytykset asukkailleen, yrityksilleen ja tapahtumilleen, sekä mahdollisuuden luoda muista kaupungeista erottuva brändi.

7.1 Tutkimuksen luotettavuuden arviointi (Joki & Virtanen)

Tutkimuksen toteutus, aineistonkeruu ja sen analysointi toteutettiin mahdollisimman objektiivisella tutkimusotteella. Puolistrukturoitu teemahaastattelu yhdistettynä lomakemuotoiseen mallin täyttämiseen koettiin sopivan laaja-alaiseksi ja samalla haastateltavalle sujuvaksi tavaksi kerätä empiiristä aineistoa. Koska tutkimuskysymys muodostui mitä ja miksi kysymyksistä, ei esimerkiksi pelkällä lomakekyselyllä olisi ollut mahdollista saavuttaa riittävän syvällistä ja kuvailevaa aineistoa koskien tutkimuksen teemoja. Teemahaastatteluja tehdessä on kuitenkin muistettava, että empiria on tällöin subjektiivista ja haastateltavan omista mielipiteistä ja arvoista riippuvaista. Tutkimuksessa luotettavuutta pyrittiin lisäämään aineiston huolellisella käsittelyllä ja perusteella analysoinnilla.

Haastetta tutkimukseen loi se, että Tampereen kokoisessa kaupungissa tapahtuma-asiantuntijoiden määrä on rajallinen. Toisaalta tätä kompaktiutta voidaan pitää myös tutkimuksen kannalta edullisena seikkana. Korkeampi lukumäärä haastatteluja olisi luonnollisesti tarjonnut laajemman näkemyksen aiheesta ja lisännyt tutkimuksen luotettavuutta. On kuitenkin muistettava, että Progradu tutkielma asettaa tietyt ajalliset ja aineistolliset rajat, joiden puitteissa on toimittava.

Tutkimuksen luotettavuutta olisi mahdollista lisätä myös mallin kehittämisellä. Mallin käytössä olisi voinut panostaa selkeämpään ohjeistukseen mallin täyttöön liittyen avaamalla paremmin eri tasoja sekä sitä mitä mallilla pyritään ilmentämään. Tämän lisäksi mallia olisi voitu kehittää testaamalla sen toimivuutta ja ymmärrettävyyttä esihaastatteluissa. Kokonaisuudessaan malli kuitenkin näyttäytyi asiantuntijoille ymmärrettävänä ja hyvin tapahtumakaupunkia kuvaavana työkaluna. On myös muistettava, että empiiristä aineosta kerättyä mallin täyttö oli pieni osa-alue, jolla haluttiin laajentaa kerättyä haastatteluaineistoa.

7.2 Jatkotutkimusmahdollisuudet (Joki & Virtanen)

Tutkimuksen tarkoituksena oli analysoida Tampereen nykytilaa ja kehitystä tapahtumakaupunkina ja sillä haluttiin luoda laaja-alainen katsaus tapahtumien ja kaupungin väliseen yhteyteen. Tutkimukseen haluttiin ottaa mukaan myös kehityshankkeet, sillä niiden yhteyttä tapahtumiin ja

tapahtumakaupungin kehitykseen ei ole aiemmin juurikaan tutkittu. Tämä tarjoaisikin ensimmäisen mahdollisuuden jatkotutkimukselle, jossa voitaisiin tarkastella yksityiskohtaisemmin yhden tietyn kehityshankkeen pitkäaikaisia vaikutuksia tai investoinnin taloudellista kannattavuutta tapahtumakaupungin kannalta. Näiden lisäksi kehityshankkeiden investoinnin tuottavuutta voitaisiin arvioida myös muilla vaikuttavuusmittareilla.

Toinen mahdollinen jatkotutkimusaihe voisi olla tapahtumakaupungin vetovoimaisuustekijöiden kaarimallin jatkojalostaminen. Mallia käyttää esimerkiksi kahden eri tapahtumakaupungin vertailuun tai vastaavasti malliin sijoitettavien vetovoimaisuustekijöiden vaikutuksia arvioida syvällisemmin. Tässä tutkimuksessa muodostettu malli on ensimmäinen versio, jolla haluttiin selkeämmin tuoda esiin tapahtumakaupungin tekijöiden monimuotoisuutta ja laajuutta. Kuten tutkimuksessa on ilmennyt, tapahtumakaupungissa on useita toimijoita, asiantuntijoita ja toimintaympäristöön liittyviä seikkoja, jotka saattavat aiheuttaa sen, että tapahtumakaupunki käsitteenä on vaikea kokonaisuudessaan hahmottaa.

Aiheen tutkimuksen kannalta olisi tärkeää paneutua myös tapahtumien vaikutusten laajempaan analysointiin. Aluetaloudellisia vaikutuksia on tutkittu paljon, etenkin yksittäisten tapahtumien kannalta, mutta sosiaalisten ja ympäristövaikutusten mittaaminen on Suomessa edelleen vähäistä, vaikka nämä kaksi vaikutusulottuvuutta onkin tunnistettu. Mikäli vaikutusarvioinneissa huomioitaisiin taloudellisen näkökulman lisäksi laajemmat yhteiskunnalliset vaikutukset, saattaisi tapahtumien hyödyntäminen ja julkinen rahoittaminen tuntua perustellummalta.

Lähteet

Kirjallisuuslähteet

- Alasuutari, P. 1999. *Laadullinen tutkimus*. 3. uud. p. Tampere: Vastapaino.
- Allen, J. 2002. *Festival and special event management*. 2. ed. Milton, Qld: Wiley.
- Andersson, T., Ambrecht J. & Lundberg E. 2016. *Triple impact assessments of the 2013 European athletics indoor championship in Gothenburg*. Scandinavian Journal of Hospitality and Tourism, vol. 16, no. 2, 158–179.
- Anttiroiko, A. 2015. *New urban management: Attracting value flows to branded hubs*. Basingstoke: Palgrave Macmillan.
- Anttiroiko, A. 2014. *The political economy of city branding*. London: Routledge.
- Balsas C. 2004. *City Centre Regeneration in the Context of the 2001 European Capital of Culture in Porto, Portugal*. Local Economy, Vol. 19, No. 4, 396–410, November 2004. Routledge. Luetu 6.6.2018.
- Bowdin, G.A.J. 2006. *Events management*, 2.th edn, Elsevier Butterworth-Heinemann, Oxford.
- Cantell, T. 1993. *Musiikkijuhlien yleisöt: Kaustinen, Kuhmo, Viitasaari = The audiences of Finnish music festivals : Kaustinen Folk Music Festival, Kuhmo Chamber Music Festival, Viitasaari - Time of Music*. Helsinki: Taiteen keskustoimikunta.
- Carlsen, J., Andersson, T.D., Ali-Knight, J., Jaeger, K. & Taylor, R. 2010. *Festival management innovation and failure*. International Journal of Event and Festival Management, vol. 1, no. 2, 120–131.
- Castells, M. 1989. *The informational city: Information technology, economic restructuring, and the urban-regional process*. Oxford: Blackwell.
- Christensen, J. 2009. Global Experience Industries: *The Business of Experience Economy*. Santa Barbara: Aarhus University Press.
- Davies, L.E. 2006. *Sporting a new role? Stadia and the real estate market*, Managing Leisure, 11:4, 231–244.

- De Bres, K. & James, D. 2001. *Celebrating group and place identity: A case study of a new regional festival*. *Tourism Geographies*, 3:3, 326–337.
- Felsenstein, D. & Fleischer A. 2003. *Local Festivals and Tourism Promotion: The Role of Public Assistance and Visitor Expenditure*. *Journal of Travel Research*, vol. 41, no. 4, 385–392.
- Friedmann, J. 2002. *The prospect of cities*. Minneapolis: University of Minnesota Press.
- Getz, D. 2005. *Event Management & Event Tourism*, 2. painos. New York: Cognizant Communication Corporation.
- Getz, D. 2007. *Event tourism: Definition, evolution and research*. *Tourism Management*, vol. 29, no. 3, 403–482.
- Getz, D. 2009. *Policy for sustainable and responsible festivals and events: institutionalization of a new paradigm*. *Journal of Policy Research in Tourism, Leisure and Events*, 1:1, 61–78.
- Hall, C.M. 1992. *Hallmark Tourist Events: Impacts, Management, and Planning*. Belhaven Press, London.
- Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 1988. *Teemahaastattelu*. 4. p. Hki: Yliopistopaino.
- Hirsjärvi S., Remes P. & Sajavaara P. 2013, *Tutki ja Kirjoita*. Helsinki: Tammi.
- Hixson, E. 2014. *The impact of young people's participation in events: Developing a model of social event impact*. *International Journal of Event and Festival Management*, Vol. 5 Issue: 3, 198 – 218
- Jensen, R. 1999. *The dream society: how the coming shift from information to imagination will transform your business*, McGraw-Hill, New York.
- Kainulainen, K. 2005. *Kunnat ja kulttuurin talous: Tulkintoja kulttuuripääoman ja festivaalien aluetaloudellisista merkityksistä*. Akateeminen väitöskirja. Tampereen Yliopistopaino Oy – Juvenes Print. Tampere.
- Kainulainen, K. 2004. *Elämyksistä elinkeinoja: Kulttuuritapahtumien paikallistaloudelliset merkitykset maaseutukunnille ja kaupungeille*. Seinäjoki: Helsingin yliopisto.
- Kostiainen, J. & Sotarauta, M. *Great Leap or Long March to Knowledge Economy: Institutions, Actors and Resources in the Development of Tampere, Finland*. *European Planning Studies*, vol. 11, no. 4, 415–438.

Kresl, P.K., Ietri, D. & Ebscohost. 2016. *Smaller cities in a world of competitiveness*, Routledge, New York.

Liu, Yi-De 2016. *Cultural Event and Urban Regeneration: Lessons from Liverpool as the 2008 European Capital of Culture*. European Review, Cambridge, Vol. 24, Iss. 1, (Feb 2016): 159-176. DOI:10.1017/S1062798715000265

Loftman, P. and Nevin B. 1995. *Prestige projects and urban regeneration in the 1980s and 1990s: a review of benefits and limitations*. Planning Practise & Research, 08/1995

Lorentzen, A. 2009. *Cities in the Experience Economy*, European Planning Studies, vol. 17, no. 6, 829–845.

Merimaa, M. 2007. 110-117 – teoksessa Silvanto, S. *Festivaalien Helsinki: urbaanin festivaalikulttuurin kehitys, tekijät ja kokijat*, Helsingin kaupungin tietokeskus, Helsinki.

Miles, S. 2005. 'Our Tyne': *Iconic Regeneration and the Revitalisation of Identity in Newcastle Gateshead*. Urban Studies, Vol. 42, Nos 5/6, 913– 926, May 2005.

Mykkänen-Hänninen, R. 2007. *Vapaaehtoistyön rajapinnoilla*. Helsinki: Helsingin ammattikorkeakoulu Stadian julkaisuja.

Pastak, I. & Kährlik A. 2016. *The Impacts of Culture-led Flagship Projects on Local Communities in the Context of Post-socialist Tallinn*. Sociologicky Casopis; Praque. Sarjan osa 52, Numero 6. 963–990. DOI:10.13060/00380288.2016.52.6.292

Pine, B. J., II & Gilmore, J. H. 1999. *The experience economy: Work is theatre & every business a stage*. Boston (Mass.): Harvard Business School Press.

Porter, M. E. 1995. *The competitive advantage of the inner city*. Long Range Planning, vol. 28, no. 4, 132–132.

Richards, G. & Palmer, R. 2010. *Eventful cities: Cultural management and urban revitalisation*. Oxford: Butterworth-Heinemann.

Ruokolainen, O. 2017. *Suunniteltu luovuus: Kulttuuritoiminnot ja strateginen aluekehittäminen*. Akateeminen väitöskirja. Tampere University Press, Tampere.

Sherwood, P. 2007. *A Triple Bottom Line Evaluation of the Impact of Special Events: The Development of Indicators*. Victoria University, Centre for Hospitality and Tourism Research.
Haettu 29.1.2018 <http://vuir.vu.edu.au/1440/1/Sherwood.pdf>

Smith, A. 2012, *Events and urban regeneration: The strategic use of events to revitalise cities*. London: Routledge.

Smith A. 2006. Events and Sustainable Urban Regeneration. Teoksessa *Event Management and Sustainability*. Razaq R. & Musgrave J.

Sotarauta, M. 2016. *Leadership and the city: Power, strategy and networks in the making of knowledge cities*. London ; New York, NY: Routledge.

Swyngedouw, E. 1992. The Mammon quest. 'Glocalisation', interspatial competition and the monetary order: the construction of new scales, in M. DUNFORD and G. KAFKALAS (Eds) *Cities and Regions in the New Europe*. London: Belhaven Press, 39–67.

Swyngedouw, E. 2004 *Globalisation or 'glocalisation'? Networks, territories and rescaling*, Cambridge Review of International Affairs, 17:1, 25–48

Temelová, J. 2007. *Flagship Developments and the Physical Upgrading of the Postsocialist Inner City: The Golden Angel Project in Prague*. Geografiska Annaler 89 B (2): 169–181.

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2002, *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi*. Helsinki: Tammi.

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2009, *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi*. 5., uud. laitos. Helsinki: Tammi.

Tyni, M. & Aho, S. 1999. *Sodankylän elokuvajuhlat. Yleisön rakenne ja arviot sekä talousvaikutukset 1999*. Lapin yliopiston osaamiskeskuksen tiedotteita 5/99.

Lind, M. 2015. Tampere – kasvava ja muuttuva kaupunki. Teoksessa Hautamäki, R.(toim.) *Tampereen tarina. Teollisuuden synnyttämä kaupunki harjujen ja järvien solmukohdassa*, 7–19. Tampere: Juvenes Print-Suomen Yliopistopaino Oy

Verkkolähteet

Airaksinen, J. , Haveri A., Jäntti A., Härkönen H. 2015, *Miten kuntien rooli muuttuu sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen siirtyessä maakunnalliselle vastuulle?* Tampere: Pirkanmaan liitto. Saatavissa < http://www.pilkahdus.fi/sites/default/files/uusi_kunta_3105.pdf. >

Luettu 14.11.2017

Finavia. Tampere-Pirkkalan lentoaseman kasvu jatkuu: Finavian kehitys- ja peruskorjausohjelma tukee Pirkanmaan elinvoimaisuutta ja saavutettavuutta.

Saatavissa<<https://www.finavia.fi/fi/uutishuone/2018/tampere-pirkkalan-lentoaseman-kasvu-jatkuu-finavian-kehitys-ja-peruskorjausohjelma> >Luettu 24.7.2018

Haveri, A., Airaksinen, J. & Jäntti, A. 2015, *Kuntien tulevaisuus – miten kunnallishallintoa tulisi kehittää?* Tampere: Pirkanmaan liitto. Saatavissa<http://www.pilkahdus.fi/sites/default/files/tulevaisuuden_kunta.pdf > Luettu 16.11.2017.

Heino, A., 2016. *Tampere-talon lisärakennus valmistui – seuraavaksi urakoidaan Muumi-museo*. Saatavissa< <https://yle.fi/uutiset/3-8912282> >Luettu 10.10.2017.

Kansi ja Areena – hanke, *Tampereen kansi ja areena*. Saatavissa<<https://www.kansiareena.fi/>> Luettu 16.6.2018.

Kaupunginhallituksen pöytäkirja 16.4.2018, § 176, Tampereen kaupunki. *Särkänniemen, Mustanlahden, Onkiniemen ja Santalahden rantapuiston kehittämisen tilannekatsaus ja jatkotyön linjaukset*. Saatavissa<[http://tampere.cloudnc.fi/fi-](http://tampere.cloudnc.fi/fi-FI/Toimielimet/Kaupunginhallitus/Kokous_1642018/Sarkanniemen_Mustanlahden_Onkiniemen_ja_(52422))

[FI/Toimielimet/Kaupunginhallitus/Kokous_1642018/Sarkanniemen_Mustanlahden_Onkiniemen_ja_\(52422\)](http://tampere.cloudnc.fi/fi-FI/Toimielimet/Kaupunginhallitus/Kokous_1642018/Sarkanniemen_Mustanlahden_Onkiniemen_ja_(52422)) >Luettu 23.7.2018.

Kaupunginhallituksen pöytäkirja 28.5.2018 § 252, Tampereen kaupunki. *Suurtaapahtumien tilannekatsaus*. Saatavissa: <[http://tampere.cloudnc.fi/fi-](http://tampere.cloudnc.fi/fi-FI/Toimielimet/Kaupunginhallitus/Kokous_2852018/Suurtaapahtumien_tilannekatsaus(55643))

[FI/Toimielimet/Kaupunginhallitus/Kokous_2852018/Suurtaapahtumien_tilannekatsaus\(55643\)](http://tampere.cloudnc.fi/fi-FI/Toimielimet/Kaupunginhallitus/Kokous_2852018/Suurtaapahtumien_tilannekatsaus(55643))> Luettu 25.5.2018.

Kettumäki, R. 2016. *Ruotsin pääministeri esittää lakien tiukentamista festivaaliahdistelujen takia*. Yle-verkkouutiset. Saatavissa<<https://yle.fi/uutiset/3-9005137>> Luettu 6.2.2018.

Loppuraportti kevään 2017 kuntalaisten ja sidosryhmien kyselystä. Saatavissa<https://www.tampere.fi/tiedostot/s/PWpACTM6d/strategia_ja_brandi_Kyselyn_loppuraportti.pdf >Luettu 10.10.2017.

Maunu, A., 2017. *Tampereen kaupunki myy Tampere-talon vierestä tontin hotellia varten*. Saatavissa<https://www.tampere.fi/tampereen-kaupunki/ajankohtaista/tiedotteet/2017/11/02112017_4.html. > Luettu 10.11.2017

Matson-Mäkelä, K., 2017. *Tampere taas suosituin matkailukaupunki – Porvoo, Turku ja Helsinki tiukasti kannoilla*. Saatavissa <<https://yle.fi/uutiset/3-9534231>> Luettu 6.11.2017.

Roth, R. & Airo, T. 2.10.2017. *Tampereen Kannen ja areenan työt käynnissä – Lue tästä kaikki tulevien vuosien suurimmasta rakennushankkeesta*. Julkaistu 02.10.2017 klo 16.34, päivitetty 25.01.2018 klo 15.42. Saatavissa< <https://www.aamulehti.fi/uutiset/nain-tampereen-kansi-ja-areena-on-edennyt-lue-tasta-kaikki-tulevien-vuosien-suurimmasta-rakennushankkeesta-200426467/>>Luettu 1.6.2018.

Routio, P. *Empiirisen tutkimuksen suunnittelu*.

Saatavissa<<http://www2.uiah.fi/projekti/metodi/044.htm>> Luettu 15.8.2018

STT- info, 21.9.2017 12:30. *Blockfestin festarivieraat jättivät Tampereen seudulle jälleen muhkean rahapotin*. Saatavissa< <https://www.sttinfo.fi/tiedote/blockfestin-festarivieraat-jattivat-tampereen-seudulle-jalleen-muhkean-rahapotin?publisherId=63249658&releaseId=63510147> > Luettu 9.8.2018, kello 15.38

SRV. *Kansi ja Areena*. Saatavissa <<https://www.srv.fi/kaupunkien-kehittaja/kansi-ja-areena/>> Luettu 6.6.2018.

Tampereen Ilves. *Seuran esittely*. Saatavissa< <https://www.ilvesry.fi/70> >Luettu 14.8.2018, kello 12.15

Tampereen kaupunki, tiedote 3.9.2012. *Tapahtumatoimisto juhlii 1-vuotista toimintaansa*. Saatavissa<https://www.tampere.fi/tampereenkaupunki/ajankohtaista/tiedotteet/2012/09/31082015_4.html>Luettu 24.5.2018

Tampereen kaupunki, tiedote 27.6.2016. *Tampereen kaupungin tapahtumatoimisto siirtyy Visit Tampere Oy:öön*. Saatavissa< https://www.tampere.fi/tampereen-kaupunki/ajankohtaista/tiedotteet/2016/06/27062016_6.html> Luettu 24.5.2018.

Tampereen kaupunki, tiedote 30.10.2017 12.10. *Kansi ja Areena -hankkeen yhteiskuntataloudellisten vaikutusten arviointi päivitetty*. Saatavissa< https://www.tampere.fi/tampereen-kaupunki/ajankohtaista/tiedotteet/2017/10/30102017_2.html>

Luettu 1.6.2018.

Tampereen kaupunki. *Historia*. Saatavissa< <https://www.tampere.fi/tampereen-kaupunki/tietoa-tampereesta/historia.html> >Luettu 13.3.2018, kello 10.06

Tampereen kaupunki. *Tampereen kaupungin talousarvio 2017*.

Saatavissa<<https://www.tampere.fi/tiedostot/t/E2aGZUdTH/talousarvio2017.pdf> > Luettu 27.2.2018

Tampereen kaupunki, *Tampereen Kansi ja Areena*. Saatavissa< <https://www.tampere.fi/tampereen-kaupunki/ohjelmat/keskustahanke/tampereen-kansi-ja-areena.html> >Luettu 1.6.2018.

Tampereen strategia 2030, *Tampere – Sinulle paras*. Saatavissa:
<https://www.tampere.fi/tiedostot/s/gMnFtUzmF/Tampereen_strategia_2030.pdf> Luettu
1.12.2017.

Tampereen pormestariohjelma vuosille 2017-2021, *Inhimillinen ja vetovoimainen Tampere 2018*.
Saatavissa <https://www.tampere.fi/tiedostot/l/2ootxGR6J/lauri_lylyn_pormestariohjelma.pdf>
Luettu 5.12.2017.

Tampereen Tapahtumatoimisto, *Tampereen tapahtumatoiminnan suuntaviivat*. Saatavissa
<https://www.tapahtumatoimisto.com/sites/default/files/lopullinen_highres_eventmyyntiesite_1612.pdf> Luettu 24.11.2017.

Tampereen Tapahtumatoimisto, *Tapahtumaopas - väliaikainen Hiedanranta*. Ei
julkaisupäivämäärää. Saatavissa<
https://www.tapahtumatoimisto.com/sites/default/files/hiedanranta_tapahtumaopas.pdf> Luettu
6.6.2018.

Tamperelainen, verkkouutinen, 26.8.2014 16.19. *Blockfest-vieraat jättivät kaupunkiin miljoonia*.
Saatavissa< <https://www.tamperelainen.fi/artikkeli/234517-blockfest-vieraat-jattivat-kaupunkiin-miljoonia> > Luettu 9.8.2018

Tampereen Palloilijat. *Tampereen Palloilijat 95 vuotta!*
Saatavissa< <http://www.tampereenpalloilijat.fi/tapa-95v-ohjelma/> >Luettu 14.8.2018,

Tampereen Tappara. *TBK ALOITTI 1932, TAPPARA JATKOI VUODESTA 1955 ETEENPÄIN*.
Saatavissa< <http://www.tappara.fi/liiga/tappara-historia/> >Luettu 14.8.2018

Tampereen Teatteri. *Historia*. Saatavissa< <https://tampereenteatteri.fi/sivut/historia/> > Luettu
13.3.2018

Tampereen Ratikka. *Ratikka on meitä kaikkia varten*. Saatavissa <<https://tampereenratikka.fi/>>
Luettu 14.7.2018.

Tilastokeskus. *Väestörakenne 31.12*.
Saatavissa< https://www.tilastokeskus.fi/tup/suoluk/suoluk_vaesto.html >
Luettu 27.2.2018

Turun kaupunki. *Turun Kaupungin talousarvio 2017* Saatavissa
<https://www.turku.fi/sites/default/files/atoms/files//161017_kjn_talousarvioesitys.pdf > Luettu
27.2.2018

Raitiotieallianssi, *Tampereen raitiotie*. Saatavissa <<https://raitiotieallianssi.fi/tampereen-raitiotie/>>
Luettu 14.7.2018.

Visit Tampere - verkkosivu 5.4.2018. *Tampereen tapahtumia 2018*. Saatavissa <<https://visittampere.fi/ajankohtaista/tapahtumia-2018/>> Luettu 24.5.2018.

Visit Tampere – verkkosivu 19.4.2018. *Tästä syystä Tampere houkuttaa matkailijoita - Täysin uudistettu visittampere.fi-sivusto nostaa Tampereen matkailuvaltit esille*. Saatavissa <<https://visittampere.fi/ajankohtaista/tasta-syysta-tampere-houkuttaa-matkailijoita-taysin-uudistettu-visittampere-fi-sivusto-nostaa-tampereen-matkailuvaltit-esille/>> Luettu 24.5.2018.

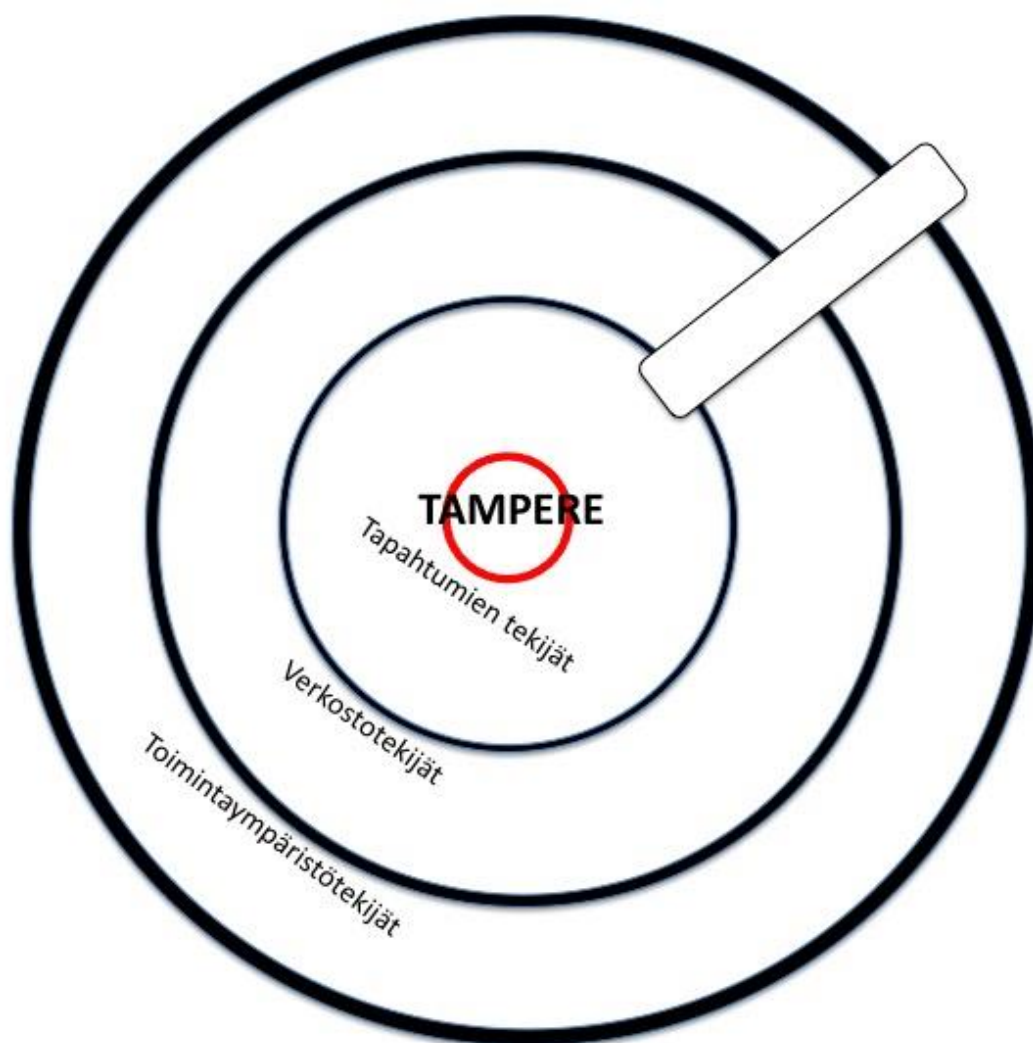
Visit Tampere – verkkosivu 4.7.2018. *Tampereen nuorten MM-kisoista tulossa yhdet kaikkien aikojen suurimmista*. Saatavissa <<https://visittampere.fi/ajankohtaista/tampereen-nuorten-yleisurheilun-mm-kisoista-tulossa-yhdet-kaikkien-aikojen-suurimmista/>> Luettu 6.7.2018.

Visit Tampere - verkkosivu: *Tapahtumajärjestäjille*. Saatavissa <<https://visittampere.fi/ammattilaiset/tapahtumajarjestajille/>> Luettu 28.5.2018.

Visit Tampere - verkkosivu: *Kongressi- ja kokousjärjestäjille*. Saatavissa <<https://visittampere.fi/ammattilaiset/kongressi-ja-kokousjarjestajille/>> Luettu 28.5.2018.

Liitteet

Liite 1. Haastattelun täytettävä lomake (Tapahtumakaupungin vetovoimaisuustekijöiden kaarimallin raamit) ja haastatelluille annettu lista malliin sijoitettavista toimijoista.

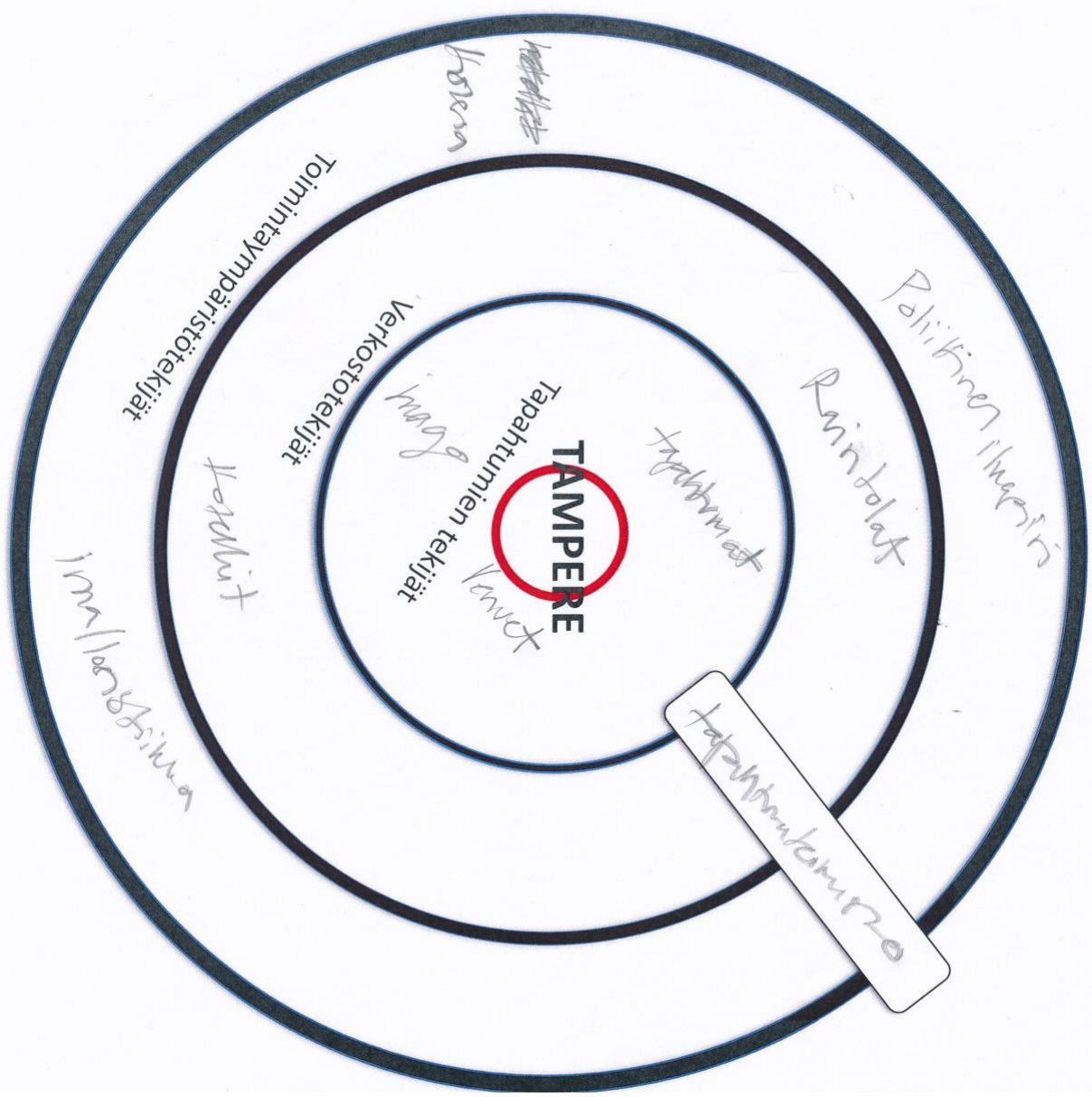

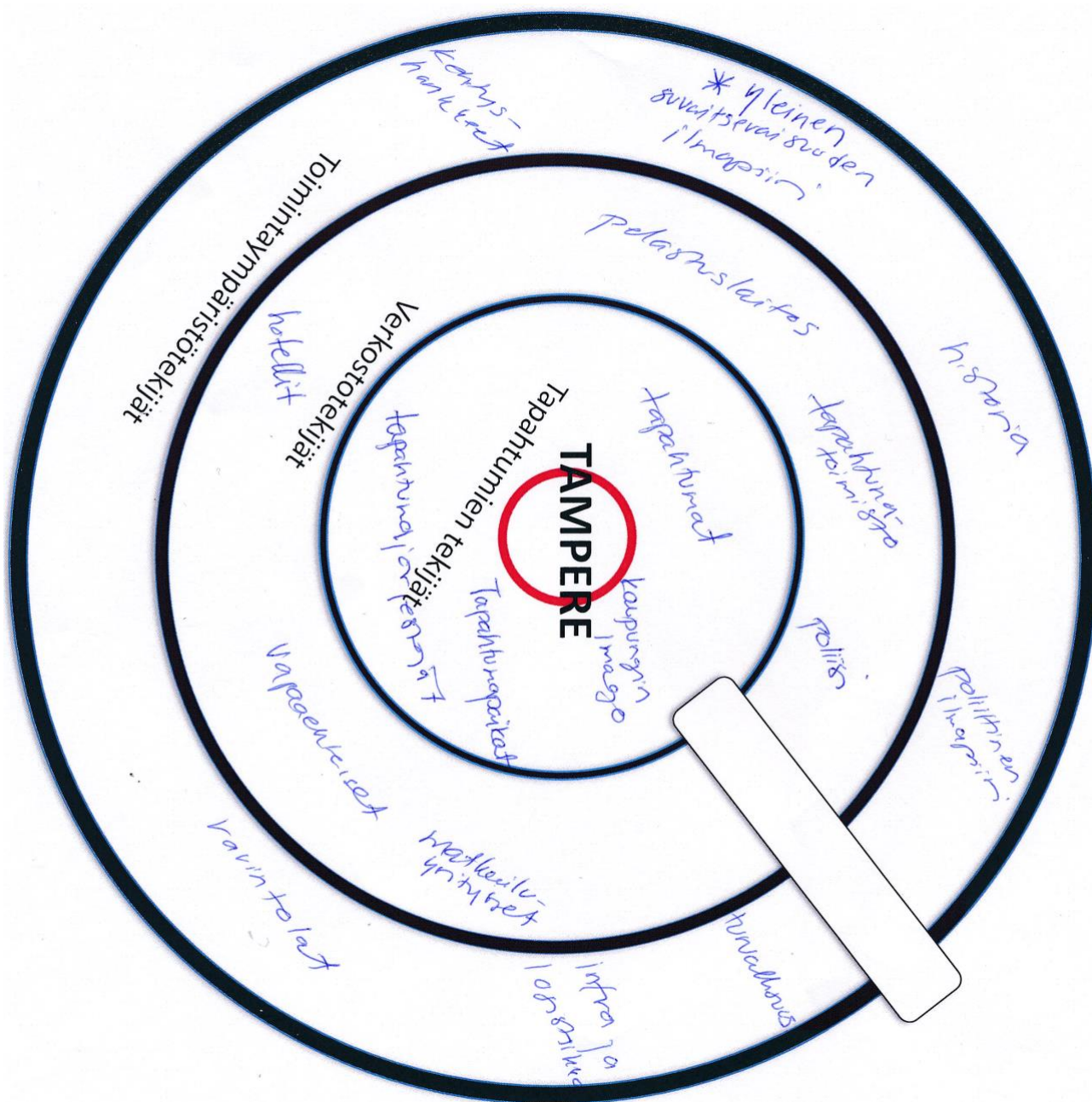
TAPAHTUMAKAUPUNKI

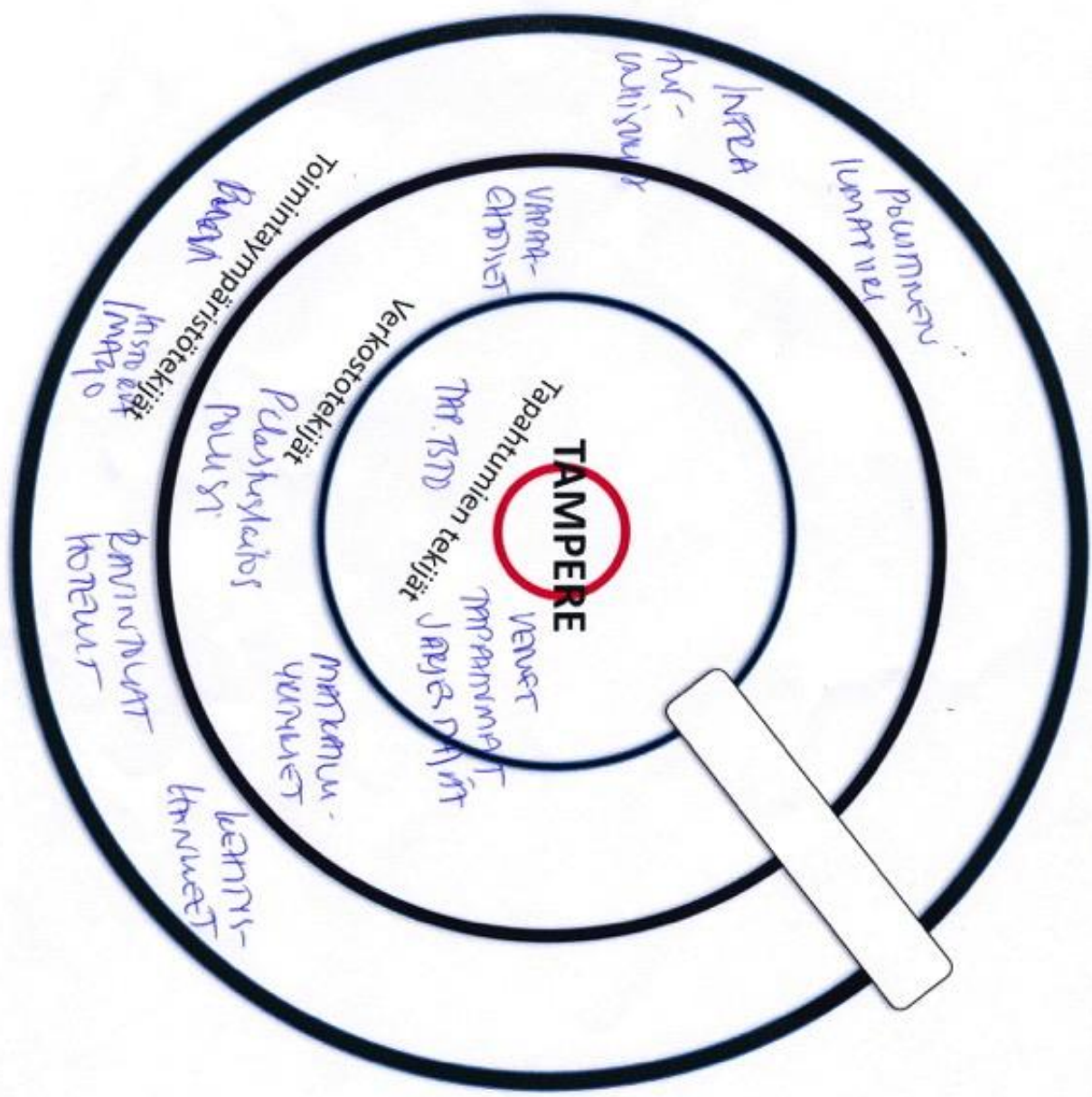
- ☐ tapahtumapaikat / venueet
- ☐ ravintolat
- ☐ tapahtumat
- ☐ tapahtumajärjestäjät (yritykset, seurat, järjestöt)
- ☐ kehityshankkeet
- ☐ pelastuslaitos
- ☐ kaupungin imago
- ☐ poliisi
- ☐ matkailuyritykset
- ☐ infrastruktuuri ja logistiikkajärjestelmät
- ☐ vapaaehtoiset
- ☐ tapahtumatoimisto
- ☐ hotellit
- ☐ historia
- ☐ turvallisuus
- ☐ poliittinen ilmapiiri

The diagram consists of four concentric circles. At the center is the word **TAMPERE** in bold, with 'Tapahtumien tekijät' written below it. The first ring is labeled 'Verkostotekijät'. The second ring is labeled 'Verkonvälittävät tekijät' and 'Tapahtumien välittäjät'. The third ring is labeled 'Toimintaympäristötekijät'. The outermost ring is labeled 'Terveystekijät'. A label 'Tapahtumien seuraukset' points to the outermost ring.

2.

Liite 3. Haastatteluissa käytetty teemahaastattelurunko.

Teemahaastattelu

TEEMA 1: TAMPERE TAPAHTUMAKAUPUNKINA

1. **Miksi kaupunki tarvitsee tapahtumia?** (Mitä vaikutuksia tapahtumilla on?)
2. **Millainen tapahtumakaupunki Tampere on?**
 - Vahvuudet?
 - Heikkoudet?
 - Mihin suuntaan kehittynyt? Miksi?
3. **Mitkä kaikki toimijat osallistuvat tapahtumakaupungin rakentamiseen?** Toimiiko yhteistyö toimijoiden välillä?
4. **Millainen toimija kaupunki on tapahtumakentällä?** (koordinoija, välittäjä, yhdistäjä, byrokraattinen, jarru)
5. **Onko tapahtumakaupungin kehittäminen strategista ja johdonmukaista?** Saavatko kaikki toimijat äänensä kuuluviin?
6. **Näetkö Tampereen kansainvälisesti kiinnostavana kaupunkina?**
7. **Onko Tampereella mahdollista järjestää kansainvälisesti merkittäviä tapahtumia?**

TEEMA 2: KEHITYSHANKKEET

8. **Mitkä kehityshankkeet ovat keskeisimpiä tapahtumien kannalta? Miksi?**
9. **Lisäävätkö hankkeet kaupungin kansainvälistä vetovoimaa tapahtumakaupunkina?**
10. **Onko Tampereen poliittinen ilmapääri suotuisa tapahtumakaupungin kehittämiseen?**
11. **Otetaanko kehityshankkeissa huomioon kaikki toimijat?** Osataanko taloudelliset kehitysvarat suunnata oikeaan paikkaan?
12. **Onko Tampere liian kunnianhimoinen erilaisten kehityshankkeiden kanssa?** Onko kaupungin strategiaan kirjattu kansainvälisen vetovoiman lisääminen liian kunnianhimoinen tavoite?